

prosvetni delavec

Tito mladim

Tudi vaša naloga je razvijati in negovati bratstvo in enotnost naših narodov, ki je eno od najdragocenejših in največjih pridobitev našega narodnoosvobodilnega boja. Vi, ki niste obremenjeni s predsodki preteklosti, lahko pri tem veliko storite. Ljubzen in najčistejši tovarištvu morata združevati otroke vseh naših narodov.
(Iz poslanice ob tednu otroka, 1959)

Vedno sem imel samokritičnost za eno od najpomembnejših lastnosti, ne le komunista, ampak vsakega delovnega človeka v socialistični skupnosti. To lastnost je treba predvsem gojiti med mladimi, saj bo to krepilo tudi vašo pravico do kritičnega odnosa do vsega, kar v družbi ni v redu in kar je treba popraviti. Tega pa je še vedno veliko. Vaša kritika pa bo imela pravo težo le, če bo opravičena z lastnim delom in če bo konstruktivno prispevala k izražanju najboljših rešitev. V tem lahko vi mladi daste dobro lekcijo tudi nekaterim starejšim, ki ponavadi samo kritizirajo, sami pa ne napravijo ničesar, kar bi pripomoglo k hitrejšemu premiku naprej.
(Na 9. kongresu ZSMJ 1974, Beograd)

Mladina ima kaj povedati in to mora storiti brez zadržkov. Torej ne le o najpomembnejših družbenih vprašanjih, temveč tudi ko gre za umetnost, film, zabavo mladine, športi in podobno. Zveza socialistične mladine bo toliko privlačnejša za mlade ljudi, če jim bo omogočala, da v okviru svoje organizacije, to pa pomeni tudi s pomočjo mladinskega tiska, izražajo svoje želje in hotenja.
(V intervjuju za Mladost, 1979)

Mladi ljudje morajo vedeti, da je ta družba njihova, da jim daje velike perspektive, da pa se morajo tudi sami bojevati, prek organov samoupravljanja in povsod drugod, za napredek družbe, za interese naše socialistične skupnosti, za svoje interese.
(V intervjuju za Mladost, 1979)

V vseh obdobjih naše revolucije je mladi rod dajal neposreden, odločujoč prispevek boju za napredek. Zato je zelo škodljivo, če del mladih ljudi, posebno v srednjih in visokih šolah, ostaja zunaj institucij družbenega odločanja, čeprav so tudi oni zreli, da sodelujejo v odločanju in ustvarjalnem prispevanju k razvoju družbe. Iz neangažiranosti in pasivnosti se najbolj pogosto rojevajo idejna omahovanja in iskanja...
(V referatu na 11. kongresu ZKJ, 1978)

(Foto: Edi Masnec)

Kdaj enakopravni v združenem delu?

S skupščine Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti

V Ljubljani se je letošnjega 27. maja sestala redna skupščina Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti Slovenije, da bi pregledala opravljeno delo v štiriletnem mandatnem obdobju in opredelila prihodnjo usmeritev dela in prednostne naloge sindikata in izvolila nov republiški odbor.

Sindikat delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti povezuje delavce vzgojno-varstvenih organizacij in osnovnih šol, zavodov za usposabljanje ter domov

za učence in študente, glasbenih šol, srednjih in visokih šol, delavskih univerz in raziskovalnih organizacij. V skladu s splošno usmeritvijo Zveze sindikatov Slovenije in posebnimi nalogami te dejavnosti so bila prizadevanja republiškega odbora v obdobju med obema skupščinama osredotočena v uveljavljanje svobodne menjave dela, v razvijanje samoupravne organiziranosti, v spodbujanje samoupravnega sporazumevanja in uresničevanje načela delitve po delu.

Republiški odbor je obravnaval sproti tudi aktualne reformne naloge in pripravo in uresničenje srednjeročnih načrtov. Kot je zapisano v poročilu o delu republiškega odbora, se je le-ta v tem mandatnem obdobju sestal petnajstkrat, njegov izvršni odbor pa tridesetkrat. Uspešno so delale tudi nekatere stalne komisije. Tako je republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti zavzeto sode-

(Nadaljevanje na strani 2.)

Med drugim preberite

- KDAJ ENAKOPRAVNI V ZDRUŽENEM DELU?, str. 2
- ZARADI PRENATRPAH UČNIH NAČRTOV NAS BOLI GLAVA, str. 2
- SINDIKATI O VZGOJI IN IZOBRAŽEVANJU, str. 3
- KRITIČNO O REFORMI IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH, str. 4
- CELODNEVNA OSNOVNA ŠOLA MORA POSTATI UČENCEM DRUGI DOM, str. 5
- NEKATERIH TRADICIJ NE MOREŠ SPREMENITI ČEZ NOČ, str. 7
- KAJ MENIJO UČENCI O PROIZVODNEM DELU, str. 7

Medkongresne razprave

9. kongres Zveze komunistov Slovenije je za nami. Ta čas sta pozornost in dejavnost komunistov in drugih delovnih ljudi usmerjeni že v uresničevanje sprejetih stališč in sklepov. V središču pozornosti pa so tudi priprave na 12. kongres Zveze komunistov Jugoslavije.

O delu resolucije 12. kongresa ZKJ, ki obravnava nadaljnji razvoj vzgoje in izobraževanja (odlomke iz osnutka resolucije smo objavili v zadnji številki našega glasila), je dne 13. 5. 1982 razpravljal v Ljubljani zbor komunistov, delavcev v vzgoji, izobraževanju in znanosti. Razprava ni bila usmerjena zgolj v dopolnjevanje predloženega besedila resolucije, temveč širše — v pereča vprašanja sedanjega razvoja vzgoje, izobraževanja in znanosti, o katerih naj bi govorili tudi na 12. kongresu ZKJ. Tako bodo delegati, ki nas bodo zastopali na 12. kongresu, prenesli udeležencem ne le sporočila in stališča 9. kongresa ZKS, ampak tudi druge ocene in konkretne predloge.

Sodeč po predloženem besedilu resolucije 12. kongresa ZKJ, izhajamo pri oceni stanja in doseženih uspehov pri reformi iz postavke, da je 10. kongres ZKJ izoblikoval idejne temelje reforme. Tako kot 11. pomeni tudi 12. kongres na tem področju torej le nadaljevanje začete dela in prehojene poti, oceno doseženega napredka in opredelitev prednostnih nalog za naslednje obdobje. V tem pomenu velja tudi za to področje, da bo 12. kongres, kot radi poudarjajo, predvsem »kongres kontinuitete in akcije«.

Med nalogami, ki naj bi jih prednostno reševali v prihodnje, je razprava na zboru komunistov poudarila zlasti naslednje:

Ne samo za razvoj vzgoje in izobraževanja, marveč za celoten družbeni razvoj je pomembno, da damo vzgoji, izobraževanju in znanosti večjo družbeno veljavo. Obravnavati jih moramo kot razvojne dejavnike, ki lahko odločilno pripomorejo h gospodarskemu in splošnemu družbenemu napredku, k hitrejšemu prenosu novih znanstvenih spoznanj in tehničnih dosežkov v proizvodnjo, k boljšemu usposabljanju mladih za življenje, delo in samoupravljanje, k nenehnemu obnavljanju strokovnosti in znanja vsega aktivnega prebivalstva, pa tudi k večji ustvarjalnosti in višji delovni storilnosti.

Na sedanji stopnji reforme moramo usmeriti skupna prizadevanja odločno k temu, da bodo delavci in drugi delovni ljudje v temeljnih samoupravnih organizacijah in skupnostih na samoupravnih družbeno-gospodarskih temeljih odločali o vseh bistvenih vprašanjih vzgoje in izobraževanja. Samoupravna zasnovanost je eden izmed temeljev novega vzgojno-izobraževalnega sistema, obenem pa tudi pogoj, da bosta načrtovanje kadrov in izobraževanja ter celotno usmerjeno izobraževanje skladni s potrebami združenega dela in celotnega družbenega razvoja. Jasneje bomo morali povedati tudi, kako čim bolj usmerjati mlade in zaposlene v izobraževanje in delo, kako zagotoviti potreben dotok mladih v proizvodne poklice, kako čim bolj uskladiti splošno in strokovno vsebino v programih srednjega usmerjenega izobraževanja, kako v jugoslovanskem merilu zagotoviti vsaj približno enako raven znanja in strokovnosti pri istovrstnih programih.

V besedilu resolucije bi morali popraviti stališče, naj bi mladi končali svoje prvo poklicno izobraževanje večinoma na ravni prvih štirih stopenj strokovnosti; dodatno moramo še peto stopnjo strokovnosti, ki daje izobrazbo tehnika in pomeni naraven vrh srednjega izobraževanja.

Usmerjeno izobraževanje mora pripravljati za spremembe, obenem pa omogočiti delavcem in drugim delovnim ljudem, da sledijo napredku znanju, znanosti in družbi in da so sami ustvarjalci razvoja. V ta namen moramo pospešiti razvoj izobraževanja ob delu in iz dela in nenehnega izpopolnjevanja. Več moramo storiti za učinkovitejše delo kadrovskega in izobraževalnega služb v organizacijah združenega dela. Ustvariti moramo potrebne možnosti za uresničevanje permanentnega izobraževanja in premagati sedanje zastoje na tem področju. Ne gre samo za uresničevanje enakopravnosti izobraževanja ob delu in iz dela, gre tudi za njegovo ustrezno vrednotenje. Včasih zasledimo poskuse razvrednotenja tega izobraževanja, je bilo poudarjeno v razpravi, kot da je bilo vse samo pehanje za diplomami, čeprav vemo, da je to izobraževanje veliko prispevalo k dvigu izobrazbene ravni in strokovnosti prebivalstva. Izobraževanje ob delu in iz dela moramo torej razvijati kot nepogrešljivi sestavini usmerjenega izobraževanja.

Sistem vzgoje in izobraževanja, ki ga oblikujemo v Jugoslaviji — vsaka republika in avtonomna pokrajina sicer po svoje — mora temeljiti na enotnih idejnih, družbeno-gospodarskih in vsebinskih načelih. Za krepitev sistemske enotnosti je pomembno medsebojno sodelovanje republik in pokrajin. Prav tako pomembno pa je tudi poglobljanje samoupravljanja na tem področju in razvijanje samoupravnih družbeno-gospodarskih odnosov. Unitarizem gre mimo tega, odtuje odločanje o teh vprašanjih delavcem, zato ne vodi k napredku. Tako kot celotno družbeno življenje lahko tudi vzgojo in izobraževanje razvijamo samo na temeljih samoupravne socialistične demokracije.

JOŽE VALENTINČIČ

dogodki
novostiZaradi prenatrpanih učnih
načrtov nas boli glava

Ali sme posamezna ocena odločiti o človekovi usodi?

Smernice za oblikovanje vzgojno-izobraževalnih programov v usmerjenem izobraževanju — strokovni svet SR Slovenije za vzgojo in izobraževanje jih je sprejel pred nekaj dnevi — so obvezna podlaga za pripravo vzgojno-izobraževalnih programov v vseh usmeritvah usmerjenega izobraževanja. Kot take jih je uzakonil zakon o usmerjenem izobraževanju in jih torej ni mogoče šteti za nekakšen pripomoček, ki ga uporabljajo ali ne — odvisno od trenutnih želja in potreb. Seveda pa je treba smernice neprestano preverjati v praksi in jih, če je potrebno, na podlagi ocen in analize tudi spreminjati. To pa brez intenzivnega in ustvarjalnega idejnega, političnega in strokovnega dela ne bo mogoče.

In vendar, vsaj tako je pokazala razprava na republiškem družbenem svetu za vzgojo in izobraževanje, smernice že ob samem rojstvu doživljajo kritiko. Deloma utemeljeno, deloma pa tudi ne. Utemeljeno je gotovo mnenje, da so presplošne, kompromisarske. Opravičilo za te očitke je morda v tem, da zajemajo smernice tako srednje kot visoko in višje izobraževanje. Ali pa v tem, da je strokovni svet SR Slovenije za vzgojo in izobraževanje že ko jih je pripravil, preveč popuščal vsem zahtevam — tako predmetnih področij kot tudi javnosti, staršev in posameznikov. Zato so osnovnošolski programi pa tudi programi srednjega usmerjenega izobraževanja preobsežni in prenatrpani. Na številnih sejah strokovnega sveta so člani vse to ugotavljali, vemo pa, da je prav tako prenatrpan ali še bolj kot je bil tudi program dela in življenja osnovne šole. Čedalje glasnejša so tudi mnenja o preobsežnosti skupne vzgojno-izobraževalne osnove srednjega usmerjenega izobraževanja. Vprašanje pa je, ali kaže programe skupne vzgojno-izobraževalne osnove popravljati že zdaj, ko delajo po njih v šolah šele tri četrtine leta. Upoštevati moramo tudi to, da na Slovenskem ni šole, ki bi uresničevala ta program v normalnih (kadrovskih, gmotnih) razmerah, in da ni mogoče izvajati notranje diferenciacije in individualizacije pouka, da pristajamo na povprečje in sposobnejšim ne

moremo dajati več — od manj sposobnih pa, očitno zahtevamo več kot zmorejo. Kakorkoli že, program skupne vzgojno-izobraževalne osnove moramo bolj enakomerno razporediti v prvi dve leti srednjega usmerjenega izobraževanja, ni ga pa mogoče razporediti v nadaljnje razrede, saj trajajo nekateri programi dve, drugi tri ali štiri leta.

Z obsegom in razporeditvijo skupne vzgojno-izobraževalne osnove, ki zadeva torej tudi vsebino vzgojno-izobraževalnega procesa v srednjem usmerjenem izobraževanju, je tesno povezano določanje pogojev za napredovanje iz letnika v letnik. Razprava o tem je vzbudila precej vroče krvi, kajti dvomljiva je opredelitev (ki je zdaj uveljavljena v programih srednjega usmerjenega izobraževanja), da se lahko v programih srednjega izobraževanja določi višino pozitivne ocene iz posameznih predmetov kot pogoj za napredovanje v višji letnik. Žal, so ugotavljali razpravljavci, v srednjem izobraževanju ne poznamo več splošnega uspeha, globalne ocene učenčeve uspešnosti. Ocena pa ne bi smela postati (ali ostati) sredstvo prisiljevanja, pa tudi ne izraz moči posameznega predmeta ali učitelja. Če namreč ostane višina ocene pogoj za napredovanje iz letnika v letnik, dobijo učitelji posameznih predmetov oblast, »škarje in platno« napredovanja učencev. Zato naj bi bila ocena — s svojo prognostično vrednostjo samo sredstvo usmerjanja. Že tako ugotavljamo, da se represivnost in avtoritarnost učiteljev na naših šolah krepi, če pa postane višina ocene edina pot za napredovanje, bomo represivnost uzakonili. Za ponazoritev navedimo le ugotovitve, povedano na seji republiškega družbenega sveta za vzgojo in izobraževanje: pri razvijanju samoupravnih odnosov na šolah vseh stopenj nismo naredili v zadnji desetih letih nič, ponekod pa sr o celo nazadovali. In še nekaj: že zdaj je jasno, da šola — pa naj bo to osnovna, srednja, visoka ali višja — povsem izgublja pridevek »vzgojna« in ostaja le izobraževalna, čeprav se imenuje vzgojno-izobraževalna organizacija.

JASNA TEPINA

Kdaj enakopravni v združenem delu?

(Nadaljevanje s 1. strani)

loval pri obravnavi in reševanju vseh vprašanj na navedenih vsebinskih področjih, predlagal rešitve in se zavzemal za tiste možnosti, ki bi najbolj povežale širše družbene interese z interesi delavcev tega področja.

Republiški odbor je pri svojem delu v teh letih opozarjal tudi na nekatere težave, ki imajo globlje vzroke in se bo treba z njimi načrtno spoprijemati tudi v prihodnje. O njih je na skupščini širše spregovoril Geza Čahuk, dosednji predsednik republiškega odbora. Njegove misli povzemamo v skrajni obliki.

Prešibka povezanost med
osnovnimi organizacijami
in republiškim odborom

Po osmem, zlasti pa po 9. kongresu Zveze sindikatov Slovenije, ko so se strokovni sindikati oblikovali kot oblika dela v Zvezi sindikatov Slovenije, osnovne organizacije pa so postale organizacije zveze sindikatov, povezane neposredno z občinskimi sindikalnim svetom, se je način dela močno spremenil. To se je v strokovnem sindikatu čutilo predvsem v prešibki povezanosti med osnovnimi organizacijami sindikata in republiškim odborom. Delovni programi osnovnih organizacij, občinski odborov in republiškega odbora Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti med seboj niso bili vedno najbolj usklajeni. V pripravi, da so vodstva strokovnega sindikata poklicana, da rešujejo probleme strokovne narave, so osnovne organizacije obravnavale in reševale le splošne družbenopolitične in socialne probleme delavcev. Tudi na dnevne rede sej občinskih sindikalnih svetov so le redkokdaj prišla vprašanja s tega področja. Verjetno zaradi narave svojega dela vzgojno-izobraževalna in znanstveno-raziskovalna dejavnost premalo silji v ospredje. Včasih so občinski sindikalni sveti terjali od republiškega odbora sindikata, naj učinkoviteje rešuje dohodkovne odnose celo na področju osnovnega šolstva, čeprav je le-to v celoti področje občin. Razumljivo je, da republiški odbor ni mogel narediti več, kot izoblikovati predloge sistemskih rešitev, ki naj bi jih v osnovnih organizacijah obravnavali, sprejemali in po delegatskem sistemu nato uveljavili.

Stari način sofinanciranja
je sokriv za slab gmotni položaj
naše dejavnosti

V zadnjih letih smo uzakonili široko družbeno skrb za mladino vseh razvojnih stopenj, razširili dejavnost vzgojno-varstvenih organizacij na vse predšolske otroke, obogatili vzgojno-izobraževalni program osnovne šole in razvijali njeno celodnevno obliko. Vse to pa ob stalnem krčenju deleža narodnega dohodka, namenjenega vzgoji in izobraževanju. Uvajanje novih vzgojno-izobraževalnih programov v srednje usmerjeno izobraževanje je pokazalo, da so programi obsežnejši in zahtevnejši od prejšnjih in razumljivo, tudi dražji. Oblikovanje standardov in meril je potrdilo, da bi potrebovali za vzgojo in izobraževanje precej več denarja. Pri iskanju rešitev smo se znašli pred vprašanji: ali predlagati krčenje programov ali iskati dodaten denar ali pa dodatno obremeniti učitelja, kar se je zdelo marsikomu najbolj preprosto. Sprejeti normativni in merila so kompromis med navedenimi možnostmi.

Tak gmotni položaj vzgojno-izobraževalne dejavnosti je tudi posledica načina financiranja.

Vsakoletne omejitve sredstev, ki se povečajo samo za določen odstotek v primerjavi s prejšnjim letom, siromašajo vzgojno-izobraževalno dejavnost, ki je že pred tem delala v slabših gmotnih razmerah kot druge družbene dejavnosti.

Program naj bo temelj za
svobodno menjavo dela

Delavci v vzgojno-izobraževalni dejavnosti nismo nikoli zahtevali povečanih sredstev ne glede na delovni program. Prepričani smo, da si večji dohodek lahko ustvarimo samo z več dela in boljšim delom. Zato nasprotujemo takemu oblikovanju dohodka, ko dobijo vse delovne organizacije enako, ne glede na to, koliko in kako delajo. Tak sistem ne spodbuja k boljšemu delu, usmerjen je celo tako, da je bolje delati manj, saj tako ostane več denarja za osebne dohodke.

Zavzemamo se, da se v izobraževalnih skupnostih dogovarjamo z uporabniki za stvarne programe dela, ki jih ustrezno vrednotimo in zagotovimo zanje potreben denar. Tako bi združeno delo sprejemalo programe, ki bi bili usklajeni s potrebami in gmotnimi možnostmi. Zahtevamo stvarno vrednotenje programov dela sleherne vzgojno-izobraževalne delovne organizacije! Pedagoški normativi ne smejo biti predmet špekulacije za pridobivanje večjega dohodka, s povečanjem normativov pa ne smemo krčiti sredstev in prihraniti denarja.

Izkušnje nas učijo, da je vsako povečanje dohodka mimo ovrednotenih programov dela in po starem sistemu financiranja samo navidežno in trenutno izboljšalo gmotni položaj vzgojno-izobraževalnih organizacij, ki so na ta način vedno capljale za združenim delom. Zato moramo odločno vztrajati pri zahtevi, da se programi ustrezno ovrednotijo. Delavci v vzgojno-izobraževalnih organizacijah smo z dejavnimi dostikrat potrdili, da razumemo družbene potrebe po širjenju in izboljševanju vzgojno-izobraževalnega dela, pa čeprav gre v naše breme. Vse to smo delali in še delamo v korist družbenega dela in vse družbe, čeprav se pri tem zavedamo, da s takim širjenjem dejavnosti v resnici slabimo svoj gmotni položaj. Zdaj pa smo v razmerah, ko ne moremo biti več zadovoljni in terjamo bolj ustrezen gmotni položaj, usklajen z drugimi področji združenega dela.

V samoupravnih organiziranih
ne smemo nekritično
prevzemati tujih vzorcev

Samoupravni organizirani vzgojno-izobraževalni organizaciji bo treba tako kot v preteklosti tudi v prihodnje nameniti precej pozornosti. Iskati moramo oblike povezovanja, ki bodo smotne in gospodarne, zavračati pa moramo preveliko poenostavljanje in nekritično prenašanje organizacijskih modelov iz drugih delov združenega dela v našo dejavnost. Upoštevati moramo pri tem tudi pedagoške zakonitosti, saj je vpliv samoupravne organiziranosti na izvajanje programov večji, kot je videti na prvi pogled. Pomembna je vsebinska povezanost med vzgojno-izobraževalnimi organizacijami, ni pa pri tem vedno nujna tudi institucionalna povezava. Izkušnje kažejo, da so take skupne službe drage in da vodilni vrh, odtrgan od osnovne dejavnosti, ne prispeva zmeraj tudi k njeni kakovosti. Poleg tega pa moramo upoštevati tudi tesno medsebojno povezanost med uresničevanjem samoupravljanja v vzgojno-izobraževalnih or-

ganizacijah in vzgojo prihodnjih samoupravljalcev, ki jih oblikujemo tudi z zgledom in delom.

Počasni uveljavljamo nagrajevanje
po delu

Z doseženimi uspehi v notranji delitvi dohodka in pri nagrajevanju po delu nismo povsem zadovoljni, čeprav je republiški odbor sindikata namenil temu vprašanju razmeroma veliko skrb. Prepričani smo, da tudi v vzgojno-izobraževalni dejavnosti »uravnilovka« deluje negativno in zmanjšuje učinkovitost dela. Vendar je v nekaterih osnovnih organizacijah sindikata prevladalo mnenje, da omenjene gmotne možnosti ne dopuščajo doslednega uvažanja nagrajevanja po delu. Nekateri pravijo celo, daje pri omenjenih gmotnih možnostih vseeno, kako sredstva oblikujemo in jih delimo.

Kljub težavam smo tudi na tem področju dosegli napredek in se dogovorili za sistem in načela, ki smo jih opredelili v samoupravnem sporazumu za osnovne šole. Enaka načela in strokovne podlage pripravljajo tudi za druge panožne samoupravne sporazume. Sprejeto načelo, naj bi vsak delavec na svojem delovnem mestu ob normalnih delovnih uspehih zaslužil vsaj toliko, da krije temeljne življenjske potrebe, nam nalaga, da zagotovimo minimalen osebni dohodek tudi za najenostavnejša dela.

Nismo pa opredelili, kako zagotoviti ustrezen dohodek za zahtevnejša dela in naloge. Tako se je osebni dohodek za enostavna opravila že močno približal osebnemu dohodku tistih, ki opravljajo zahtevnejše in ustvarjalno delo. To vnaša med delavce vzgojno-izobraževalne dejavnosti nezadovoljstvo, gmotne razmere pa jim vlivajo občutek nemoči, da bi stvari spremenili. Tako je tudi nagrajevanje po delu in po kakovosti dela ostalo bolj pri besedah in napisanih načelih, pa čeprav bi nam bila potrebna bolj kot kdajkoli prej materialna spodbuda za kakovostno delo.

Pri vseh teh protislovnih pojavih pa moramo skrbeti, da ne bi svojega osebnega slabega razpoloženja prenašali na mlade, ki jih vzgajamo in izobražujemo, saj bi s tem naredili nepopravljivo škodo.

Socialna varnost naših delavcev
in upokoencev

Socialna varnost delavcev naše dejavnosti ni na zavidljivi ravni.

Največja težava so še vedno stanovanja. Osebni dohodki prave svetnih delavcev sežejo ravno toliko čez minimum, da le izjemno pridejo do solidarnostnih stanovanj, nimajo pa pravih možnosti za varčevanje, saj osebni dohodki komaj zadoščajo za življenjske in kulturne potrebe. Tudi vzgojno-izobraževalne organizacije nimajo več denarja, ki bi ga lahko oddelile za pospešeno stanovanjsko gradnjo, zato omejujejo samo na tisto, kar zahtevajo predpisi.

Tudi možnosti za cenejše počitnice so zelo majhne. Večina delavcev naše dejavnosti jih ima samo, če imajo zakonskega tovariša v delovni organizaciji, ki ima take možnosti.

Težko je delavcem, ki so le pogodbeno v delovnem razmerju, ker nimajo zahtevane izobrazbe. Vsako leto se morajo znova javiti na razpis in lahko opravljajo dotedanja dela in naloge le, če se ni javil nihče z ustrežno izobrazbo. Ta vprašanja skušamo reševati z izobraževanjem ob delu, vendar postaja tudi to v zadnjem času, ko kadrovske šole tako izobraževanje računavajo, precejšen izdatek.

Mnogi delavci naše dejavnosti odhajajo v pokoj zagrenjeni. Ugotavljajo, da je njihovo desetletno povprečje izredno nizko in da zaradi tega pokojnine ne presegajo 9000 din mesečno. Starejši učitelji so pri tem razočarani, saj odmerjena pokojnina ne zadošča niti za mesečno oskrbino v domu za starejše občane. Grenko je spoznanje, da morajo po 35 ali 40 letih dela v vzgoji in izobraževanju zaprositi za socialno podporo, če želijo preživeti zadnja leta življenja v domu za starejše občane. Vzgojno-izobraževalne organizacije same tega vprašanja ne morejo reševati, zato se bomo morali zavzemati za solidarnostno reševanje socialnih problemov delavcev teh dejavnosti. Tem vprašanjem bo moral sindikat v prihodnje nameniti več pozornosti.

Vsa ta socialna in druga vprašanja zahtevajo globlje sistemske rešitve. Rešili jih bomo le tako, da bo vzgojno-izobraževalna dejavnost dobila v združenem delu ustrezno mesto. Sindikat bo moral tudi v prihodnje nameniti potrebno skrb delovnemu človeku, zboljšanje njegovih delovnih razmer in njegovega samoupravnega položaja.

Ker zdaj, ko končujemo pripravo gradiva za časopis, skupščina še traja, bomo o razpravi in sklepih poročali v prihodnji številki.

J. V.

Učni načrti in učiteljev
čut za mero

Dosedanje razprave o novih programih usmerjenega izobraževanja in njihovem uresničevanju so pokazale, da so mnogi programi in učbeniki zastavljeni previsoko, vsaj če mislimo na povprečne učence prvih letnikov srednjega usmerjenega izobraževanja. Kot bi pisali programov in učbenikov ne poznali dovolj tistih, ki so jim namenjeni, kot bi ne imeli pravega vploga v znanje, ki ga prinašajo povprečni učenci iz osnovne šole. To velja za zaostreni obliki za skrajšane programe, ki jim učenci niso kos.

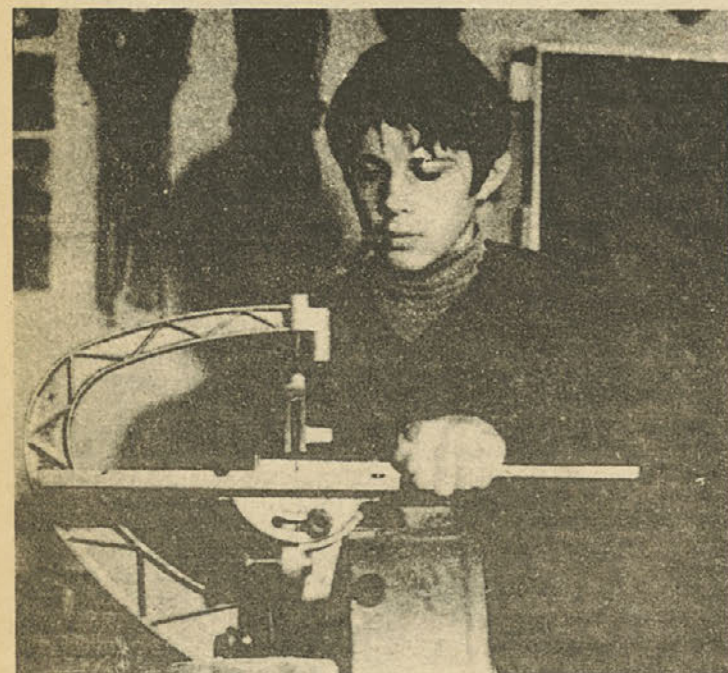
Nič boljše ni v nekaterih oddelkih za odrasle, kamor so se vpisali delavci z bogatimi delovnimi izkušnjami, vendar z (delno pozabljenim) znanjem, kakršnega je dajala osnovna šola pred desetimi leti.

Sestavljavci učnih programov in učbenikov pa ne prevzemajo nase vse odgovornosti za navedene stiske učencev. Pravijo, da bi morali učitelji bolj zrelo presojati, kaj nekateri učenci zmorejo in česa ne, kaj je v osnovi bistveno in kaj manj pomembno, kaj predelati poglobljeno, kaj pa le mimogrede, katero znanje je temeljnega pomena za življenje in delo tistih, ki jih poučujejo.

Pravijo, da se učitelji preveč toga držijo besedila učnih načrtov in ne vidijo njihovega duha, njihovih temeljnih smotrov. Premalo zaupajo v svoje izkušnje in svoj čut za mero in življenjsko pomembnost snovi.

Usmerjeno izobraževanje odpira torej na novo nekatera že stara vprašanja, o katerih bi veljalo razpravljati.

J.

Zavod za usposabljanje Janez Levec je 24. maja slovesno praznoval 70-letnico delovanja in razvoja. Visok jubilej prizadevnega delovanja v korist duševno manj razvite mladine sta obogatili slovesna akademija v Mestnem ljubljanskem gledališču in razstava izvirnih izdelkov učencev zavoda v prostorih Studentskega kulturnega centra v Ljubljani. Udeleženci slovesnosti, ki je bila pod pokroviteljstvom občine Ljubljana-Center, so si ogledali tudi vse dejavnosti na oddelkih za delovno usposabljanje pri zavodu. Na fotografiji je učenec, ki strojno obdeluje les.

Sindikati o vzgoji in izobraževanju

Na vprašanja Prosvetnega delavca odgovarja Boris Lipužič, član predsedstva republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije

Vzgoja in izobraževanje padata med vprašanja, ki so življenjskega pomena za vsakega delovnega človeka, saj zadevajo tako prihodnost otrok kot potrebe in razvojne možnosti delavcev. Zato je vzgoja in izobraževanje področje, ki mu namenijo sindikati nenehno skrb in pozornost. H katerim vprašanjem so bile v zadnjem obdobju usmerjene razprave slovenskih sindikatov?

Zveza sindikatov Slovenije v zadnjih štirih letih, torej v času med 9. in 10. kongresom, na področju vzgoje in izobraževanja namenila pozornost zlasti tistim nalogam v samoupravi, ki se preobrazbi vzgoje in izobraževanja, ki jih je kot družbeno-politična organizacija v našem političnem sistemu dolžna uresničevati. To pa je predvsem uveljavljanje delavca kot odločujočega dejavnika na vseh področjih družbene reprodukcije, torej tudi kadrovske reprodukcije in izobraževanja. Naložbe v izobraževanje strokovnih kadrov, v izboljševanje izobrazbene sestave zaposlenih so razvojna potreba, kajti prav izobraževanje in izboljševanje strokovnih kadrov sta ključna razvojna delovna področja, ki jih moramo opogrešljivi sestavini družbenega in gospodarskega razvoja. Zato so si sindikati v organizacijah združenega dela prizadevali, da postanejo kadrovske izobrazbene potrebe in načrti sestavina njihovih razvojnih načrtov in tudi sestavina, ki jo moramo v kontinuiranem načrtovanju upoštevati. Zavezani smo, da se kakovostno razvijajo kadrovske izobrazbene potrebe, ki pripravljajo strokovne kadre za odločitve samoupravnih organov. Menim, da se sicer počasi, pa vendar že začne izboljševati in uveljavljati kadrovska izobrazbena vloga, zlasti v večjih delovnih organizacijah v materialni proizvodnji, ki imajo načrtovanje strokovnih kadrov, usposabljanje in strokovno izpopolnjevanje že marsikje dobro zasnovano. Mnoge delovne organizacije pa so uspešno opravile »prvi izpit« v organiziranju proizvodnega dela za učence prvega letnika usmerjenega izobraževanja. Seveda vseh teh uspehov ne moremo posploševati in ne moremo biti s sedanjim stanjem zadovoljni.

Zlasti še ne moremo biti zadovoljni z delovanjem delegacij iz organizacij združenega dela in delegatov iz konferenc delegacij v zborih uporabnikov v izobraževalnih skupnostih. Sindikati in druge družbeno-politične organizacije se bodo morale v tretjem obdobju delegatskega mandata posvetiti usposabljanju delegatov in delegacij, da bodo tudi v zborih uporabnikov v skupščinah izobraževalnih skupnosti enako odgovorno opravljali svoje naloge kot delegati iz vzgojno-izobraževalnih organizacij.

Ena od pomembnih nalog je bila tudi politična akcija sindikatov za uveljavljanje izobraževanja že zaposlenih delavcev ob delu in iz dela, ki pa je bila manj uspešna. Do 10. kongresa Zveze sindikatov Slovenije, ki bo jeseni, bomo morali razčleniti vzroke, da bi bolj učinkovito odpravljali posledice. Ugotavljamo, da je precej skrajši obseg izobraževanja ob delu, tako v srednjem kot v visokem šolstvu. Skrbni nas tudi zmanjševanje števila kadrovskega štipendij, ki jih omejujejo zlasti tiste organizacije združenega dela v gospodarstvu, ki nimajo dolgoročnejših razvojnih programov in opredeljenih kadrovske izobrazbene potreb.

V preteklih letih so si sindikati tudi prizadevali, da sprejememo

medrepubliški družbeni dogovor o skupnih temeljih za razvrščanje poklicev in strokovne izobrazbe. Gre torej za novo klasifikacijo in nomenklaturu poklicev po dejavnostih. Delo počasi napreduje. Menim, da moramo pospešeno spremeniti in dopolniti sedanje nomenklature in profile poklicev v posameznih panogah, ne pa se povsem na novo lotiti izdelave vseh nomenklatur in opisa poklicev. To delo bi bilo prezahtevno, da ne rečem brezkončno in bi zahtevalo preveč denarja, ki ga v združenem delu ne premorejo.

V preteklem obdobju smo namenili precej skrbi tudi izobraževanju naših delavcev, ki so na začasnem delu v tujini, predvsem zato, da se izobrazijo za takšne poklice, ki bi jim ob vrnitvi lažje omogočali zaposlitev.

● Skrb za nadaljnji razvoj osnovne šole se v zadnjem času izraža v programskem preoblikovanju osnovne šole in v prizadevanjih za hitrejši napredek celodnevne osnovne šole. Za kaj se pri tem sindikati najbolj zavzemajo?

— Celodnevno osnovno šolo moramo pospešeno razvijati v vseh okoljih, kjer so za to ustrezne kadrovske, prostorske in druge gmočne možnosti. Pri tem je predvsem pomembno podružbljanje osnovne šole, njena povezava z družbenimi organizacijami, društvi in v organizacijah združenega dela pri uresničevanju obveznega vzgojno-izobraževalnega programa in prostovoljnih dejavnosti učencev v krajevni skupnosti. Menimo, da je potrebno v celodnevni šoli preprečiti didaktični formalizem, ki se marsikje pojavlja in se izraža v preveliki obremenitvi učencev. Treba je zagotoviti takšno organizacijo življenja in dela v osnovni šoli, ki bo spodbujala povezavo teorije s prakso, izobraževanje z delom in da se bo uveljavila delovna vzgoja z učinkovitim poklicnim usmerjanjem.

Cilj tako zasnovane šole je tudi, da vsak normalno razvit otrok uspešno obvlada učno snov v šoli, s čimer bomo izravnali razlike med učenci, ki jih še poraja kulturno in socialno manj razvito družinsko okolje. Zato je izredno pomembna tudi socializacijska in socialna funkcija osnovne šole. Sestavine takšne celodnevne šole moramo v skladu z možnostmi uveljavljati v sleherni osnovni šoli. V oblikovanje takšne osnovne šole bodo sindikati usmerjali svojo politično akcijo v organizacijah združenega dela in v krajevni skupnosti.

● Ko razpravljamo o osnovnem izobraževanju in vzgoji, radi poudarjamo, da je med delavci in drugimi odraslimi še precej tistih, ki nimajo končane osnovne šole. Kaj bi lahko in kaj bi morali storiti zanje?

— Na bližnjem kongresu slovenskih sindikatov bomo bržkone tudi bolj določno opredelili naša stališča do izboljševanja izobrazbene sestave delavcev v prihodnjih letih. Dve petini zaposlenih še zmeraj nima uspešno končane osnovne šole in so usposobljeni bolj ali manj le za preprostejša in manj zahtevna dela. Menim, da se moramo v družbi

odločneje zavzemati za to, da si pretežna večina delavcev, ki imajo pred seboj še polovico ali tretjino delovne dobe, pridobi osnovnošolsko izobrazbo. K temu cilju nas mora voditi zlasti humanistični smoter, če hočemo uresničiti ustavno pravico delavca, da bo lahko kot samoupravljavec odločal o pogojih in rezultatih svojega dela in o vseh bistvenih vprašanjih družbenega razvoja. Uresničevanje te ustavne pravice lahko zagotovimo tudi z zviševanjem splošne izobrazbene ravni delavcev. To deklarirano načelo bomo morali uresničevati tako, da bodo delavci bolj motivirani za izobraževanje, ki se bo moralo izražati tudi v ustvarjalnejšem in produktivnejšem delu in v nagrajevanju po delovnih dosežkih.

Osnovne organizacije Zveze sindikatov Slovenije bodo spodbujale delovne organizacije, naj pripravijo svoje načrte osnovnega izobraževanja tistih delavcev, ki nimajo končane osnovne šole; hkrati naj bi si pridobili tudi izobrazbo po skrajšanih programih usmerjenega izobraževanja za preprostejša in manj zahtevna dela. Delavce univerze bodo morale v sodelovanju s sindikalnimi organizacijami bolj zavzeto sodelovati pri teh izobraževalnih nalogah v združenem delu. V celoti moramo v prihodnjem desetletju nameniti izobraževanju večjo pozornost, da bi hitreje izboljševali izobrazbeno sestavo prebivalstva, zlasti zaposlenih.

● Prvi vtisi in ocene o uresničevanju novih programov srednjega usmerjenega izobraževanja opozarjajo tudi na nekatere slabosti in težave. Na katera vprašanja posebej opozarjajo sindikalni delavci?

— Sindikalni delavci opozarjajo predvsem na to, da je skupna vzgojno-izobrazbena osnova na začetku usmerjenega izobraževanja bržkone prezahtevna za vse učence, ki so se vpisali v posamezne usmeritve ali programe za pridobitev srednje izobrazbe. Na te opozarjajo ponekod tudi pri skrajšanih programih, ki jih je zdaj v celotnem usmerjenem izobraževanju premalo. Omenjajo tudi preobsežnost in prezahtevnost nekaterih učbenikov. Seveda za zdaj še ni mogoče tega temeljito oceniti, ker še nimamo končnih uspehov in še ni ovrednoteno, koliko učni načrti za 1. letnike v resnici ustrezajo.

Menim, da se hkrati z novimi učnimi načrti ne spreminjajo temeljito in kakovostno oblike, metode in tehnike učnega procesa. Za to so objektivni in subjektivni razlogi. Nedvomno je tih razlog tudi prepočasno uresničevanje programov urejanja in opremljanja srednjih šol s specialnimi učilnicami, na primer, za naravoslovne predmete in za osnove tehnike in proizvodnje, ker marsikje primanjkuje denarja za naložbe v opremo.

Sindikati pa so zaskrbljeni nad pojavom, da ponekod pojmujejo kot naslednico gimnazije in s tem kot nadomestilo za elitno srednjo šolo naravoslovno-matematično usmeritev, ki naj bi bila zgolj ali predvsem pripravljavnica za študij na visokih šolah. Takšne enostranske težnje je treba preprečiti, ker bi to pomenilo odklon od enega temeljnih smotrov preobrazbe srednjega šolstva v usmerjeno izobraževanje. Gre torej za vprašanje, ki zadeva razredno bistvo te reforme. Nekateri družbeni sloji (izobraženci in premožnejše družine) bi tako dobili zlasti v tej usmeritvi monopol za svojo kadrovske reprodukcije. Menim pa, da je potrebno akceleracijo nadpovprečno nadarjenih učencev bolj celostno uveljaviti v vseh usmeritvah z ustreznimi sistemom napredovanja učencev ter vrednotenja njihovega znanja in sposobnosti.

Neredko ugotavljamo tudi, da je današnja šola preveč usmerjena zgolj na učnostorilnostne učinke, premalo pa uresničuje družbenovzgojno funkcijo. Učenec je vse manj subjekt v vzgojno-izobraževalnem procesu. Mnoge spremembe v sedanjih preobrazbi potekajo preveč mimo učencev. Mladina bi kot subjektivni dejavnik samoupravljanja morala imeti občutek, da tudi ona soustvarja to reformo. Tovrstne kritične ocene v osnutku resolucije za bližnji kongres ZSMS so nedvomno upravičene. Morali bi kritično oceniti, kako se v šolah uresničuje samoupravljanje kot vzgojno načelo in kot odnos med učitelji in učenci v učnem procesu.

● Ocena letošnjega proizvodnega dela in delovne prakse učencev srednjih šol je spodbudna. Vaši vtisi?

— Dosedanje spremljanje izvajanja proizvodnega dela učencev prvega letnika od letošnjega februarja, torej manj kot štiri mesece, daje podlago za oceno, da se v večini uresničuje program proizvodnega dela v skladu z zastavljenimi vzgojno-izobraževalnimi smotri, da so se organizacije združenega dela v materialni proizvodnji resno pripravile na svoje obveznosti ter da učenci, gledano v celoti z odgovornostjo opravljajo svoje delo, marsikje znatno bolje, kot so to od njih pričakovali njihovi učitelji. Organizatorji proizvodnega dela in delavci, s katerimi delajo v proizvodnih obratih in na delovnih krajih.

● Usmerjanje mladine in zaposlenih v izobraževanje in delo zahteva dolgoročno načrtovanje kadrov in izobraževanja v vsaki organizaciji združenega dela. Do kod smo pri tem prišli in kaj bo treba še storiti?

— Omenil sem že, kako je z načrtovanjem kadrovske izobrazbene potreb v organizacijah združenega dela.

Kadrovske potrebe bo treba načrtovati za daljše obdobje, če hočemo mladino, ki sedaj stopa v prvi letnik srednjega usmerjenega izobraževanja, v skladu s potrebami združenega dela in nagnjenji in sposobnostmi posameznika izobraževati za razne stopnje strokovne zahtevnosti vse do najzahtevnejših profilov kadrov, kakršne pač potrebujemo v sodobni delitvi dela. Slej ali prej bomo morali imeti dolgoročno projekcijo nadaljnega razvoja izobraževanja, skladno s cilji našega družbenega in gospodarskega razvoja, upoštevaje strategijo našega tehnološkega razvoja in s tem ciljem, ki si jih zastavljamo, da bi se uspešneje vključili v mednarodno delitev dela. Tako bi v Jugoslaviji morali imeti jasno opredeljene cilje, npr. glede končne odprave nepismenosti, zagotavljanja popolne osemletne osnovnošolske izobrazbe, glede povečevanja de-

leža zaposlenih s srednjo, višjo in visoko izobrazbo, da bi se v prihodnjem desetletju v izobražbeni piramidi prebivalstva približali stanju, kakršno je danes na področju izobraževanja v razvitem svetu. Na podlagi zgolj trenutno ugotovljenih potreb dobrih števila organizacij združenega dela pa tudi panog, katerih načrti izobraževalno kadrovske potreb ne sežejo prek leta 1985, pa je težko dogorodneje načrtovati razvoj izobraževanja in njegove zmogljivosti. Pa če bi jih tudi načrtovali, moramo upoštevati zdajšnje skromne možnosti in omejitve v razvoju zaradi ukrepov, ki jih narekuje gospodarska stabilizacija.

V skladu s sedanjimi potrebami in današnjimi spoznanji pa smo pri usmerjanju mladine in zaposlenih v izobraževanje v okviru posebnih izobraževalnih skupnosti in koordinacijskih odborov za usmerjanje vpisa pri SZDL le ustvarili podlago za načrtne usmerjanje vpisa, ki preprečuje stihijo in hiperprodukcijo kadrov za poklice in dejavnosti, kjer so ugotovljene manjše potrebe in možnosti za zaposlitev.

● Neredki prosvetni delavci se čutijo prizadeti, češ da se svobodna menjava dela in nagrajevanje po delu na tem področju prepočasno uresničuje in da osebni dohodki prosvetnih delavcev zaostajajo za dohodki delavcev v gospodarstvu. Kje bo treba iskati izhod iz sedanjega položaja in nove rešitve?

— Denar za osnovno dejavnost šol v izobraževalnih skupnostih se v skladu z družbenimi možnostmi in v okviru dogovorjenega obsega skupne porabe nominalno povečujejo z indeksi, kar pa pogosto ne zadošča za sedanjí ali predvideni obseg programov, ki so določeni z zakoni, odločitvami izobraževalnih skupnosti in z vzgojno-izobraževalnimi programi, ki jih sprejemajo strokovni sveti. Za uresničevanje novih družbeno-gospodarskih odnosov in svobodne menjave dela je treba uveljaviti realno vrednotenje nalog in programov šol. Če tolikšnega količinskega obsega in vsebinskih zahtevnosti programov ne zmoremo, če nam tega ne omogočajo upravičene omejitve skupne porabe, potem moramo zmanjšati obseg teh programov. Ni mogoče na račun osebnih dohodkov vztrajati pri tolikšnem obsegu programov ali drugače povedano: pri obveznem in zagotavljenem programu šol moramo oceniti, ali zmoremo zagotavljati potreben denar, npr. za sedanjí obseg predmetnika v srednjem usmerjenem izobraževanju. Spričo rasti materialnih stroškov in povečane amortizacijske stopnje ne sme biti ogrožena valorizacija osebnih dohodkov učiteljev, kakršna je predvidena v skladu z resolucijo o družbeno-ekonomski politiki in razvoju SR Slovenije v letu 1982.

● Precej upokojenih prosvetnih delavcev se pritožuje, češ: nosili smo na ramenih teže povojne obnove našega šolstva in ni nam bilo žal truda in prostega

dogodki novosti

časa — zdaj pa je naše minulo delo tako skromno ovrednoteno. Vaša spodbudna misel za te delavce — upokojeence?

— Menim, da mora Sindikat delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti temeljito proučiti celotno problematiko starostnega upokojevanja učiteljev v zdajšnjem pokojninskem sistemu in posledice, ki jih ima odmera pokojnin z vidika zagotavljanja njihove socialne varnosti, pri čemer je potrebno oceniti, koliko vpliva na to tudi vrednotenje njihovega dela (npr. učiteljev razrednega pouka, ki so končali nekdanje učiteljske, opravljajo pa svoje delo v skladu z zahtevami del in nalog na stopnji razrednega pouka tako kot učitelji z diplomsko pedagoške akademije). Torej je treba vedeti, kako vplivajo na odmero pokojnine tudi sedanja delitvena razmerja v šolah. Vsekakor ne bi smeli dovoliti, da bi morala upokojena učitelja, ki je v domu upokojeencev, dobiti socialno podporo, da bi skupaj s pokojnino lahko poravnala oskrbne stroške bivanja v domu.

Čimprej se moramo dokopati do podatkov o resničnem gibanju osebnih dohodkov vseh vrst učiteljev in jih stalno spremljati, da bi bila mogoča bolj argumentirana dejavnost sindikatov pri uveljavljanju delitve po delu v šolah.

● Oktobra bo 10. kongres Zveze sindikatov Slovenije. Katera vprašanja o vzgoji in izobraževanju bodo po vaših predvidevanjih v ospredju in katere razvojne cilje si bo kongres postavil na tem področju?

— Tudi v razmerah, ko si prizadevamo izboljšati gospodarstvo in ob omejenih razvojnih možnostih v prihodnjih letih moramo imeti jasne razvojne cilje prav tako kot drugod tudi na področju vzgoje in izobraževanja. Izobraževanje je nepogrešljiv dejavnik družbeno-gospodarskega razvoja in proizvodnih sil. Zato bodo sindikati zlasti usmerjali svojo politično akcijo v organizacije združenega dela, da bodo delavci obvladovali kadrovske reprodukcije in odločali v delegatskem sistemu o vseh bistvenih vprašanjih vzgoje in izobraževanja. Pri tem bomo sindikati namenili posebno pozornost hitrejšemu uveljavljanju izobraževanja ob delu in iz dela kot enakovredni sestavini usmerjenega izobraževanja, z usposabljanjem in izpopolnjevanjem vred. Naša dejavnost bo usmerjena tudi v utrjevanje delegatskega sistema in izobraževalnih skupnosti, ki morajo v resnici postati mesto svobodne menjave dela na podlagi stvarnega vrednotenja programov. Predvsem pa je treba tudi na vzgojno-izobraževalnem področju uveljaviti ustavno načelo delitve po delu. Podpirali bomo povezovanje izobraževanja in dela in kakovostno vsebinsko in organizacijsko izvedbo proizvodnega dela in delovne prakse učencev in študentov, kakor tudi razvijanje drugih oblik povezovanja učencev in študentov z organizacijami združenega dela v času izobraževanja. Se posebej bomo spodbujali zagotavljanje ustreznih zaposlitvenih možnosti za mladi rod, ki bo končal šolanje.

delo
šola

JUGOSLOVANSKO POSVETOVANJE

Izobraževanje odraslih in produktivnost dela

Prireditelj: Zveza andragoških društev Jugoslavije, Riharjeva 38, Ljubljana

Od 17. do 19. novembra 1982 bo na Bledu veliko jugoslovansko posvetovanje na temo: **IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH IN PRODUKTIVNOST DELA**. Posvetovanje, za katerega pričakujemo, da bo privabilo k sodelovanju domala vse strokovno zavzete in uspešne andragoške delavce iz Jugoslavije, prireja ob koncu svojega dviletnega mandata predsedstvo Zveze andragoških društev Jugoslavije, ki ima ta čas sedež v SR Sloveniji. Posvetovanje bo povezano s skupščino Zveze andragoških društev Jugoslavije, na kateri bo mandat in sedež predsedstva ZADJ za naslednji dve leti prevzela druga republika.

Zveza andragoških društev Jugoslavije (ZADJ) prireja vsaka štiri leta kongres, vsaki dve leti pa zvezno posvetovanje, ki ni po svojem obsegu in pomembnosti nič manjše od kongresa. O temi tega posvetovanja se je dogovorilo predsedstvo ZADJ, v katerem so zastopana vsa republiška in pokrajinska društva andragogov. Tema je za današnji čas, ko si vsa naša družba prizadeva izboljšati gospodarske razmere in uspešno usmeriti naš nadaljnji družbeni razvoj, izredno pomembna. Andragogi in andragoški delavci želijo dati z njo svoj prispevek k prizadevanjem za uspešen gospodarski in splošni razvoj naše samoupravne socialistične družbe. K sodelovanju na posvetovanju želijo pritegniti tudi strokovnjake drugih strok, ki v sodelovanju z andragogi in področjem vzgoje in izobraževanja odraslih oblikujejo pomembne prvine našega razvoja. To kaže tudi program posvetovanja. Delo bo potekalo v treh sekcijah: 1. Razvoj, prestrukturiranje gospodarstva in izobraževanje zaposlenih, 2. Inovativnost v izobraževanju odraslih in produktivnost dela, 3. Spremljanje in vrednotenje

učinkov izobraževanja odraslih. Poleg uvodnega referata, ki ga bo podala predsednica ZADJ prof. dr. Ana Krajnc, so za plenarni del posvetovanja predvideni tile koreferati:

- Znanje in produktivnost — dejavniki našega sedanjega in prihodnjega razvoja
- Razvoj jugoslovanskega gospodarstva in izobraževanje
- Permanentno izobraževanje in produktivnost dela
- Strokovno izpopolnjevanje in produktivnost dela
- Povratno izobraževanje v funkciji produktivnosti dela
- Načrtovanje izobraževanja kot dejavnik povečanja prispevka izobraževanja k produktivnosti dela
- Proučevanje izobraževalnih potreb in produktivnost dela
- Izobraževanje za samoupravljanje
- Vpliv izobraževalne strukture na produktivnost dela
- Investicije v izobraževanje in produktivnost dela
- Racionalizacija izobraževanja odraslih in ustvarjalno delo
- Izobraževanje odraslih in produktivnost dela v raziskavah v svetu,
- Razvoj tehnologije in prenos znanja v gospodarstvu
- Vrste in kazalci učinkovitosti pri izobraževanju.

Prireditelj ZADJ bo organiziral posvetovanje v sodelovanju z Andragoškim društvom Slovenije. Pričakujemo, da bomo slovenski andragogi in andragoški delavci prispevali pomemben delež na tem velikem jugoslovanskem posvetovanju. Zaželeno je udeležba vseh, ki lahko s svojim znanjem in delom prispevajo k uspešnosti posvetovanja. Rok za prijavo udeležbe je 30. maj, za oddajo prispevkov pa 15. september 1982.

Z. J.

PRED IZIDOM

Bibliografija — Popotnik sodobna pedagogika

Državna založba Slovenije bo predvidoma oktobra 1982 izdala Bibliografijo Popotnik — Sodobna pedagogika ob 100-letnici izhajanja. Delo so napisali: mag. zgodovine Andrej Vovko; Oris razvoja pedagoške strokovne revije, višja bibliotekarska specialistka Tatjana Hojan; Bibliografsko kazalo Popotnika 1880—1950 in dokumentalistka Albina Perkič; Bibliografsko kazalo Sodobne pedagogike 1950—1980.

Oris razvoja pedagoške revije je hkrati zgodovinski prikaz smeri in silnic, ki so vplivale na njeno vsebinsko sestavo, saj se je Popotnik in kasneje Sodobna pedagogika sto let ohranila kot naša edina napredna pedagoška revija. V Bibliografskem kazalu je opisanih pri Popotniku 9733 enot in pri Sodobni pedagogiki 1815 enot.

Ker bo naklada omejena, prosimo pedagoška društva in prosvetne delavce v vzgojno-izobraževalnih organizacijah, da zberejo naročila, ker bomo število naročnikov poslali DZS.

Naročila pošljite na naslov: Slovenski šolski muzej, Ljubljana, Poljanska cesta 28 do konca junija 1982.

Kritično o reformi izobraževanja odraslih

Republiško posvetovanje slovenskih andragogov

Uveljavljanju izobraževanja odraslih v družbi in v enotnem sistemu vzgoje in izobraževanja, ki ga uresničujemo po reformnih načelih, je bilo namenjeno republiško posvetovanje, ki ga je pripravilo Andragoško društvo Slovenije 7. in 8. maja v Poljčah. Uvodni referat, 17 koreferatov in drugih pisnih prispevkov in bogate razprave so pokazale, da se to področje vzgoje in izobraževanja razvija vztrajno in povsod, kljub oviram in težavam, ki imajo včasih stvarne vzroke, včasih pa so tudi povsem človeške narave.

Potreba po nenehnem izobraževanju korenini namreč globoko v zakonitostih sodobnega družbenega razvoja. Njihov

vpliv je močnejši kot je zaviralna vloga nerazvite zavesti in tradicionalizma, ki vztraja, kljub reformi, v mejah ustaljenega šolskega sistema, drugo pa omalovažuje.

Posvetovanje je kritično ocenilo sedanje tokove reforme in uresničevanje sprejetih stališč o izobraževanju ob delu in iz dela, o usposabljanju in izpopolnjevanju delavcev in drugih delovnih ljudi. Poudarilo je, da so napredna družbena hotenja usmerjena k istim ciljem kot naša andragoška prizadevanja: k uresničenju vizije svobodne in vsestranske razvite človekove osebnosti v samoupravni socialistični družbi. Tudi družbeno-politična dejavnost, namenjena uresničenju reforme, gre v korak s prizadevanji organizacij za izobraževanje odraslih in andragoških delavcev. Vendar so tudi drugačni vplivi in drugačna prizadevanja. V učilnice, ki so jih še pred nedavnim v drugi ali tretji izmeni polnili odrasli, se naseljuje tišina. Prizadevanja za strokovni napredek in resnično prilagojenost izobraževanja ob delu odraslim imajo premalo podpore v ustreznih strokovnih službah. Uniformnost zamenjuje tisto prožno sistemsko enotnost, ki bi morala znotraj istih programov in ciljev upoštevati značilne psihološke, socialne in druge posebnosti in potrebe odraslih. Nizko vrednotenje znanja v OZD in omejene možnosti zaposlovanja spodbijajo motivacijo zaposlenih za nadaljnje izobraževanje tudi v svoji stroki. Pri financiranju izobraževanja ob delu se ohranjajo dvojna merila. V letnih in srednjeročnih načrtih marsikaterih izobraževalnih skupnosti mislijo samo na izobraževanje mladine, ne glede na nezadovoljivo izobražbeno sestavo zaposlenih in ne glede na sprejeta načela, da moramo ustvariti sistem nenehnega izobraževanja in dati vsaj pri visokem izobraževanju prednost izobraževanju ob delu in iz dela.

Prizadevanja za reformo so se osredotočila na šolske programe, očitno pa je, da je potrebna notranja programska, organizacijska in didaktično-metodična preobrazba vsega dopolnilnega izobraževanja, usposabljanja in izpopolnjevanja za delo, za samoupravo in politično delovanje in mnoge druge potrebe delovnih ljudi. To izobraževanje bo treba dvigniti na višjo raven, ga

posodobiti, približati življenju delovnemu človeku in ga postaviti vsespovsod na samoupravo temelje. Če ne bomo zvišali kakovosti tega izobraževanja in stranili iz njega suhoparnosti, nizke kakovosti in šolske ozračja, se nam bodo tudi pri oblikah kmalu praznile učilnice.

In vendar je potreba po sistem izobraževanju globoka povsod občutna. Posvetovanje pokazalo izkušnje in potrebe katerih področij: pri usposabljanju delegatov, pri usposabljanju kmetijskega prebivalstva za posredništvo, pri izobraževanju v OZD, izobraževanju ustvarjalno delo in razvijanje dobne tehnologije, pri rehabilitaciji invalidov, prevzgoji v žensko-popoljševalnih zavodih in še marsikje.

Po zakonitostih permanentnega izobraževanja in vzgoje namreč sodobno izobraževanje odraslih daleč onkraj vzgojno-izobraževalnega sistema, kot ga ponavadi pojmujejo, saj je del sodobnega življenja dela in napredka, nepogrešljiva sestavina družbenega in osebnega razvoja vsakega posameznika. Te zakonitosti se kot zgodovinska nujnost kljub oviram uveljavljajo v sodobnem svetu tudi pri nas.

V času posvetovanja je bil občni zbor Andragoškega društva Slovenije. Ta ima že skoraj 400 članov, ki delajo na vseh področjih družbenega življenja, kjer je izobraževanje odraslih načrtna dejavnost in kjer vidna prizadevanja za njegov napredek.

J. V.

Dva svetova — s svetovne razstave fotografije

Izobraževanje ob delu

Nova zbirka priročnikov za vas

Kadar govorimo o sodobnem izobraževanju, imamo v mislih razvejen sistem nenehnega izobraževanja, bolj razvito in učinkovito učno tehnologijo in neposredno povezovanje izobraževalnega procesa z raziskovalnim delom.

Reforma vzgoje in izobraževanja, ki jo uveljavljamo v tem času, sama po sebi ne bo dala novih odgovorov, mnogo truda bo treba, da se bo jasna vizija prihodnosti, ki je izražena tudi v Resoluciji 9. kongresa ŽK Slovenije, uresničila v vsakodnevnem delu. V resoluciji je poudarjeno, da moramo pri uresničevanju usmerjenega izobraževanja dosledno uveljaviti načelo permanentnosti vzgoje in izobraževanja. Prav v tem procesu pa je izobraževanje ob delu področje, ki ni nič manj pomembno od drugih oblik izobraževanja.

Založba DDU UNIVERZUM, Ljubljana je v svoj program vključila zbirko **Izobraževanje ob delu**. V njej so zbrani priročniki, ki z različnih pedagoških, andragoških, organizacijskih in drugih vidikov obravnavajo izobraževanje. Priročniki so namenjeni vsem, ki sodelujejo pri izobraževanju: tako organizatorjem, izvajalcem takih programov, kot tudi tistim, ki so v izobraževanje vključeni neposredno kot uporabniki.

Naj na kratko predstavimo knjige, ki so izšle v tej zbirki doslej.

Grafoskop v vzgojno-izobraževalnem delu

Priročnik GRAFOSKOP V VZGOJNO-IZOBRAŽEVANEM DELU avtorice **Gordane Zindović-Vukadinović** obravnava grafoskop kot sodobno učno sredstvo, ki še vedno nima ustreznih vlog pri vzgojno-izobraževalnem delu. Praktično

bo v knjigi našel osnovne tehnične podatke o grafoskopu, pogojih za dobro projiciranje, več poglavij pa je namenjeno gradivu za delo z grafoskopom in konkretni uporabi grafoskopa pri pouku. Zanimivo napisan priročnik ima več slik in skic, ki pojasnjujejo posamezne teme.

Sodobna organizacija izobraževanja ob delu

Preobrazba vzgoje in izobraževanja vključuje tudi preobrazbo izobraževanja ob delu, pravi avtorica **Milena Malovrh** v uvodu priročnika **SODOBNA ORGANIZACIJA IZOBRAŽEVANJA OB DELU**. Priročnik je namenila organizatorjem in vodjem izobraževanja ob delu in vsem, ki sodelujejo pri programiranju in vodenju izobraževanja ob delu in iz dela. Tudi pedagoški delavci, ki bodo morali sodelovati pri izobraževanju, usposabljanju in izpopolnjevanju odraslih, bodo v priročniku našli dragocene napotke.

Ceprav ima izobraževanje ob delu že dokajšnjo tradicijo, smo vendarle pogrešali priročnik, ki bi sintetično povezal naše izkušnje s teoretičnimi spoznanji.

Sodelovanje s starši

V družinskih odnosih, v odnosih med šolo in družino, se porajajo novi, bolj demokratični, samoupravni odnosi. Pedagoški delavci v vzgojno-varstvenih organizacijah, osnovnih in srednjih šolah bodo v priročniku **SODELOVANJE S STARŠI**, avtor je **Jože Valentičič**, dobili uporabne informacije za razvijanje različnih oblik sodelovanja s starši. Tako se bodo lažje izognili nestrokovnemu delu in prenapljenim sodbam. V priročniku so zlasti pomembni napotki za vključevanje staršev v neposredno pedagoško delo, kar je ena pomembnih oblik podruž-

ljanja vzgojno-izobraževalnega procesa.

Nenehno izobraževanje

Jože Valentičič, ki je znan po svojih tehničnih prispevkih z andragoško-pedagoškega področja, je napisal priročnik **NENEHNO IZOBRAŽEVANJE**. Že sam naslov pove, da se je avtor lotil pomembne in zahtevne teme. Nenehno izobraževanje so pedagogi in andragogi na Slovenskem sicer že obravnavali, vendar je v delu J. Valentičiča nenehno izobraževanje prvič pri nas celostno in podrobneje razčlenjeno in pojasnjeno.

V uvodnem delu nas avtor seznani z družbeno odvisnostjo in zasnovanostjo nenehnega izobraževanja. V naslednjih poglavjih so razčlenjeni pedagoško-andragoški elementi nenehnega izobraževanja. Posebno poglavje je namenjeno organizaciji združenega dela, ki naj bi bila temeljna enota, v kateri mora zaživeti sistem nenehnega izobraževanja. Po priročniku bodo pridom posegali pedagoški in andragoški delavci, delavci v kadrovske službah in tudi ljudje, ki se želijo ponovno vključiti v proces nenehnega izobraževanja.

Svetovalno delo pri vzgoji in izobraževanju odraslih

Svetovalna dejavnost kot posebna oblika pomoči ni nova. Seveda je tu mišljeno laično svetovanje, medtem ko je strokovno svetovanje razmeroma mlado in se je razvijalo v okviru določene stroke.

Na področju vzgoje in izobraževanja svetovanje še nima mesta, ki bi ga po vsej pravici zasedalo. Pri nas je strokovno svetovanje še najbolj uveljavljeno v osnovni šoli (poklicno svetova-

nje) in v skupnostih za zaposlovanje.

Zoran Jelenc v svojem delu prepričljivo utemeljuje potrebo svetovalnega dela pri vzgoji in izobraževanju odraslih. Očisti so v sistemu vzgoje in izobraževanja specifična populacijska kar moramo upoštevati pri njihovem vključevanju v vzgojno-izobraževalni proces. S strokovnim andragoškim svetovanjem lahko posameznika odvrne od morebitnih napačnih odločitev, hkrati pa ga seznanjamo s potrebami in interesi širše družbe.

Svetovalno delo je v tej knjigi obravnavano strokovno pogledno, vendar bo vsem, ki pravično delajo na področju vzgoje in izobraževanja odraslih, dovolj uporabnih informacij. Želimo, da bi zbirka **Izobraževanje ob delu** našla pot do učiteljev, in vzgojiteljev ter vseh tistih, ki želijo nenehno dopolnjevati svoje poklicno in družbeno znanje. Konkretnih odgovorov na vsa vprašanja bralec seveda ne bo dobil, jih bo pa hitro našel, če bo imel na voljo dovolj temeljnih informacij. Te lahko najde v pričujoči zbirki.

V zbirki načrtujemo za prihodnje leto naslednje priročnike: **VARSTVO PRI DELU**

VZGOJNO-IZOBRAŽEVANEM PROCESU, PRAVA IN IZVEDBA PROJEKTOV, VZGOJNO-IZOBRAŽEVANJE V OZD, UPORABA ODPADNIH MATERIALOV PRI SVETOVANJU, AKTIVNOSTI V OZD, UČENJE V OZD. Trudili se bomo, da bo zbirka ostala aktualna, bo izpolnila pričakovanja strokovnjakov in vseh drugih, ki kakorkoli povezani z izobraževanjem mladine in odraslih.

DUŠAN LIPOVEC

Celodnevna osnovna šola mora postati učencem drugi dom

odprta
šola

Ali je življenje in delo v celodnevni osnovni šoli prilagojeno učenčevim zmogljivostim, potrebam in interesom?

Velikokrat je bilo že rečeno, da morajo postati celodnevne osnovne šole učencem drugi dom, da morata biti življenje in delo v teh šolah organizirana in izvajana tako, da bodo prispevala ne le k njihovu zdravemu in vsestranskemu razvoju, temveč tudi k dobremu počutju.

To pa pomeni, da morajo biti vsebina, organizacija, dnevni ritem in prostor prilagojeni razvojnim potrebam, interesom in psihofizičnim sposobnostim osnovnošolcev ali učencem starostnega obdobja, ki obiskujejo osnovno šolo. Spremeniti pa se morajo tudi odnosi med učitelji in učenci in med samimi učenci. S pedagoškega vidika to pomeni, da se morajo v šoli s celodnevno organiziranim vzgojno-izobraževalnim delom smotrno menjavati formalne in neformalne oblike vzgojno-izobraževalnega dela. Življenje in delo učencev mora biti čim bolj razgibano (po vsebini, oblikah in metodah dela), organizacija pa čim bolj prožna, da bodo lahko kar najbolj sposobni in motivirani za aktivno in ustvarjalno delovanje. Šolski ali bivalni prostori morajo biti grajeni in razporejeni tako, da bodo omogočali in spodbujali pri učencih zbranost pri delu takrat, ko bodo izpolnjevali delovne zadolžitve, in sproščenost in udobnost takrat, ko bodo zadovoljevali svoje razvojne in osebne potrebe in interese. V odnosih pa mora prevladovati demokratično in tovariško ozračje.

Te spremembe (v vsebini, organizaciji, odnosih) v osnovni šoli zahteva ne le celodnevno organiziranje in izvajanje programa (zaradi njegove vsebinske obogatitve ob povečanih nalogah zdajšnjih osnovnih šol), temveč tudi množičnost delovanja učencev in učiteljev pri uresničevanju celodnevnega programa. V celodnevni osnovni šoli mora biti še bolj kot v šoli s klasično organiziranim vzgojno-izobraževalnim delom upoštevana in spoštovana učenčeva individualnost, njegove osebne potrebe, sposobnosti, zmogljivosti, interesi, lastnosti. Čim manj bodo spoštovane in upoštewane v programu in pri njegovi organizaciji izvedbe razvojne in individualne potrebe in interesi učencev, toliko bolj bodo učenci odklanjali takšen program in toliko pogostejše — če se mu bodo prisiljeni podrežati — se bo stopnjeval pri njih odklonilen odnos do življenja in dela v šoli. Takšen program in organizacija pa spodbujata pri učiteljih bolj avtoritaren kot demokratičen odnos do učencev — to pa še bolj oddaljuje šolo učencem pa tudi učiteljem.

Za vsako šolo je značilno, da je kot družbena vzgojno-izobraževalna organizacija izpostavljena spremembam in je nenehno razpeta med dediščino preteklosti in potrebe prihodnosti, ki prinaša številne novosti v načinu človekovega življenja in z njimi tudi nove potrebe in pričakovanja. Ni dvoma, da tudi celodnevna osnovna šola, ki naj bi s svojim vsebinsko obogatitvijo programom stopila korak bliže k uresničevanju ciljev in smotrov, ki ji jih nalaga naša družba, s težavo utira poti novim vsebinam, oblikam in odnosom, s katerimi naj bi kot odprta vzgojno-izobraževalna organizacija organizirano vplivala na razvoj mladih in jih pripravljala na jutrišnji dan.

Gmotne težave (prostorske, kadrovske, denarne) pa tudi nezadovoljiva strokovna pomoč učiteljem pri iskanju, odkrivanju in vnašanju novih vsebin, oblik in metod vzgojno-izobraževalnega dela z učenci zavirajo hitrejšo preobrazbo današnje osnovne šole. Isti razlogi pa lahko vplivajo tudi na slabši odnos in počutje učencev v šoli s celodnevno organiziranim in izvajanim programom.

Kaj je pokazala raziskava?

V raziskavi o življenju in delu učencev v celodnevni osnovni šoli (v raziskavi je sodelovalo 1742 učencev 4., 6. in 8. razredov iz 25 popolnih celodnevni osnovnih šol) smo ugotavljali, kako so se učenci počutili in kakšen je bil njihov odnos do celodnevno organiziranega življenja in dela šole. Želeli smo preveriti, kako pogosto so učenci doživljali nekatere občutke, ki opozarjajo tudi na njihovo splošnejše počutje in na njihove potrebe in nam hkrati povedo, kaj je dobro, kaj pa bomo morali še spremeniti v načinu življenja celodnevni šol, kaj pa bomo morali še spremeniti v načinu življenja celodnevni šol, da bodo lahko le-te najbolj uspešno uresničevale svoje vzgojno-izobraževalne in še nekatere druge naloge. (Raziskava je nastajala v letih 1980 in 1981. Opravljena je bila na Pedagoškem inštitutu pri univerzi Edvarda Kardelja v Ljubljani.)

Z raziskavo smo pri učencih preverjali, kako pogosto so doživljali nekatere občutke ugodja ali neugodja. Pričakovali smo namreč, da je nekatere občutke neugodja doživljalo precej učencev, ker so bile razmere za bivanje in delo v večini celodnevni osnovnih šol iz že prej navedenih razlogov dokaj težke in včasih celo neustrezne. Učenci celodnevne osnovne šole so delili pri pouku, učenju, v prostem času in pri prostovoljni dejavnosti skupne prostore, ki marsikdaj niso bili niti ustrezno veliki niti ustrezno opremljeni glede na namen, ki so ga imeli. Zato smo pričakovali, da so bili učenci v teh šolah izpostavljeni prevelikemu hrupu, ki jih je motil. Zaradi prostorske stiske, neustrezne opremljenosti prostorov in še drugih razlogov učenci v veliki večini celodnevni osnovnih šol niso imeli možnosti, da bi se umaknili v mirnejši prostor, v katerem naj bi našli zavetje pred hrupom. Učenci tudi niso imeli svojih stalnih kotičkov, v katere bi se lahko umaknili takrat, ko so se želeli zbrati pri delu ali učenju (npr. v času samostojnega učenja). Zato smo domnevali, da so učenci celodnevni osnovnih šol takšen kotiček pogrešali. Zaradi toge organizacije celotnega šolskega življenja, izpostavljenosti nenehnemu hrupu, neustreznemu izmenjavanju dela in počitka, prevelikih zadolžitve, ki so jih dobivali pri pouku in zaradi še nekaterih drugih slabosti smo pričakovali, da učence pogosto boli — glava, da so naveličani, utrujeni in morda celo razdraženi.

Izjave učencev so potrdile, da je mir v celodnevni osnovni šoli pogosto pogrešala kar dobra četrtina učencev, včasih pa sta ga pogrešali celo dve tretjini. Le malo učencev, te potrebe ni čutilo. Razlik med starejšimi in mlajšimi učenci nismo ugotovili, kar pomeni, da so si miru želeli mlajši in starejši učenci. **Svoj kotiček** v šoli je pogosto pogrešala petina učencev, včasih pa polovica, tretjina pa nikoli. Razlik med mlajšimi in starejšimi učenci tudi v tem primeru nismo dobili. **Glavobol** je pogosto doživljal le manjši del (6%) učencev, polovica pa samo včasih. Pogostost glavobola je naraščala po razredih: najredkeje so ga imeli četrtošolci, najpogostejše pa osmošolci. Podobno je bilo z občutkom **naveličanosti**. Ta občutek sta včasih doživljali dve tretjini učencev, pri 12% učencev je bil celo pogost. Najpogostejše so ga doživljali učenci osmih razredov, najredkeje pa četrtošolci. Prav tako **utrujenost**. Le dobra petina učencev ni čutila utrujenosti nikoli, najpogostejše so bili utrujeni osmošolci (85%), najredkeje pa učenci četrtil razredov (68%). Razlike so bile torej precejšnje in celo pomembne. **Razdraženost**, ki je bila pojmovana kot

višja stopnja utrujenosti, so pogostejše doživljali le redki učenci (2,6%), včasih pa skoraj tretjina (31,4%).

Navedeni pojavi potrjujejo, da učenci večine celodnevni osnovnih šol niso imeli zadovoljivih bivalnih razmer. Nasploh so bile celodnevne osnovne šole še vedno preveč »šolsko« opremljene. Povsod je bilo hrupno. Mirnih kotičkov praviloma ni bilo. (Takšen kotiček naj bi bila čitalnica, ali prostor ali učilnica, v kateri bi lahko mlajši in slabotnejši učenci po kosilu na zložitljivih ležalnikih počivali, ali morda še kakšen prostor, v katerem bi lahko učenci v prostem času ob umirjeni glasbi slikali, risali ali pa se ukvarjali s kakšno drugo umirjeno dejavnostjo, ki bi jih zanimala ipd.). V te koticke bi se lahko učenci tudi v prostem času zatekali, kadar bi se želeli izogniti hrupu ali bi želeli počivati. Tudi učilnice so bile še prepočisto opremljene klasično: s frontalno razvrščenimi klopmi (včasih tudi v rški U ali v manjših skupinah), šolske pretežno dvosedne mizice niso zbujele pri učencih občutka domačnosti. Če so bili razredi številčno močni in je bilo v njih 30 in več učencev, so bile učilnice tako natrpane s pohištvom in z učenci, da je bilo ovirano tudi gibanje učencev v prostoru. V osmih celodnevni osnovnih šolah (od skupno 25) nekaj učencev ni imelo stalnega prostora za shranjevanje učbenikov in drugih osebnih stvari, ki so jih potrebovali pri pouku, pri učenju in morda tudi v prostem času. To je veljalo zlasti za učence višjih razredov, ki so se zaradi kabinetno organiziranega pouka stalno selili iz učilnice v učilnico, pa zato niso imeli stalnega delovnega prostora niti v času samostojnega učenja. V učilnicah, ki so bile pretesne, učenci niso mogli gojiti cvetja, ki naj bi vsaj nekoliko olepšalo in udomačilo njihove bivalne prostore. K takemu stanju so prispevali različni dejavniki, kot so gmotne težave (denarne, prostorske) pa tudi naša miselnost, ki je še zmeraj obremenjena s tradicionalnimi pogledi na videz in opremljenost šolskega poslopja in se nam zdi včasih povsem odveč, dajati šoli domač in estetski videz. In vendar, če morajo v celodnevni osnovni šoli (isto velja tudi za podaljšano bivanje) učenci preživeti pretežni del dneva v šolskih prostorih in se v teh prostorih ne le učiti, temveč opravljati še druga dela (se hraniti, vzdrževati in skrbeti za red in čistočo, opravljati različna družbena potrebna dela ipd.) in se v prostem času tudi razvedriti in sprostiti, potem jim bomo morali ustvariti takšne življenjske in delovne razmere, da se bodo tudi v šoli počutili prijetno in da jim bo tudi šolski prostor (poslopje, notranji prostori, okolica) razvijal odnos do lepote, funkcionalnega, reda, čistoče in vsega tistega, kar naj bi jim dajal tudi urejen dan.

Poleg pomanjkanja občutka domačnosti je učence — kot nam potrjujejo ugotovitve raziskave — motilo tudi dokaj togo organizirano šolsko življenje. Razredno urni sistem danes že po vsem svetu kritizirajo mnogi pedagogi in drugi strokovnjaki, ki imajo vpogled v življenje in delo šole. Takšen sistem premalo upošteva učenčovo individualnost, se ne prilagaja njegovim individualnim lastnostim in interesom. Bolj ali manj mehanično prenašanje razredno-urnega sistema v celodnevno osnovno šolo, prenašanje tega sistema tudi na še druge oblike vzgojno-izobraževalnega dela, ki so po svoji naravi in namenu povsem drugačne, kot je katerakoli oblika pouka, lahko samo še bolj duši učenčovo individualnost.

Ne moremo sicer trditi, da je stanje, ki smo ga dobili v raz-

skavi o življenju in delu učencev v celodnevni osnovni šoli, kritično. Občutki, kot sta naveličanost in utrujenost (pojavnost drugih občutkov je lahko zanemarljiva), ki se pojavlja dokaj množično, nas le opozarjajo, kaj v naših celodnevni osnovnih šolah manjka, čemu bomo morali nameniti več pozornosti kot smo jo doslej, da bomo postopno odpravili slabosti, zaradi katerih se zlasti v nekaterih celodnevni osnovnih šolah del učencev ne počuti dobro in takšno šolo odklanja.

Velike razlike

Pokazalo pa se je tudi, da so bile v pogostosti doživljanja navedenih občutkov pri učencih posamezniki celodnevni osnovni šol velike razlike. Tako smo dobili razpone v odstotkih pri učencih, ki so pogosto ali vsaj včasih pogrešali v šoli mir in tišino od 13% do 49%; to pomeni, da si je v eni izmed celodnevni osnovni šol le 13% učencev želelo mir in tišino, v neki drugi celodnevni osnovni šoli pa kar 49%.

Prav tako smo dobili velike razpone glede pogostosti doživljanja utrujenosti. Razpon je nihal od 1% do 24%, v naveličanosti pa od 0% do 27%. Vzrokov za tolikšne razlike med šolami nismo mogli ugotoviti. Pokazalo se je le, da smo v nekaterih stvareh dobili na vseh področjih boljše odnos učencev do življenja in dela v celodnevni osnovni šoli kot v drugih šolah. Zato lahko sklepamo, da so bile nekatere celodnevne osnovne šole uspešnejše, druge pa manj uspešne in celo neuspešne. To nam je potrdil tudi podatek o dobrem počutju učencev v celodnevni osnovni šoli. Pogosto se je v celodnevni osnovni šoli dobro počutilo kar 59,8% vseh učencev, nikoli pa se ni dobro počutilo 4,6% učencev. Razlike med posameznimi celodnevni osnovni šolami so bile spet zelo velike. Nihale so od 40,9% do 88,4% (pogosto dobro počutje) ali od 0,00%—10,7% (nikoli dobro počutje). Razlike so se pokazale tudi med mlajšimi in starejšimi učenci. Med slednjimi je bilo manj učencev, ki so se v celodnevni osnovni šoli počutili dobro pogosto (48,7%), med mlajšimi pa občutno več (70,6%).

Če na kratko povzamemo dobljene podatke, pridemo do naslednjih splošnejših ugotovitev:

1. Večji del učencev celodnevne osnovne šole se je med bivanjem v šoli počutilo dobro.
2. Odstotek učencev, ki so se v celodnevni osnovni šoli dobro počutili, se je zniževal od nižjih proti višjim razredom.
3. Večina celodnevni osnovni šol ni imela zadovoljivih bivalnih možnosti za izvajanje celodnevnega programa, zato je večina učencev pogrešala mirne koticke za učenje in za preživljanje prostega časa. Občutki, kot so glavobol, naveličanost, utrujenost, razdraženost, so bili pogostejši pri starejših učencih kot pri mlajših.
4. Med posameznimi celodnevni osnovni šolami so bile glede dobrega ali slabega počutja učencev velike razlike.

Glede na to, da nam raziskava ni neposredno razgrnila vzrokov, ki so vplivali na razlike med posameznimi celodnevni osnovni šolami v pogostosti doživljanja utrujenosti, glavobolov, naveličanosti in drugih občutkov, ki so povzročali pri učencih slabše počutje, lahko na podlagi nekaterih podatkov le domnevamo, da so razlike med šolami nastajale predvsem iz naslednjih razlogov:

— Zaradi bogatejši oziroma revnejše vsebine tistega dela vzgojno-izobraževalnega programa, ki je bil namenjen interesom in potrebam učencev.

— Zaradi bolj toge oziroma prožnejše organizacije celotnega življenja in dela v posameznih celodnevni osnovni šolah.

— Zaradi večje oziroma manjše odprtosti celodnevni osnovni šol njihovu okolju.

— Zaradi večje ali manjše sproščenosti in demokratičnosti

v odnosih med učenci, učitelji in starši.

Pravilnost naših pričakovanj bo prav gotovo treba še preveriti in si tam, kjer se bodo pokazala kot pravilna, prizadevati odpraviti slabosti in približati šolo učencem.

HELENA NOVAK

Izšla je druga številka revije Vzgoja in izobraževanje

Prihodnja kongresa zveze komunistov naj bi celotno in stvarno ocenila dosežke dosedanjih reformnih prizadevanj za samoupravno preobrazbo vzgoje in izobraževanja in oblikovala temeljna izhodišča za nadaljnje podružbljanje in samoupravno vraščanje vzgoje in izobraževanja v združeno delo, poudarja v uvodnem članku Ob kongresih Zveze komunistov Emil Rojc. Prav tako naglašja, da bodo morali prav komunisti odločno prispevati h krepitvi družbeno-vzgojne funkcije šole in uveljavitvi samoupravnega družbenega načrtovanja kadrov in izobraževanja in razvoj samoupravnih družbeno-gospodarskih odnosov kot podlage za uveljavljanje načela svobodne menjave dela na področju vzgoje in izobraževanja.

V nadaljevanju revije je objavljen drugi del prispevkov s posvetovanja Teorija in praksa celodnevne osnovne šole. V članku Dosežki in nadaljnja usmeritev celodnevne osnovne šole razčlenjuje Jelica Mesesnel, (Zavod SRS za šolstvo, organizacijska enota Ljubljana), ki govori o uresničevanju vzgojnega programa za vzgojo in varstvo predšolskih otrok. Učitelji slovenskega jezika v osnovni šoli bodo z zanimanjem sledili članku Moralne vrednote v berilih slovenskega jezika za višjo stopnjo osnovne šole. Z vidika moralnih vrednot je berila razčlenila Breda Popadič s Pedagoškega inštituta v Ljubljani. Učiteljem samoupravljanja s temelji marksizma je namenjen članek o vplivu vsebine na metode vzgojno-izobraževalnega dela pri tem predmetu, učitelje umetnostne vzgoje v srednjem izobraževanju pa obvešča o praktičnih izkušnjah pri poučevanju filmske vzgoje Marica Nakrst z Osnovne šole Solkan.

Ob koncu nam France Ostaneček (Slovenski šolski muzej), predstavlja knjigo Slavice Pavlič in Viktorja Smoleja Partizansko šolstvo na Slovenskem, Janez Sušnik pa knjigo dr. Stevana Beždanova Vzgoja in izobraževanje v mislih in delu Edvarda Kardelja. Bralce, posamezne pedagoške delavce in vzgojno-izobraževalne organizacije, obveščamo, da lahko prvo in drugo številko revije, v katerih so objavljeni članki s posveta Teorija in praksa celodnevne osnovne šole posebej naročijo pri Zavodu SR Slovenije za šolstvo, Ljubljana, Poljanska cesta 28.

Studentski center Ljubljana, piše o raziskavi v kateri so primerjali motorične sposobnosti in nekatere morfološke značilnosti med učenci celodnevne in poldnevne šole. Janko Strel objavlja ugotovitve raziskave o vplivu telesne vzgoje na razvoj psihomotoričnih sposobnosti učencev, ki so jo opravili na Visoki šoli za telesno kulturo v Ljubljani.

Med drugimi prispevki naj omenimo analizo o vpisu iz pedagoških srednjih šol na usmeritev za razredni pouk Pedagoške akademije v Mariboru, ki jo razlaga Janko Plemenitaš s Pedagoške akademije. Aktualen je članek Zmaga Glogovac (Zavod SRS za šolstvo, organizacijska enota Ljubljana), ki govori o uresničevanju vzgojnega programa za vzgojo in varstvo predšolskih otrok. Učitelji slovenskega jezika v osnovni šoli bodo z zanimanjem sledili članku Moralne vrednote v berilih slovenskega jezika za višjo stopnjo osnovne šole. Z vidika moralnih vrednot je berila razčlenila Breda Popadič s Pedagoškega inštituta v Ljubljani. Učiteljem samoupravljanja s temelji marksizma je namenjen članek o vplivu vsebine na metode vzgojno-izobraževalnega dela pri tem predmetu, učitelje umetnostne vzgoje v srednjem izobraževanju pa obvešča o praktičnih izkušnjah pri poučevanju filmske vzgoje Marica Nakrst z Osnovne šole Solkan.

Ob koncu nam France Ostaneček (Slovenski šolski muzej), predstavlja knjigo Slavice Pavlič in Viktorja Smoleja Partizansko šolstvo na Slovenskem, Janez Sušnik pa knjigo dr. Stevana Beždanova Vzgoja in izobraževanje v mislih in delu Edvarda Kardelja.

Bralce, posamezne pedagoške delavce in vzgojno-izobraževalne organizacije, obveščamo, da lahko prvo in drugo številko revije, v katerih so objavljeni članki s posveta Teorija in praksa celodnevne osnovne šole posebej naročijo pri Zavodu SR Slovenije za šolstvo, Ljubljana, Poljanska cesta 28.

MARIJA VELIKONJA

Vaje za samostojno učenje

iz slovenskega jezika, spoznavanje narave in družbe in matematike za nižje razrede celodnevni osnovni šol

V začetku tega leta je izšla na Pedagoškem inštitutu pri univerzi Edvarda Kardelja v Ljubljani knjiga **SAMOSTOJNO UČENJE V NIŽJIH RAZREDIH CELODNEVNE OSNOVNE ŠOLE**. Knjiga je namenjena učiteljem celodnevni osnovni šol kot pripomoček pri sestavljanju nalog in pri usmerjanju učencev v samostojno učenje. Zgledi nalog so bili izdelani iz slovenskega jezika, spoznavanja narave in družbe in iz matematike, ločeno za učence vseh nižjih razredov osnovne šole.

Sedaj smo na inštitutu pripravili še **VAJE ZA SAMOSTOJNO UČENJE** iz slovenskega jezika, spoznavanja narave in družbe in matematike. Vaje so napisali isti avtorji kot v prej omenjeni publikaciji (M. Jalen, A. Marušič in J. Vogrinc), toda tokrat so namenjene učencem. Natisnjene so na posebnih listih, listi pa zloženi v mape. Mape so ločene po razredih. Mapa za vajami za učence 1. razreda stane 108 din, za učence 2. razreda 100 din, za učence 3. razreda 104 din in za učence 4. razreda 75 din. V mapah od 1. do 3. razreda je 24 vaj iz prej navedenih učnih predmetov, v mapi za učence 4. razreda pa 16 vaj iz slovenskega jezika in matematike. Vaje za samostojno učenje so iste kot v knjigi Samostojno učenje v nižjih razredih celodnevne osnovne šole. Če ima vsak učenec svojo mapo, lahko poteka samostojno učenje in reševanje nalog brez večjih izgub časa, ki je v celodnevni osnovni šoli določen učencem za samostojno delo, prihranjen pa je tudi čas učiteljem pri njihovih pripravah.

Knjigo in vaje lahko naročite na Pedagoškem inštitutu pri univerzi Edvarda Kardelja v Ljubljani, Gerbičeva 62, Ljubljana.

pošude
odmevi

Kam s slabo oceno iz tujege jezika?

Vprašanje zaskrbljenih staršev

Blizu se konec šolskega leta in s tem se bo končalo tudi šolanje učencev prvega letnika usmerjenega izobraževanja. Starši smo zaskrbljeni, kako bo z učenci, ki jim tuji jezik ne gre do. Z angleškim jezikom so imeli nekateri otroci težave že v osnovni šoli, toda tedaj to ni bistveno vplivalo na končni uspeh. Učenec je lahko nadaljeval šolanje čeprav je imel negativno oceno iz angleškega jezika. Kako bo to letos ob koncu prvega letnika srednje šole? Ali bodo imeli popravne izpite? Ali je nujno, da otrok, ki ne mara tega predmeta, ponavlja, izgubi voljo do šolanja in se ne more izučiti niti navadnega poklica?

Staršem in drugim se zdi program usmerjenega izobraževanja pretežak za učence, ki so samo povprečno nadarjeni. Ti bi se želeli izučiti poklica in ne kažejo veselja, da bi nadaljevali šolanje, saj so veselje ob takem pretežkem programu izgubili.

Vprašanje, ki ga zastavljate, zbujajo letos širšo zaskrbljenost staršev. Določilo, da lahko učenec v osnovni šoli napreduje tudi brez zadostne ocene iz tujege jezika, se je izkazalo v drugačni luči, ko je postal v prvem letniku srednjega usmerjenega izobraževanja tuji jezik obvezen učni predmet za vse učence, razen tistih, ki so v skrajšanih programih. Težko je

za učence, ki nimajo prave podlage iz tujege jezika, težko za učitelje, ki morajo delati z učenci s tako različnim prejšnjim znanjem. Verjetno bi bilo bolje, če bi tudi pri tujem jeziku v osnovni šoli opredelili nekatere temeljne zahteve in jih skušali s sodobnimi metodami in učnimi pripomočki tudi uresničiti, saj tuj jezik le ni nekaj tako težkega, hkrati pa danes sodi k splošni izobrazbi.

Podatki o letošnjem polletnem uspehu učencev v prvem letniku usmerjenega izobraževanja kažejo, da je učencem tuj jezik najtrši oreh takoj za matematiko. Upravičeno bi bili torej lahko črnogledi glede nadaljnjega izobraževanja teh učencev, če ne bi bila predvidena zanje posebna rešitev. Posebne izobraževalne skupnosti, ki so stvarno ocenile zdajšnji položaj, so pri večini učnih smeri, ki vodijo k poklicem tretje in četrte stopnje zahtevnosti (prejšnje poklicne šole), določile, da pozitivna ocena iz tujege jezika ni pogoj za vpis v drugi letnik. Ponavlja se torej določilo iz osnovne šole: V teh smereh bodo lahko učenci nadaljevali z izobraževanjem in prišli do poklica. Taka rešitev morda ni najbolj načelna, je pa življenjska, saj mora biti odprta pot do poklica, kot sami pravite, tudi tistim otrokom, ki jim učenje nekaterih predmetov že v osnovni šoli ni šlo najbolje.

UREDNIŠTVO

Za pravičnejše pokojnine

Že precej časa objavljate dopise, ki se zavzemajo za pravičnejše pokojnine učiteljev, ki zdaj odhajajo v pokoj. Pa vendar: V časopisu pripovedujemo sami sebi to, kar vsi vemo. Zaradi tega pisanja se ne bo nič spremenilo.

Mislim, da bi s pobudami prosvetnih delavcev morali seznaniti odgovorne (predsednika sindikata, izvršni svet, skupščino in morda še koga — vi gotovo bolj veste, kdo je pristojen) in jih zaprositi za mnenje, kaj bodo storili, da bi popravili krivice. Njihove odgovore objavite.

M. JAGODIČ

Storili smo prav tako, kot svetujete. Sproti, ko so dopisi prihajali, smo jih pošiljali tudi odgovornim osebam in organom. Najbolj izčrpno pismo o pokojninah prosvetnih delavcev, ki smo ga objavili v št. 3-82, pa je Tončka Žibert že sama poslala hkrati tako našemu časopisu kot »svojem sindikatu«, kot je v pismu napisala. Njeno gradivo in predlogi so tako prišli v roke tistim, ki so pripravljali tretjo konferenco Zveze sindikatov Slovenije, ki je obravnavala pereča vprašanja socialne varnosti delavcev.

V tej številki našega glasila lahko preberete tudi odgovore in stališča do teh vprašanj dveh najbolj pristojnih delavcev — dose- danjega predsednika republiškega odbora Sindikata delavcev vzgoje izobraževanja in znanosti,

Geze Čahuka (na drugi strani) in Borisa Lipužiča, člana predsedstva RS Zveze sindikatov Slovenije, ki odgovarja za področje vzgoje in izobraževanja (na tretji strani).

Časopis je res predvsem informativno sredstvo: obvešča in omogoča medsebojno sporočanje in izmenjavo mnenj, sproža javno razpravo o posameznih vprašanjih in jo usmerja, v njem lahko bralci s svojimi predlogi in vprašanji spodbudijo odgovorna družbena tlesa in posameznike zahtevajo od njih odgovor. Časopis pa ne more in ne sme nadomestiti samoupravnih poti, po katerih se oblikujejo in sprejemajo odločitve. Zato časopis ne more odvzeti delavcem in občanom njihove ustavne pravice in obveznosti, da se tudi sami neposredno, po delegatski in drugih samoupravnih poteh in v družbenopolitičnih organizacijah zavzemajo za ustrezne rešitve, sodelujejo pri oblikovanju predlogov, ki jih obravnavajo in o njih odločajo pristojne delegatske skupščine.

Taka je v naši samoupravni socialistični demokraciji pot do odločitev, taka je vloga množičnih občil in taka tudi pravica in obveznost vsakega delavca in občana. Kot lahko sklepate po našem ravnanju, pa nismo ravnodušni do nobenega življenjskega vprašanja prosvetnih delavcev in skušamo po svojih močeh pospešiti ustrezne rešitve.

UREDNIŠTVO

Odgovor na odprto pismo

V Prosvetnem delavcu št. 7 z dne 12. aprila t. l. smo objavili Odprto pismo pred koncem šolskega leta, ki nam ga je poslala naša bralka in naročnica, kot se je podpisala, A. Malgaj. Želeli smo, da bi na pismo odgovoril nekdo od bralcev, ki živijo in delajo s šolsko mladino, saj je ocena učiteljevega dela v tem pismu zelo enostranska. V dodatnem pismu, ki nam ga je poslala 20. 5. 1982 (spregledala je, da smo njeno pismo že objavili), nadaljuje s takim črnogledim razmišljanjem in sprahuje: »Smo mar pedagogi v šoli za to, da bi čim več otrok onesrečili?« Te dni pa smo prejeli na navedeno pismo tale odgovor naše sodelavke Erike Ferbar.

Oglašam se, tov. Ana Malgaj, ker sem se zamislila nad nekaterimi vašimi vprašanji in trditvami. Vi, na eni strani, mati preobremenjenega, neugnanega, majhnega in pozabljenega otroka, in jaz, učiteljica, ki krojim njegovo življenjsko usodo.

Otrokova življenjska usoda, tovarišica Ana, se začne krojiti

že zelo zgodaj. To je pričakovan otrok v družini, porod brez zapletljave, materino dojenje, odziv staršev na otrokov jok, nenehno spletnje čustvenih vezi med starši in otrokom, med očetom in materjo.

Otrokovo usodo krojimo, ko ga puščamo na dvorišče, med vrstnike v vrtec, ko ne pohodimo

ne mravlje ne črva, ko z njim odkrivamo tajne v potoku, v gozdu, na njivi, na vrtu; ko skupaj z njim prisluhnemo žgolenju ptic; ko mu tudi stotič mirno odgovorimo na njegov zakaj.

Nekateri učenci pridejo z zelo bogatimi izkušnjami v 1. razred. In te izkušnje so si pridobili v dolgem šestletnem obdobju ob skrbnih svojcih, ki so jih naučili gledati in videti, poslušati in slišati.

»Tudi tisti majhni in vedno pozabljeni otroci upajo, da bodo ob koncu tovarišice popustile, jim darovale nekaj za trud vsega leta.«

Prvič: To, da bodo tovarišice darovale ocene, upajo starši.

Drugič: Prepričate se lahko, da smo v nekaj zadnjih letih v skrb teoretično in praktično posvetili ravno tem otrokom, ki imenujete pozabljeni otroci. Ne le učiteljem, tudi staršem je v veliko pomoč literatura, ki daje potke za delo z nemirnimi učenci, vedenjsko in osebnostno motenim učencem in navodila učence s specifičnimi učnimi težavami.

»Tovarišice zahtevajo mir otroci morajo sedeti pri miru Toda, kako naj to zmorejo, če je njih toliko mladih moči in neustanovitosti...«

Splošno mama Ana! Prudite vsaj enkrat v razred in ozrite na svoje malčke, vtepa jim v glavo modrost in učenost, ko vam miga 36 glav, klepetajo jeziki, maha 72 rok, se premika in ropota 36 mizic in stolov.

Za neugnano veselje pa žal ni prostora in časa niti med odmorom. Strokovnjaki se niso poglobljeno obazirali na robove mizic, mehke kile radiatorjev, prostornost hodnikov in zaves namesto vrat.

Naj dodam le še to, da vseeno skrbimo, da se otroci malo razvijejo. Vsak dan dosledno telovadimo 5 minut za zdravje med odmorom pa se učenci lahko organizirano, mirno sprehajajo po hodniku.

»Zakaj se, recimo, spoznavate narave in družbe ne poučujete naravi sami...?«

Popolnoma se strinjam z vami, da bi bilo to idealno, vsaj za mestne otroke.

In zakaj se ne poučujete v naravi?

— Do najbližjega gozdička 10 minut po zelo prometni cesti čez nevarno križišče.

— Učitelj po zakonu odgovarja za 15 učencev, v razredu pa jih je tudi 36. Kje dobiti spretnost?

— Kako učiti v naravi 36 neugnanih, veselih malčkov?

»In ob koncu: Ali se tovarišice zavedajo, da s svojimi ocenami krojijo življenjsko usodo učencev? Če v kali, v prvih razredih osnovne šole zatirajo učenceve zmožnosti, ga s tem prikrajšajo za mnoge življenjske radosti.«

Ali se starši zavedajo, kako malo koristijo otroku nerealne ocene? Kako se vsako leto bolj maščuje površno znanje, pridobljeno v začetnih razredih? Da so v resnici privilegirani tisti učenci, ki jim družba omogoči ponavljanje razred?

Ne verjamem, da najdemo kjerkoli tovarišico, ki ne ocenuje otrokovega napredka z vsodgovornostjo. Kaj ni učiteljica, ki se najbolj veseli rezultatov svojega dela, učenčevega znanja?

»Vsa družina je prizadeta, če prinese otrok slabo spričevalo, otrok pa nima več veselja do šole.«

Tudi tovarišica je močno prizadeta, če je družina prizadeta šele na koncu šolskega leta, ko prinese otrok slabo spričevalo. Kje je bila družina med dolgim šolskim letom? Kako je pomagal svojem otroku prek njegovih težav med letom?

Naj starši prvi dan šolskega pouka postavijo otroka v razred in poreko: Tu je, vaš je.

Naj starši že s šestim letom otrokove starosti prelozijo vse breme vzgoje in izobraževanja na učitelja, ki ima v razredu 36 otrok vsako minuto svojega dela?

»Če hočemo zgraditi socialistično družbo, jo začnimo ustvarjati že v prvih dneh otrokovega življenja.

Naj ta mali človek ne raste v preprih, dimu in alkoholu. Naj ne raste zapuščen in osamljen.

Naj mu starši ne kažejo svoje ljubezni le skozi materialne dobrbine, kajti le tedaj, če bo nenehno čustveno dobival, bo znal kasneje tudi kaj dati.

Ni dvoma, da učitelji gradimo socialistično družbo. Če pa jo gradimo skupaj s starši, je pa večsih vprašanje.

ERIKA FERBAR

IZ DOMSKE VZGOJE

Samo z besedami ne moreš vzgajati

Učne ure so edina in stalna oblika množične zaposlitve učencev v domovih. Učenci uporabljajo čas pred temi urami in po njih v glavnem tako, kot sami želijo in tako kot jim dopuščajo razmere v domu.

Vzgojitelji so učencem ves čas na voljo kot svetovalci in usmerjevalci domskega življenja in dela. Vzgojajo jih s predavanji, organiziranimi pogovori, sestanki, največkrat pa priložnostno ob raznih dogodkih iz življenja in pri interesnih dejavnostih. Na učence v domu pa bi morali najbolj vplivati tedaj, ko so prosti in ne vedo, kaj bi počeli. Če se v domu ta čas nič ne dogaja in se učenci razkropijo po mestu, zamude marsikaj. Zmeraj pa se pojavlja vprašanje, kako obdržati množico učencev v prostem času v domu. Organiziranih interesnih dejavnosti se udeležuje ponavadi le malo učencev, večina pa jih je prepuščena sama sebi. Zabavo in sprostitve si iščejo sami. Njihove zamisli so včasih dobre, večkrat pa se izrodijo tudi v razne oblike nepriljubljenega vedenja. Če vzgojitelj ni ob učencu ali če učenec ni v zdravem, dejavnem okolju vrstnikov, ni mogoče doseči posebno velikih vzgojnih uspehov. Samo prepovedi, svarila, nenehni napotki za pametno življenje in uspešno delo ustvarjajo ozračje nesproščenosti in pedagoške prezasičenosti. Vzgoja z delom in ob delu je najboljše metoda vzgoje tudi v domovih za učence.

Večkrat poslušamo opozorila, da se je v domovih treba prilagoditi novim potrebam mladih. In kakšne so te nove potrebe? Potrebe po dejavnosti in ustvarjalnosti učencev so prav gotovo na prvem mestu.

Večkrat ugotavljamo, da sodobne potrebe mladih preraščajo naše zmožnosti in sposobnosti, res pa je tudi to, da je le malo učencev, ki so povsem pasivni. Za to so posebni vzroki. Učenci se v glavnem navdušujejo za tiste zamisli in dejavnosti, pri katerih tudi sami ustvarjalno sodelujejo. Če so izločeni iz procesa nastajanja kake vrednote, se zanj manj navdušujejo. Zaradi ravnodušnosti in pasivnosti pa nastanejo tudi slabe možnosti za razvijanje posameznih dejavnosti. Veliko teh dejavnosti zahteva dobro tehnično opremljenost, primerne prostore, denar, osebno odgovornost itd. Zaradi pomanjkanja vsega tega propadejo vsi lepi načrti in zamre veliko dejavnosti. Iz stiske se ponavadi rešujemo tako, da gojimo v glavnem le tiste dejavnosti, ki so najbolj preproste, privlačne in poceni, to pa so športne dejavnosti in dejavnosti, ki zaposlujejo le manjše skupine učencev. Ostaja vprašanje, kako in s čim zaposliti večino učencev. Veliko gojencev najhitreje navdušijo tiste dejavnosti, ki so izvirne, duhovite ali tekmovalne. Večina športnih, kulturnih in tehničnih dejavnosti

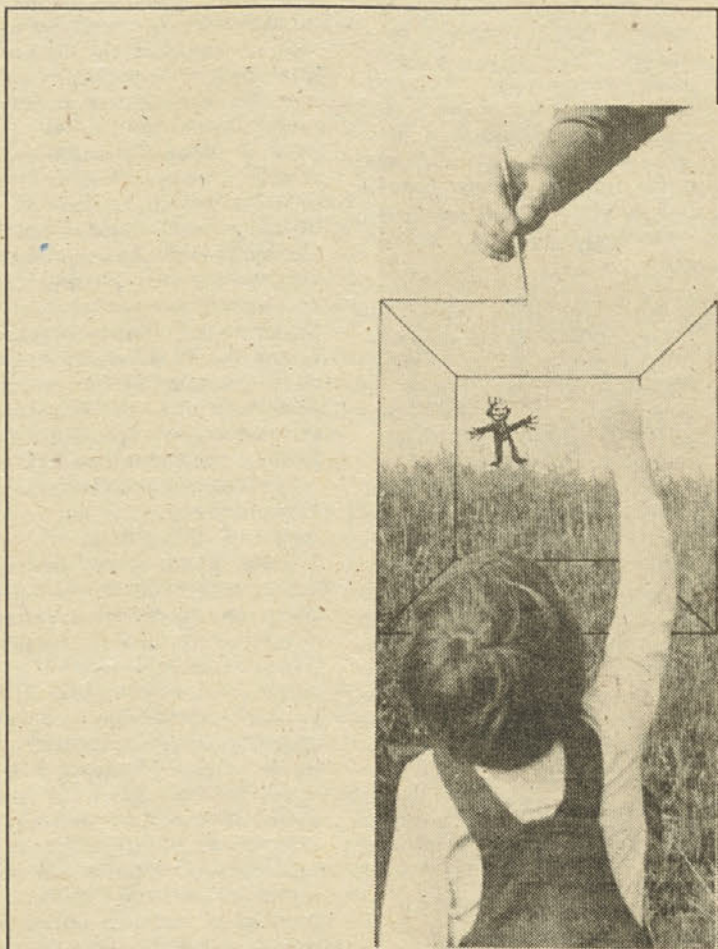
je takih, da lahko z njimi zaposlimo tudi veliko gledalcev ali poslušalcev, vendar jih je treba napraviti zanimive in povečati reklamo zanje. To lahko dosežemo samo dobro usposobljeni, delavni in primerno nagajeni mentorji. Pri vsem tem moramo poudariti, da se z vzgojo v domovih ukvarjajo ljudje najrazličnejših profilov. Veliko teh šole se niso usposobile za vodenje kate-rekoli dejavnosti. Tudi pri vsakoletnih seminarjih za strokovno

izpopolnjevanje domskih vzgojiteljev to področje še ni prišlo na vrsto, prav gotovo pa bo moralo imeti v prihodnosti prednost. V pedagoški praksi ugotavljamo, da samo z besedami ne moremo več uspešno vzgajati. Dobršen del nekdanje vzgojiteljeve vzgojne vloge v domu so danes prevzela tudi množična občila, zato je še bolj potrebno, da je vzgoja v domu vse manj besedna in vse bolj povezana z delom.

ALOJZ MOKRIN

Učenci doma igrajo šah (Foto: Brane Purkart)

Predšolski otroci VVO Univerzitetni klinični center v Ljubljani so v avli centra predstavili svoje čudovite izdelke v počastitev dneva mladosti. Razstavo na temo »Nočem, ne maram, ni mi všeč« so si obiskovalci lahko ogledali do 31. maja

Nekaterih tradicij ne moreš spremeniti čez noč

Pogovor z Jožetom Zupančičem, ravnateljem celjske gimnazije

Jože Zupančič, ravnatelj celjske gimnazije, je izredno delaven človek. Njegovo delo, razmišljanje o raznih vprašanjih in nemožnost, da bi se kdaj odločil, da ne bi bil pripravljen na vprašanje, ki ga v celjskem srednjem šolstvu, o njih beremo v tem ali onem časopisu, najbolj pa je seveda čutili njegovo »roko« na celjski gimnaziji. Veliko je problemov, o katerih je razmišljal, veliko jih je vsaj na »svoji« šoli proučeval, precej pa jih je povzročilo vprašanje, ki se porajajo pri nastajanju šolstva. Med tako imenovanimi »šolskimi« problemi, s katerimi se Jože Zupančič v zadnjem času bolj načrtno in poglobljeno ukvarja, je prav gotovo vprašanje učenca in učitelja kot subjekta vzgojno-izobraževalnega procesa. Vendar pogovor s njim nisva začela s to temo, pač pa s posplošeno oceno, ki zadeva celjsko gimnazijo, in sicer, da niso povezane z združenim delom in se zdaj, predvsem pri ravnanju proizvodnega dela in učne prakse niso znašle. Tudi v tem sva razmišljala, da so imela celjske šole »prednost« pri postavljanju z združenim delom.

»Strinjam se z vami,« je dejal Jože Zupančič, »da so imele poklicne šole prednost pred nami, če morem pa se strinjati z ugotovitvijo, da gimnazije — govorim o celjski — ne morejo biti povezane z združenim delom. Pri nas imamo, na primer, že več let proizvodno delo za tretješolce, pa nikoli nismo imeli učne prakse. Menim tudi, da večji težav pri povezovanju z združenim delom tudi v prihodnjih letih ne bi smeli imeti — ne poklicne šole ne nekdanje gimnazije, saj bodo tudi družbene dejavnosti, na katere se bodo vezale družboslovne usmeritve (ki so v večini naslednice gimnazij) postale člen verige naše kadrovske politike. Tako bo treba ustvariti odnose med proizvodnim delom in izobraževanjem. Spraševali smo naprej.

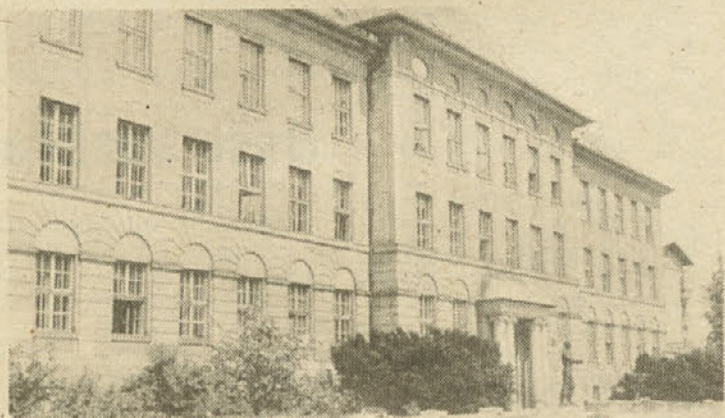
»Kaj pa druga stran medalje, ko ugotovljamo, da imajo nekdanje gimnazije, kar zadeva splošnoizobraževalne vsebine prednost pred nekdanjimi poklicnimi šolami?

»Splošnega znanja bo prav gotovo več na vseh srednjih šolah. In prav je tako. Menim tudi, da naše družboslovne ali kakršnekoli šole že, ki bodo nadaljevale »tradicijo« gimnazij, s tem ne bodo prikrajšane. V programih se bo gotovo marsikaj spremenilo, takšni, kakršni so zdaj, bodo po vsej verjetnosti ostali le v temeljih, sicer pa jim bo treba dodajati, odzemanj, jih spreminjati — glede na potrebe

telji že dolgo opozarjamo, da vzgojne vsebine prav zaradi tako poudarjenih izobraževalnih vsebin izgubljajo svoje mesto v programih.

»Ali mislite, da ne bodo vse glasnejša opozorila, češ da znajo učenci usmerjenega izobraževanja zmeraj manj?

»Dokaj zahtevno in težko vprašanje. Mislim, da moramo biti pošten — do učencev in šole. Velikokrat rečemo, da je osnovna šola slaba, prav to trdimo tudi za srednjo šolo in za visoke šole. Če že tako govorimo, bi morali dodati še, da so slabi osnovnošolski učitelji pa tudi učitelji v srednjih, višjih in

Celjska gimnazija: vztrajno po novem

visokih šolah. To pa ni res. Bistvo je v programih, v tem, kako jih sestavljamo za posamezne predmete — ne glede na stopnjo šole. Bistvo vseh sporov, problemov in odklonov je torej v samih programih, ki jih, kot vse kaže, še ne znamo prav zasnovati.

»O S skupno vzgojno-izobraževalno osnovo smo postavili enotne temelje vzgojno-izobraževalnih vsebin za vse srednje šole, uspehi ali odstotki uspešnih

učencev pa so po šolah različni. Mar to pomeni, da so na nekaterih šolah dobri učitelji, na drugih pa slabi ali slabši? Ostaja namreč mnenje, da so nekateri šole dobre, druge pa slabše.

»Prepričan sem, da dela večina učiteljev po najboljših močeh in da so izredno prizadevni. Menim pa, da z njimi ne ravnamo prav. Največkrat jih postavimo kar pred »dejstvo«. Formalno sicer pravimo, da so »izvajalci« sodelovali pri sestavljanju in sprejemanju programov, vsi pa dobro vemo, kako so bili programi sprejeti. Tako je z učitelji, pa tudi že vzgojitelji — v vzgojno-varstvenih organizacijah in z univerzitetnimi učitelji. Premalo možnosti imajo, da bi resnično ustvarjali programe ali pa sodelovali pri njihovem nastajanju. Le tako bi namreč učitelj snov ne le razumel in pripravil, pač pa bi jo ustvarjal in soustvarjal in jo z vsem znanjem, srcem in smislom za vzgojno-izobraževalno delo tudi razlagal učencem. K temu dodajmo še proračunsko financiranje vseh družbenih dejavnosti — tudi izobraževalnih — ki pospešuje razvoj izobraževalnega področja tudi na račun vzgojnega. Dokler teh zadev ne bomo rešili, bomo ostali pri posploševanih ocenah o uspehih in neuspehih, pa tudi pri ocenjevanju »dobrih« in »slabih« šol. Res je tudi to, da nekaterih tradicij ni mogoče spremeniti čez noč. Na tistih šolah, ki so na slabem glasu, pa bi morali več delati, vlagati vanje več denarja, izboljševati kadrovske sestave in postopno spreminjati odnos do njih.

»Trdite, da bi morali na takih šolah drugače in morda bolje delati. O vaši šoli pravijo, da je dobra. Zakaj?

»V zadnjih letih smo resda naredili marsikaj novega, veliko pa tudi že v prejšnjih letih. Razvili

smo predvsem oddelčno samoupravo učencev in pri tem dosegli velike uspehe. Že pet let imamo v letnem načrtu zapisano, da sta prva in tretja konferenca oddelčni, druga in četrta pa tako imenovani delegatski in učiteljski. To pomeni, da pridejo učitelji na oddelčno konferenco v oddelku in se tam z učenci pogovorijo o vzgojnih in izobraževalnih dosežkih, na učiteljsko konferenco pa prihajajo učenci delegati oddelkov in se pogovorijo z učiteljskim kolektivom.

»Kaj je bilo težje — pripraviti učitelje ali učence?

»V resnici oboje. Vendar le prvo leto. Ko je bil led prebit, ni bilo večjih težav, saj so oddelčne konference postale normalna oblika dela. Zdaj prihajamo v obdobje, ko bodo tudi oddelčne ocenjevalne konference izumrle, usahnile; vse probleme rešimo sproti, ocenjevanje je javno, tako da ni več spornih zadev v izobraževanju. Nekoliko težje pa je na vzgojnem področju. Seveda tudi tu poskušamo in delamo. Vsak oddelk

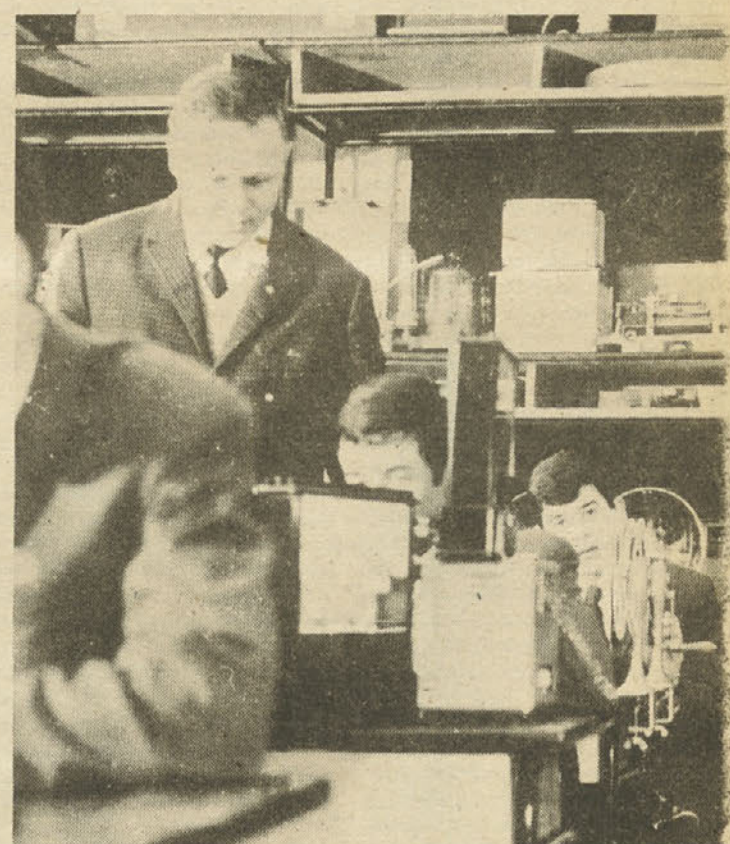
usmerjeno izobraževanje

ima vsaj tri kulturne prireditve na leto in izda eno ali dve razredni glasili. Vse te dejavnosti potekajo brez mentorjev, učenci jih sami pripravljajo in izvajajo in se ob tem delu resnično oblikujejo. Pred tremi leti smo, menda prvi v Sloveniji, ustanovili štiri mladinske osnovne organizacije in s tem dosegli, da so postali mladinci v naši šoli dejavnejši.

»Tako torej postajajo učenci subjekti vzgojno-izobraževalnega procesa?!

»Po vsej verjetnosti to še zdaleč niso, dajemo jim pa možnosti. Postopoma gremo po tej poti, normalno pa je, da imamo pred sabo še veliko poti. Treba je delati in učitelj na splošno veliko dela. Prepričan sem, da je v vsakem kolektivu nekaj takih, ki so za to delo še posebno zavzeti in ko se z njimi pogovoriš, jih spodbudiš, delo steče. Povsod je mogoče delo načrtovati tako, da damo tudi učencem možnost, da vplivajo na vzgojno pa tudi izobraževalno dejavnost.

JASNA TEPINA

Reforma visokega šolstva

Načrtovanje zahteva omejitve vpisa novincev

V pripravi na preobrazbo visokega šolstva so postali stalna oblika dela delovni pogovori, ki se jih udeležujejo predstavniki obeh univerz in republiškega komiteja za vzgojo, izobraževanje in telesno kulturo ter dekani visokošolskih organizacij. Na teh sestankih razpravljajo o aktualnih vprašanjih in nalogah in usklajujejo delovanje visokošolskih organizacij s skupnimi cilji in zahtevami reforme.

Tako vsebino je imel tudi delovni sestanek, ki je bil na Univerzi Edvarda Kardelja v Ljubljani, letošnjega 17. maja. Na njem so obravnavali letošnji vpis novincev. Po sedanjih podatkih število prijavljenih za redni študij presega za več kot tisoč načrtovani vpis. Razmeroma malo je usmeritev in smeri, kjer je prijav premalo, okoli 15 visokošolskih organizacij pa bo verjetno moralo omejiti vpis, če ne bodo s preusmerjanjem pravočasno uskladile vpisa z načrtovanim obsegom. Tega ne bi smela nobena visokošolska organizacija preoklevati za več kot 15 odstotkov, k vsakemu prekoračenju pa mora

dati soglasje tudi posebna izobraževalna skupnost.

Razprava je obravnavala tudi, kako uveljaviti v visokem šolstvu nekatere zahteve zakona o usmerjenem izobraževanju. Po podatkih iz organizacijskih poročil okoli 10 odstotkov visokošolskih učiteljev in drugih sodelavcev še nima ustreznih ali javnih nazivov. Zakon o usmerjenem izobraževanju določa, da se visokošolski učitelji, znanstveni delavci in drugi sodelavci, volijo v ustrezne nazive vsakih tri do pet let. Reelekcija, to je, ponovna izvolitev, velja za vse, to pa povzroča včasih tudi hudo kriz, zlasti pri tistih visokošolskih učiteljih, ki so na pragu upokojitve.

Potrebno bo torej enotno in razumno izvajanje zakona. Pospešiti bo treba tudi pripravo samoupravnega sporazuma, ki bo poenotil postopek za pridobitev magistrskega in doktorskega naziva. Visokošolske organizacije pa bodo morale po zakonu o usmerjenem izobraževanju kmalu končati pripravo svojih statuten.

J. V.

Kaj menijo učenci o proizvodnem delu

Uvajanje usmerjenega izobraževanja je prav gotovo eno izmed prekmernih obdobjev reforme našega šolstva. V vsa ta reformna prizadevanja je družba vložila veliko truda. Tudi trenj med tistimi, ki so branili dosedanje šole in med tistimi, ki so hoteli šolo tesno povezati s proizvodnjo, ni manjkalo. Ker se je usmerjeno izobraževanje v tem šolskem letu že začelo, je prav da prisluhnemo tudi učencem, ki so neposredni udeleženci tega izobraževanja in jih povprašamo, kaj menijo o usmerjenem izobraževanju in kako ocenjujejo povezovanje šole s proizvodnjo. Zanimajo nas tudi njihovi izjavni izrazi, kako ocenjujejo proizvodnega dela učencev.

V naši OZD — SOZD REK Titovo Velenje — je bilo doslej na proizvodnem delu in delovni praksi več kot sto učencev rudarske, kovinarske, elektrotehniške, družboslovne, naravoslovne in pedagoške usmeritve. Do konca šolskega leta jih bo prišlo še okrog 200.

Ugotavljajo, kakšna je povezava med znanjem, ki so si ga učenci pridobili v šoli pri osnovnih tehnikah in proizvodnje in proizvodnim delom. Po pogovorih s šolami smo ugotovili, da le-te nimajo zadovoljivo opremljenih specializiranih učilnic, v katerih bi lahko poleg teoretičnega znanja iz predmeta osnove tehnike in proizvodnje dobili dovolj ročnih spretnosti, ki so potrebne za uspešno vključevanje v proizvodno delo. Ob tej ugotovitvi pa moramo reči, da povezava med proizvodnim delom in predmetom osnove tehnike in proizvodnje — vsaj tako kažejo odgovori — tudi ni slaba, saj v resnici z njo ni bilo zadovoljnih le 7,14 % anketiranih učencev.

Odgovori na vprašanje, ali so učenci dobivali dovolj spodbud za delo od delavcev, s katerimi so skupaj delali, so razveseljivi, saj je 93,87 % učencev spodbude, ki so jih dajali delavci, ugodno ocenilo. Ta podatek potrjuje, kako pomembna je dobra priprava za proizvodno delo v organizacijah združenega dela.

Prepričan sem, da smo v naši organizaciji združenega dela izbrali primerne in prizadevne organizatorje in izvajalce proizvodnega dela in da so se le-ti na seminarjih dobro usposobili za izvajanje proizvodnega dela učencev. Primerno so izbrali dela in naloge za učence in jih v izvedbenih učnih načrtih in učnih pripravah za posamezne naloge dobro opredelili za uporabo na proizvodnem delu. Poleg organizatorjev in izvajalcev proizvod-

nega dela so tudi drugi delavci ustrezno motivirani za delo z učenci.

Mislim, da so bili uspehi pri organiziranju proizvodnega dela v primerjavi s »početniško prakso«, ki je potekala bolj ali manj brez poprejšnjih priprav in programov, doseženi z organiziranim, enotno vodenim in načrtanim delom v obdobju priprav in med samim izvajanjem proizvodnega dela. Tako smo proizvodno delo učencev dvignili na znatno višjo kakovostno raven, kot jo je dosegala »početniška praksa«.

Na vprašanje, ali bi učenci lahko zakonitosti proizvodnega procesa in življenja delavcev v tovarni, ki so jih spoznali na proizvodnem delu, spoznali v šoli, je pritrdilno odgovorilo le 4,8 % učencev, 95,2 % pa je odgovorilo, da ne. Dobljeni podatek dovolj zgovorno potrjuje, da usmerjeno izobraževanje zblizu šole s proizvodnjo in da bi bili učenci brez proizvodnega dela za marsikatero spoznanje obenem pa tudi ročno spretnost prikrajšani.

Peto vprašanje, ki je vezano na to, kako učenci ocenjujejo samoupravljanje v delovnem okolju, kjer so bili na proizvodnem delu, smo uvrstili dodatno na predlog predstavnika iz Zavoda SRS za šolstvo. Predvidevamo, da je vprašanje za učence precej težko, zato je 26,31 % anketirancev v anketi izjavilo, da na vprašanje ne vedo odgovoriti, 28 % anketirancev je menilo, da je zanimanje delavcev za samou-

pravljanje zadovoljivo, 34,20 % jih je zapisalo, da imajo delavci premalo znanja za uspešno vključevanje v samoupravljanje, le 10 % pa jih je navedlo, da delavci ne kažejo dovolj zanimanja za samoupravljanje.

Nazadnje smo želeli zvedeti, kakšne so druge pripombe učencev o proizvodnem delu in delovni praksi...? Na to smo dobili številne odgovore, ki smo jih razvrstili takole:

— Na proizvodnem delu sem se veliko naučil in predlagam, da bi moralo potekati več časa.

— Proizvodno delo mi je bilo všeč.

— Na proizvodnem delu sem spoznal, kako živijo delavci v tovarni.

— Z delavci smo se dobro razumeli in sodelovali.

— Na proizvodnem delu sem se naučil več kot pri osnovnih tehnikah in proizvodnji.

— Delo je bilo enolično.

— Brez pripomb.

Poleg navedenih kategorij odgovorov so bili še naslednji posamezni odgovori:

— Kdor si je pri delu prizadeval, si je prav gotovo zaslužil nagrado.

— Delavci pri pospravljanju izkoriščajo učence.

— Preveč so nas silili k delu.

— Proizvodno delo mi je bilo všeč, ker je bilo raznoliko.

— Ni mi všeč, da bom moral zamujeno proizvodno delo kasneje nadomestiti.

Ko smo se lotili anketiranja, smo se sicer spraševali, ali sploh morejo izjave učencev objektivno prikazati pojav, ki ga raziskujemo. Ob pregledu anketnih vprašalnikov smo spoznali, da povedo odgovori, dobljeni z anketo, marsikaj, hkrati pa so navodilo za nadaljnje organiziranje proizvodnega dela učencev.

MARTIN PUSTATIČNIK

kultura

Podobe trenutkov

»Želimo podpirati ustvarjalnost mladih in povezati kulturno dejavnost vseh šol na Slovenskem: osnovnih, srednjih in visokih šol in privabiti vso drugo mladino iz tovarn. Iščejo možnosti za kakovostno sodelovanje z animatorji in z mentorji. V mladih je veliko ustvarjalnosti, zato morajo biti soustvarjalci vsebinskega načrtovanja kulturnih programov.«

To je le nekaj izmed številnih, spodbudnih misli in dobrih želja, ki smo jih slišali v Cankarjevem domu na tiskovni konferenci. Zvenele so kot voščilo pravkar končanemu 7. kulturnemu tednu ljubljanskih srednješolcev, ki je bil v Cankarjevem domu od 4. do 11. maja.

Srednješolci, ki so sodelovali na tej prireditvi, in njihovi mentorji so prav gotovo doživljali ta teden kot svoj praznik, saj so po dolgem času imeli možnost predstaviti javnosti svoje kulturne dosežke, ki so bera enoletnega prizadevnega dela. Vse priznanje za to služijo vodstvo kulturnovzgojnega programa v Cankarjevem domu, ki je na široko odprlo vrata mladim in spodbujalo in usmerjalo mlade in njihove mentorje.

Podobe trenutkov postajajo tradicionalna kulturna prireditve ljubljanskih srednješolcev, saj praznujejo letos svoj sedmi jubilej. Od skromnih začetkov na pobudo dijakov gimnazije Ivan Cankar v Ljubljani je prireditev prerasla danes v srečanje desetih srednjih šol. To je bila pestra kulturna paleta, ki je združila dosežke ljubljanskih srednješolcev na področju dramske, literarne, likovne in glasbene dejavnosti. Tokrat so se naši javnosti predstavili učenci srednjih šol za splošno kulturo in elektroenergetiko, za elektroniko, elektrotehniške šole, za družboslovno usmeritev, za računalništvo, za zdravstvo, vzgojiteljske šole, za naravoslovno usmeritev, administrativne in pedagoške šole.

Dramska dejavnost je zajela različne zvrsti od recitalov, dramatisirane proze pa vse do celovečernih dramskih predstav, literarno dejavnost mladih pa letos zaradi razširjenega kroga sodelujočih šol ni bilo mogoče pri mereno predstaviti obiskovalcem. Za likovno razstavo je prevzela vso skrb Srednja gradbena šola. Letošnja likovna razstava, zelo raznolika glede na izbor likovnih del, je predstavila in poudarila proces dela pri likovnem ustvarjanju, ne pa končnih izdelkov. Lahko bi rekli, da je bila to predstavitev od prve »likovne abecede« do srednje podlage, od koder se lahko začne razvoj posamezne ustvarjalne osebnosti.

Razpis

FESTIVAL KURIRČEK MARIBOR razpisuje za leto 1982 literarne nagrade za krajše prozne sestavke, pesmi in dramski prizor s tematiko iz naše revolucije:

I. PESEM ZA OTROKE	1. nagrada: 5.000 din
	2. nagrada: 4.000 din
II. PROZNI SESTAVEK (črtica za otroke)	1. nagrada: 5.000 din
	2. nagrada: 4.000 din
III. KRATEK DRAMSKI PRIZOR ali SKEČ, PRIMEREN ZA OTROKE	1. nagrada: 5.000 din
	2. nagrada: 4.000 din

Razpisa se lahko udeleži vsak državljan SFRJ.

Razpis je anonimen.

Posamezne prispevke je treba opremiti z geslom, popolne naslove pa priložiti v zaprtih ovojnica.

Prispevke pošljite do vključno 1. decembra 1982 na naslov: Festival Kurirček Maribor, 62000 MARIBOR, Tomsčeva 45.

Zaželeno je, da avtorji pošljejo vsaj tri kopije.

Žirijo bodo sestavljali književniki in predstavniki Festivala Kurirček.

Festival Kurirček

Maribor

»Deseti brat« Vojka Duletiča

Vojko Duletič je filmsko upodobil roman Josipa Jurčiča Deseti brat. Vsakdo, ki je prebral roman tedaj, ko je še hodil v šolo, nosi v sebi podobe Martinka, Krjavljca, Lovra Kvasa, Manice in drugih. Slavisti dodajo temu tudi svoje strokovno znanje. Vojko Duletič pa se je odločil, da nam bo zgodbo povedal po svoje. Tako kot je to storil v vseh svojih filmih, izmed katerih lahko uvrstimo filma Med strahom in dolžnostjo in Moja draga Iza med pomembne dosežke slovenske kinematografije.

Duletičev slog je zmeraj samosvoji in zahteva od gledalca zavzeto sodelovanje. O tem, ali je tako dostopen najširšemu občinstvu, ali je to dobra ali slaba stran njegovega dela, v tem zapisu ne bomo razpravljali. Pred nami je pač film, nastal po Jurčičevem romanu, ki mu je avtor hotel ostati zvest.

Roman z romantičnim zapletom je poln realističnih prikazov ljudi, njihovih medsebojnih odnosov, kraja. Film je skušal obdržati takšno zasnovano. Režiser se je izognil temu, da bi uporabil zgodbo, njene like in zaplet za sporočanje sodobnih problemov. Jurčičev čas in ljudi v njem je približal današnjemu človeku. Prav to hotenje se zrcali v načinu odpiranja kadra; v njem se pokaže najprej človek, ki miruje, in šele, ko ga gledalec dojame, se človek pomakne naprej — iz svojega časa se približa našemu.

Režiser nam je želel približati 19. stoletje (tako je omenil v nekem pogovoru), odkriti duh tega stoletja, za katerega je značilno oboževanje lepote in iskanje resnice, zato je namenil veliko pozornosti posnetkom narave, dekorju in kostumom. Prav ta lepota notranje opreme, organizacija mizanscene in govor gospe, zaprte v svoje sobane,

kaže odtujenost tega sloja.

Vsebinska in oblikovna zgradba filma pa nas pelje v drugo smer. Filmska pripoved od zapleta do vrha, ki je v Krjavljem monologu o tem, kako je presegal hudiča, pa tudi odtod do razpleta (Piškavovo samouničenje in kesanje) temelji na skrivnosti, ki nosi hudičev pečat in daje filmu pridih romantike. Temu je podrejeno vse: temne barve, hladno, a lepo okolje, ljudje, ki so navidezno popolni in blagi, pa vendar daleč od življenja, kompozicija slike in gibanja. Posebnost filma je v tem, da režiser s statičnimi posnetki obrazov ali celih figur junakov opozarja, da so to tipi ljudi, ki prihajajo v našo zavest tako, kot nam slike v galeriji približujejo preteklost, ljudi in odnose v njej. Tudi način, da se najprej prikaže človeški lik v mirovanju in da se iz filmske slike, ki bi bila pred začetkom gibanja lahko tudi uokvirjeno slikarsko delo, usmeri proti gledalcu, opozarja, da ne stopamo v pretekli čas, kot je to pogosto v navadi, temveč da je režiser pretekli čas želel približati človeku 20. stoletja.

Tako tudi vse zaplete v dogajanju, vzete iz Jurčičevega romana, opazujemo iz neke razdalje, zaradi katerih postanejo odnosi v tedanjem času verjetni, čeprav jih današnji čas ne zmore in jih tudi ne prenese. V tem razmerju so tudi sprejemljivi v filmu poudarjeni spopadi zla z dobrim v človeku, kes in kazen.

»Spominjanje hudiča« napenja lok pripovedi od začetka do konca. V trenutku, ko Bert Sotlar na vrhu zapleta virtuozno izpelje Krjavljevo pripoved o tem, kako je presegal hudiča in davoje, ko ostane sam obložen mizi, sta v hudičev ples pritegnjena tudi Piškavov sin in Lovro Kvas. Spor za naklonjenost Ma-

nice s Slemenic, ki se začne ta trenutek, je začetek vihrne, v kateri se spopadata dobro in zlo. V ospredje stopi razčiščevanje odnosov med Martinkom in Piškavom (ki tudi s svojo zunanostjo včasih spominja na hudiča) in njuno očistitve. Grad, ki se v vsem filmu prikazuje v ribniku obrnjeno in označuje na eni strani Piškavovo sanjarenje o blaginji in družinski sreči, na drugi pa nepotešenost in objekt maščevanja nepriznanega sina, postane ob koncu, ko ga zagledamo v naravni podobi, simbol njune odrešitve. Slika je izredno zgovorna. Prav zato motijo retrospektive slavohepnega očeta in zavrženega sina v zvezi z ženo, materjo, in so celo odveč. V tej zgodbi, ki je tekoča po pripovedi, a zapletena v njeni estetski nadgradnji, moti tudi vizualizacija Piškavovega sklepa o samomoru (ko pade in se spet dvigne pred gradom ob vrnitvi od Martinka).

Duletič je uporabil v filmu govor, kakršnega je uporabljal

Jurčič. Njegov nenaravni patetika stavčnih in miselnih konstrukcij, ki najprej odbijajo zakoličita film v 19. stoletje poudarjata Duletičovo predljudje odtujenosti tega časa. Veda takšnega, kot ga doživljajo avtor.

Film, ki je ekranizacija najbrž branega slovenskega romana zaradi svoje dramske in vizualne sestave porušil veliko predpostavko, ki jih imamo Slovenci o tem, da imajo v njegovih junakih. Ker v njem ni stereotipov, značilnih domači in tuji film, bo naletel nasprotovanje gledalcev, ki imajo drugačnega filma, ne bi imeli potrpljenja gledati takšnega. Desetega brata, kakršen je, ni dobljen v tem filmu. Duletič raziskovanje zahteva gledalca, da se željan novega, čas pa bo pokazal, koliko pomeni Duletičev skus za slovenski film. Film »Deseti brat« je tudi poskus s filmskim občinstvom.

MIRJANA BORČIČ

Naša beseda 82

V Bohinjski Bistrici so se 20. in 21. maja 1982 predstavile pionirske in mladinske gledališke skupine na republiški prireditvi NAŠA BESEDA 82.

To je bila prva prireditev te vrste po novi zasnovi, ki jo je po treh predstavah v preteklih letih izbral gledališki odbor Zveze kulturnih organizacij Slovenije. Republiške prireditve pod naslovom Naša beseda bodo skušale vse leto spremljati zdajšnji razvoj gledališke dejavnosti mladih na posameznih območjih naše republike. Če vemo, da so se do lanskega leta srečevale pionirske in mladinske gledali-

ške skupine samo na sklepni prireditvi, ki so bile enkrat letno, je prireditev po novi zasnovi prav gotovo dobrodošla.

S takim delom želi gledališki odbor Zveze kulturnih organizacij Slovenije odpraviti občutno pripravljanje prireditev za vrstna srečanja in hkrati izboljšati nove možnosti, vsebine in oblikovanje mladih v usmerjenem izobraževanju.

Uspešna prireditev, na kateri se je zvrstilo kar dvanajst predstav gledaliških skupin iz naše republike in zamejstva, je bil Domu Joža Ažmana v Bohinjski Bistrici.

Izvirne ilustracije knjig na razstavi

V Radovljici so 10. maja 1982 odprli razstavo izvirnih ilustracij knjig za otroke akademske slikarke Ančke Gošnik-Godec. Gorenjski muzej v Kranju je s svetlobo za vprašanja družbeno-ekonomskega in političnega položaja žensk pri RK SZDL ob mednarodnem dnevu žensk pripravil retrospektivno razstavo izredno bogatega, več kot tri desetletja obsegajočega likovnega ustvarjanja slikarke, ki je v svojo ustvarjalno moč posvetila otroški in mladinski ilustraciji.

V nekoliko skrajšanem obsegu je bila ista razstava prenesena v galerijo v Šivčevi hiši, kjer je bila odprta do 25. maja.

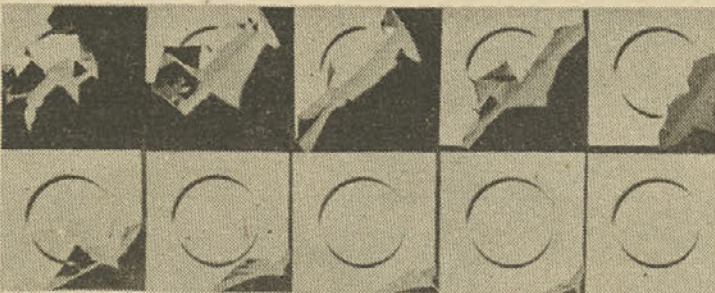
Ker je slikarka razstavljala v Radovljici pred desetimi leti, obsega izbor razstavljenih del predvsem ilustracije zadnjih desetih let, med katerimi posebej izstopajo tiste iz moderne rezijanske pravljice Tri botre lisčice, ki pa zelo posrečeno združujejo vse najbolj značilne lastnosti slikarskega likovnega izraza: natanč-

nost risbe, množico do potankosti izdelanih detajlov, čudne krajinske opise, vse to pa je združeno v živo in učinkovito barvno svetlobo. Z botrami se kosa na vsaki strani Modri zajec Ele Peroci in z izrednim posluhom za prave zvoke ilustrirane pesmi Neže Maurer v miniaturni Kostanjevski hiši.

Razstavo spremlja bogat katalog, ki ga je založil Gorenjski muzej v Kranju.

Preden so razstavo zaprli, bila, 24. maja ob 18. uri, za mladostni v galeriji literarno-bibliotekarske prireditve, na kateri so delovale slikarka Ančka Gošnik-Godec, pisateljica Ela Peroci in pesnica Neža Maurer. Linijev oder mladih in podmladek DPD Svoboda Tomaž Godec, Bohinjske Bistrice sta predstavila odlomke iz Muca Copatarice, Perocijeve in pesmi Neže Maurer v Kostanjevega škrtaka, Godecova šola Radovljica je pripravila glasbeni spored.

MARUŠA AVGUŠTIN

V likovnem razstavišču Rihard Jakopič v Ljubljani so 27. maja odprli mednarodno razstavo znane Grupe Junij. Obiskovalci si lahko ogledajo umetniška dela z vsega sveta na razstavi, ki bo odprta do 27. junija.

Petkovškova razstava v Narodni galeriji

Razstava Jožefa Petkovška v ljubljanski Narodni galeriji, ki bo odprta do junija, spada med tiste razstave s katerimi ta galerija namerava v celostno seznanjanje javnosti s posameznim umetnikom, zavedajoč se, da je zgodovinska preteklost most do sedanjosti in umetnosti in nepogrešljiv umetniški delež narodne kulture. »Prekleti malar«, čigar tragiko je bržčas prvi dojel Ivan Cankar, je ostal v življenju in kasneje nepriznan, nepoznan in tudi pozabljen. Predvojna študija Franceta Mesesnela je globlje opredelila umetniško svojevrstnost Jožefa Petkovška. Verjetno je ostal Petkovšek v širšem krogu ljubiteljev umetnosti manj znan tudi zaradi skromnega opusa, ki se je ohranil do današnjih dni.

Razstava ki šteje le 20 slik in 6 risb, potrjuje, da je v razvoju slovenskega slikarstva Jožef Petkovšek nepogrešljivo ime, čeprav so slike, kar se jih je ohranilo, dokaj raznolike ne le po motivih, pač pa tudi po iskanju slikarskega izraza. Tankočutni Ivan Cankar, rojak Vrhničanu Petkovšku, ni napisal pretresljive črtice Petkovškov obraz (1914) iz osebnih čustev, pač pa iz globokega prepričanja o Petkovškovi slikarski nadarjenosti. V slikarskem iskanju samega sebe, kar tiste čase ni bilo lahko spričo različnih, tudi nasprotujočih si smeri, Petkovšek ni našel tiste razumevajoče človeške

topline, ki jo je potreboval kot človek in kot umetnik. Pretresi, ki so navdajali umetnika v njegovem prizadevanju, da bi slikarsko izpolnil svojo ustvarjalnost, se razodevajo tudi v tako skromnem opusu, kot se je ohranil do današnjih dni. Govorimo lahko celo o slikarskem torzu, vendar pa ostaja Petkovškova slikarska zapuščina pomemben del v razvoju slovenskega slikarstva. Slike, kot so Perice ob Ljubljani, Beneška kuhinja, Hiša ob vodi, Doma, govorijo o umetniku, ki ne želi laškati, ne sledi dopadljivosti zaostalega meščanskega okusa in si je s trdo slikarsko govorico zagotovil mesto med vrstniki — daleč potem, ko ga je iz pozabe nanovo odkril čas.

Mimogrede se lahko ob tej razstavi seznanimo tudi s prizadevanji restavratorjev in konservatorjev, ki so se morali odločiti, ali poslikano sliko »odluščiti« v prvotno podobo in eno od različic bolj poudariti ali pa ohraniti sliko, kakršna je. Prav je, da si zanimivo razstavo ogleda čimveč ljudi, posebno mladih. Opozorimo naj tudi na razstavniki katalog. V njem so objavljeni: Petkovškov življenjepis in bibliografija Petkovškovih razstav, literatura o umetniku in katalog razstavljenih del in ponatis študije Franceta Mesesnela Jožef Petkovšek, slovenski slikar.

IGOR GEDRIH

Ančka Gošnik-Godec: Ilustracija h knjigi Ele Peroci — Muca copatarica

strokovne
knjige

Nenehno izobraževanje – družbeno in osebno vprašanje

Knjižica, ki je namenjena pedagoškim in andragoškim delavcem

Slovenska pedagoško-andragoška literatura je bogatejša za drobno, a vsebinsko bogato knjižico **NENEHNO IZOBRAŽEVANJE**, avtorja **Jožeta Valentiniča**, ki je izšla pri Dopsni delavski univerzi Univerzum v zbirki Izobraževanje ob delu.

Pojem nenehnega izobraževanja andragoškim in pedagoškim delavcem ni povsem nov, saj se predvsem zadnje desetletje prepleta v mnogih strokovnih delih s tega področja. Poudariti je treba zlasti to, da so nenehno izobraževanje postavili za izhodišče v preobrazbi vzgoje in izobraževanja tudi naši temeljni družbenopolitični dokumenti. Nenehno izobraževanje je hkrati zahteva in pogoj za razvoj samoupravne socialistične družbe.

Strokovni delavci s pedagoškega in andragoškega področja na Slovenskem so v svojih strokovnih raziskavah in razčlenbah področje nenehnega izobraževanja obravnavali bolj obrobno. Delo J. Valentiniča tako prvo pri nas podrobneje razčlenjuje in pojasnjuje ta izjemen pojav današnjega časa.

Avtor v uvodnem poglavju utemeljuje pojav nenehnega izobraževanja in izhaja iz naglih sprememb v svetu na področju dela in družbenega življenja. Posledica tega so tudi novi pogledi na izobraževanje in vzgojo.

Ko utemelji zamisel o nenehnosti vzgoje in izobraževanja v svetu, predstavi avtor našo zasnovo tega izobraževanja, ki izhaja iz Resolucije o razvoju

je temeljna družbena enota, v kateri mora zaživeti sistem nenehnega izobraževanja in vzgoje, trdi avtor, in v posebnem poglavju razčlenjuje, kaj spada k nenehnemu izobraževanju delavcev v organizacijah združenega dela, kako uresničevati nenehno usposabljanje v družbenopolitičnih organizacijah. Več prostora je namenjeno nenehnemu izobraževanju v programih vzgojno-izobraževalnih organizacij. Povsod je močno poudarjena samoupravna zasnova tega izobraževanja.

Ob koncu se avtor obrača še k vsakemu posamezniku v naši družbi, opozarja na mnoge pedsodke, ki so zavirali vključevanje že zaposlenih v nadaljnje izobraževanje. Nakazuje možnosti človekovega poklicnega razvoja in pri tem opozarja na tveganja, kadar se posameznik odloča za popolno preusmeritev z enega področja na drugo. Težnja po vsestranskem osebnostnem razvoju in hkrati osebne potrebe zahtevajo nenehno razvoj pri poklicnem delu, v družinskem življenju in življenju v družbi. Delo sklepa avtorjeva želja, naj bi uresničenje zamisli o nenehnosti vzgoje in izobraževanja po svoje pripomoglo, da bi bilo življenje slehernega človeka bolj polno, ustvarjalno, svobodno in srečno.

Po obsegu kratko, sicer pa široko zasnovano delo je zaradi svoje aktualnosti, bogate vsebine ter sproščenega sloga pisanja zanimivo za širok krog bralcev. Problematika nenehnega izobraževanja bo gotovo najbližje peda-

Sodobna organizacija izobraževanja ob delu

Priročnik za vse, ki se ukvarjajo z izobraževanjem odraslih

V zadnjem obdobju je pri nas dozorelo spoznanje, da moramo enako zavzeto kot izobraževanje pred vstopom v delo razvijati tudi izobraževanje ob delu in iz dela. Ne samo zaradi zaposlenih in drugih odraslih, marveč prav tako zaradi mladih, ki naj bi se potem, ko si bodo pridobili temeljno poklicno izobrazbo, zaposlili in se vračali kasneje v izobraževanje. Povezovanje izobraževanja in dela, prepletanje in menjavanje obdobja dela in izobraževanja spadajo med temeljne zahteve reforme. Če ne bomo sistemsko, organizacijsko in didaktično-metodično razvili izobraževanja ob delu in iz dela kot enakovrednih in enakopravnih poti do strokovne izobrazbe, bomo tudi pri uresničenju zamisli o nenehnosti izobraževanja in vzgoje ostali na pol poti.

Ob sedanjem kritičnem zastopu pri razvoju izobraževanja ob delu, ki ga povzroča med drugim tudi slaba prilagojenost programov, organizacije in metod dela odraslim, je razveseljivo edino to, da že izhajajo prvi strokovni pripomočki, ki bodo učiteljem in vodjem izobraževanja pomagali razvijati izobraževanje ob delu na sodoben način. Tak priročnik je sodobna organizacija ob delu, ki je izšel pred kratkim pri Dopsni delavski univerzi Univerzum v zbirki Izobraževanje ob delu.

Knjižico je napisala **Milena Malovrh**, dolgoletna pedagoška svetovalka za izobraževanje odraslih na Zavodu SRS za šolstvo – v času, ko je le-ta enakopravno in zavzeto iskal nove poti tudi na tem področju, z ustvarjalnim povezovanjem andragoške teorije in prakse, ob tesnem sodelovanju med razvojno-svetovalno službo in naprednejšimi šolami, delavskimi univerzami in drugimi izobraževalnimi središči. Tako so nastala mnoga spoznanja trajnejše vrednosti, ki jih bo moral upoštevati ali na novo odkrivati vsak, ki bo hotel uresničevati sodobno vizijo izobraževanja odraslih.

V priročniku so razčlenjena najprej temeljna načela in značilnosti sodobne organizacije izobraževanja ob delu. Izobraževanje mora biti krajevno in časovno približano udeležencem,

upoštevati mora njihovo delovno obremenjenost in njihove stvarne možnosti za obiskovanje pouka in za samostojno učenje. Sodobna organizacija izobraževanja išče zato novo razmerje med poukom in vodenim samoizobraževanjem, med delom, učenjem in prostim časom udeležencev. Ker je cilj znanje, odklona pretirano naglico, značilno za čase, ko je bilo marsikaterim več do diplome kot do trdne izobrazbe.

V knjižici so podrobneje kritično razčlenjene posamezne oblike izobraževanja ob delu, najprej tradicionalno večerno šolanje in možnosti za njegovo posodabljanje z drugače zasnovanim učnim procesom, s prehajanjem od razredno-predmetne k tečajni razvrstitvi učnih predmetov itd. Skrbno je obdelano poglavje o samoizobraževanju, ki mu tudi zakon o usmerjenem izobraževanju namenja posebno vlogo, žal pa ostaja danes ob nerazviti razvojni službi, ki bi uveljavljala ustrezne organizacijske modele, predvsem teoretična možnost. Precejšen del priročnika je namenjen oblikam, ki so med ustaljeno večerno šolo in čistim samoizobraževanjem: to je izobraževanje s skrajnim obsegom pouka, to so dopisno tečajne, seminarske in konzultativne oblike. Vsaka ima svoje prednosti, pa tudi zahteve ki jih ne smemo zanemariti. Uspehi in neuspehi, spoznanja in izkušnje preteklih desetletij so pomembna šola, v kateri se lahko marsikaj naučimo za prihodnje, sicer se bomo spet učili v najdražji šoli – na napakah in njihovih posledicah.

Veliko lepega je v knjižici povedano tudi o posodabljanju in vodenju učnega procesa, o delu z odraslimi, o odnosih, ki naj bi odlikovali to izobraževanje v naši družbi. Knjižica bo v pomoč tako učiteljem kot vodjem izobraževanja, saj bodo v njej dobili praktične napotke in tudi spodbude za iskanje novih in boljših možnosti – mimo ustaljenih kalupov, uniformnosti in drugih slabo prilagojenih oblik, ki zavirajo razvoj izobraževanja ob delu.

J. V.

Novo za predšolsko vzgojo

Uspešna izdajateljska dejavnost Zveze prijateljev mladine Slovenije

Zveza prijateljev mladine Slovenije si že štiri leta prizadeva, da bi zapolnila vrzel na knjižnem trgu s potrebnimi knjižicami, za katere založbe doslej »niso našle denarja«. Doslej je priregnila k sodelovanju veliko s strokovnjakov in praktikov; ti so pripravili več vzgojnih knjižic, ki jih s pridom uporabljajo družine, vzgojno-varstvene organizacije, vzgojitelji, medicinske sestre, starši, učitelji in vsi, ki jim je pri srcu vzgoja mladega rodu. Naj natejemo le nekatere izmed knjig, ki so doživele že več ponatisov: Vajino skupno življenje (ob sklepanju z otrokove zveze), Naš malček (ob otrokovem rojstvu), Razvijajmo sposobnosti predšolskega otroka itn. Tem knjigam so se pridružile tudi take, ki govorijo o zgodovinskem nastanku in delovanju organizacij, o raznih tekmovalnih, slikarstvenih, pesmaricah ipd. Med zelo iskane in priljubljene, lepo opremljene in poceni knjižice pa prav gotovo spadajo vse, ki so doslej izšle v zbirki Cicibanove urice: Ciciban v krajevni skupnosti. Igrača otrokova potreba, Ciciban se igra in telovadi, Kadar imamo težave pri vzgoji, Ciciban praznuje, Pojmo, plešimo, ustvarjajmo (estetska vzgoja 1. del) in Igre in igrače. Tokrat nam je Zveza prijateljev mladine predstavila tri nove knjižice iz zbirke Cicibanove urice: Mali kino (estetska vzgoja 2. del),

Odkrivajmo, doživljajmo! (estetska vzgoja 3. del) in deseto knjižico Doživljajmo, ustvarjajmo, nastopajmo! (estetska vzgoja 4. del). Kot povedo že naslovi, obravnavajo knjižice estetsko vzgojo, ki ni samo vzgoja k lepemu, ampak zajema tudi otrokovo kulturno dejavnost in hkrati njegov odnos do kulture. Mali kino je prispevek k filmski vzgoji. To ni zasnova celotne filmske vzgoje, kot so nam povedali na tiskovni konferenci, s tem da predstavljajo upošasnjeni ritem filma, pa prav gotovo podaja eno izmed metod dela na tem področju.

Druga knjižica, Odkrivajmo, doživljajmo! uvaja otroka v svet kulture od neposrednega do širšega okolja. To je otrokovo srečanje z doživljanjem kulture in hkrati usmeritev v njegov nadaljnji razvoj na tem področju. Tretja knjižica Doživljajmo, ustvarjajmo, nastopajmo! (estetska vzgoja 4. del) navaja otroka, da se nauči vtise, ki jih je dojel, ustvarjalno izrazi in poskuša doživeti predstaviti z nastopom v javnosti. Vse tri knjižice so logično nadaljevanje prvega dela estetske vzgoje – Pojmo, plešimo, ustvarjajmo, povezuje pa jih isto načelo: Tekmovanje ni pomembno, pomembnejše je razvijati sodelovanje in kulturno ustvarjanje.

Ljubke knjižice, obogatene z izvirnimi otroškimi risbami in

Andragoška misel in delo

Tudi učitelja bi morali drugače usposablјati za reformo

Dr. **Dragomir Filipović**, redni profesor Fakultete za organizacijske vede v Beogradu, je pred kratkim predstavil bralcem svojo novo knjigo: **ANDRAGOŠKA MISAO I AKCIJA** (založil Privredno-financijski vodič, Beograd, Partizarska Dimitrija 24, 1981, str. 384). Knjiga je hitro sledila obsežni monografiji o permanentnem izobraževanju (Permanentno obrazovanje – globalna strategija i model), ki smo jo predstavili bralcem lani. V novi knjigi je pisec zbral in povezal v novo celoto 13 tem, ki so bile v zadnjem desetletju in so se zdaj aktualne za razvoj izobraževanja odraslih in celotnega sistema vzgoje in izobraževanja. Dodal jim je komentiran izbor najpomembnejših družbeno-političnih dokumentov, ki so dali idejne in pravne temelje razvoju izobraževanja odraslih v povojnem obdobju – od časov prve šolske reforme leta 1958 do družbenega dogovora o skupnih osnovah sistema vzgoje in izobraževanja v Jugoslaviji, sprejete leta 1981.

Pisec posega z izvirnimi temami v mnoga aktualna vprašanja, med katerimi naj naveden npr.: soočanje izobraževanja odraslih s prihodnostjo in celotnega sistema vzgoje in izobraževanja z zahtevami znanstveno tehnične revolucije, uresničevanje permanentnega izobraževanja in vloga univerze pri tem, vloga in naloge organizacij združenega dela pri izobraževanju delavcev, sodobna izobraževalna tehnologija in učbeniki za odrasle, organizacija izobraževanja odraslih kot študijski predmet, izobraževanje in izpopolnjevanje organizatorjev dela, usposabljanje učiteljev za reformo itd.

Iz obsežne vsebine in bogatega kritičnega razmišljanja o tolikih različnih vprašanjih naj povza-

mem nekaj vodilnih misli, h katerim se pisec znova vrača in ki razodevajo značilno usmeritev njegovega razmišljanja.

Pri razvijanju našega vzgojno-izobraževalnega sistema bi morali bolj upoštevati tudi spoznanja andragoške teorije in prakse, izkušnje iz tistega dela izobraževanja, ki temelji na prostovoljnosti, na začuteni potrebi po znanju, na notranji motivaciji in ustvarjalnem učenju.

Zaradi zamisli o nenehnosti izobraževanja in vzgoje in njenih zahtev je tradicionalni sistem vzgoje in izobraževanja zastarel, neučinkovit in negospodaren, zaverovan zgolj v šolske oblike in v izobraževanje pred vstopom v delo, v razredno-predmetni pouk. Ustalljene učne metode, vsebine in odnosi ne morejo pripeljati učenca dlje kot do reproduktivnega znanja. Ker se je miselnost, ki je v ozadju, ustavila v časih, ko je izobraževanje v mladosti dalo potrebno znanje za vse življenje, trpajo v učne programe toliko snovi, da je učenci ne morejo prebaviti, namesto da bi ob temeljnih pojmi in zakonitostih naučili mlade misli in učiti se. Zagledano v preteklost vsiljuje stare navade: pri izobraževanju odraslih oblike, ki naj pomagajo nadomestiti zamujeno, namesto da bi bilo težišče programov na dodajanje novih spoznanj; univerza se ne meni za izpopolnjevanje svojih absolventov; raziskovalno delo in razvojne službe v vzgoji in izobraževanju ostajajo v starih okvirih. Tako zaostajamo za zahtevami časa in napredkom znanosti.

H korenitemu spreminjanju vzgojno-izobraževalnega dela lahko prispevajo nova spoznanja o vzgoji in izobraževanju, nove oblike dela in sodobna izobraževalna tehnologija. Organizacijo izobraževanja odraslih bi bilo treba razvijati kot novo andragoško panogo – toliko je tu novih vprašanj, ki jih praksa postavlja na dnevni red.

Tudi učiteljevo izpolnjevanje bi morali postaviti na nove temelje. Od učitelja pričakujemo, da bo dojel, sprejel in uveljavljal duha reforme – kako pa mu pri tem pomagamo? O novih zamislih, programih in nalogah zve učitelj ponavadi iz strokovnega tiska, bolj ali manj načelno. Dovedujemo mu, da so predlagane rešitve najboljše ali edino mogoče. Pozneje razlagamo učiteljem to na seminarjih in zborovanjih, »direktivno« in brez kritičnega vrednotenja. Zato ponavadi monologom niti ne sledi razprava, ker ni pravega ozračja znanja. Z učitelji delamo torej tako kot z otroki – ne kot z odraslimi, po pedagoško – ne po andragoško, kot bi bilo naravno.

Da bi postavili učiteljevo strokovno izpolnjevanje na sodobne temelje, bi mu morali najprej zagotoviti redno sprotno obveščanje o novostih v stroki, v vzgoji in izobraževanju nasploh, v pedagogiki, andragogiki, psihologiji, metodiki in še kje. Ni dopustno, da je vse to prepuščeno naključju in da si mora učitelj, ki želi v korak z razvojem, pomagati sam, kot ve in zna. Učitelju bi morali dati v roke vse, kar je pomembno za njegovo nenehno izpopolnjevanje in za posodabljanje vzgojno-izobraževalnega dela; iz samega strokovnega izpopolnjevanja pa bi morali odstraniti šolski ton in avtoritarnost, ki dušita ustvarjalnost in učiteljevo samoupravno pobudo pri iskanju in uveljavljanju naprednih rešitev.

JOŽE VALENTINIČ

vzgoje in izobraževanja na samoupravni podlagi, sprejete v zvezni skupščini leta 1970. V nadaljevanju razčleni še druge družbenopolitične dokumente, ki izpostavljajo sporočila nenehnega izobraževanja. Posebej se zadržuje pri zakonodaji s področja vzgoje in izobraževanja, ki že vključuje zamisel o nenehnosti vzgoje in izobraževanja.

Drugi, obsežnejši del besedila, je usmerjen k pedagoško-andragoškim elementom nenehnega izobraževanja in vzgoje. Avtor razčlenjuje pomemben vzgojno-izobraževalni smoter – usposabljanje mladine in odraslih za operativno in ustvarjalno znanje, k samostojnemu iskanju novega, razvijanju vedoželjnosti in motivacije. Posebej se ustavi pri vzgoji za nenehno izobraževanje in utemelji potrebo po drugačnem učitelju. Ko govori o izobraževanju odraslih na Slovenskem, opredeli njegove specifičnosti in prispevek andragoške teorije in prakse k sodobni zasnovi nenehnega izobraževanja in vzgoje, hkrati pa kritično ugotavlja, da je izobraževanje odraslih prav tako potrebno reforme.

Organizacija združenega dela

goškim in andragoškim delavcem v najširšem pomenu besede. Vsak, ki izobražuje in vzgaja, naj bi namreč zmeraj upošteval poprejšnja spoznanja svojih učencev in se hkrati zavedal, da bodo že pridobljenemu znanju sledila nova. Njegova naloga bo torej vedno tudi motivacija udeležencev za nadaljnje izobraževanje. Tako kot za strokovno velja to tudi za družbeno-politično izobraževanje.

K načrtnemu delu na področju izobraževalne dejavnosti bo publikacija spodbudila kadrovske delavce v organizacijah združenega dela. V njej bodo našli mnoge zamisli za sodobnejše usmerjanje delavcev v izpopolnjevanje njihovega znanja.

Glede na temeljno zamisel nenehnega izobraževanja, ki jo pisec razlaga tudi kot osebno vprašanje vsakega posameznika, je delo, kot je zasnovano, namenjeno vsakemu bralcu, ki v trenutkih začuti, da mu znanje zastareva in mora nekaj storiti zase. Branje tega dela bo marsikomu pregledalo pedsodke in ga spodbudilo, da se bo ponovno začel nenehno izobraževati.

MARIJA VELIKONJA

odprta
šolaPionirji o svojih
hotenjih
in razočaranjih»Mladi nas podcenjujejo, odrasli pa so igrišča
spremenili v parkirišča«

Letošnjega 23. in 24. aprila je bila v Prestranku republiška problemska konferenca pionirjev z naslovom Pionir v krajevni skupnosti. Gostiteljica: Celodnevna osnovna šola 5. maja v Prestranku, ki ima razvito interesno dejavnost in bogate oblike dela v krajevni skupnosti in je za delo na tem področju lani prejela najvišje jugoslovansko pionirsko priznanje — plaketo kurirja Jovice. Okolje: čudovita notranjska pokrajina z gostoljubnimi vaščani iz Prestranka, Orehka in drugih vasi te krajeve skupnosti. Problemsko konferenco in celoten program sta pripravila in usmerjala svet Zveze pionirjev Slovenije s predsednikom Francijem Kržanom, učitelji osnovne šole Prestranek z neutrudno ravnateljico Vero Brgočevno, mentorji pionirjev iz vseh slovenskih krajev in drugi.

Problemska konferenca Pionir v krajevni skupnosti je pomenila nekako preverjanje načelnih stališč sveta Zveze pionirjev Slovenije o potrebi in možnostih, da pionirska organizacija razširi svoje delovanje iz šole v krajevno skupnost. Vzporedno z odpiranjem šole v okolje naj bi se vanj odprla in organizirano delovala tudi pionirska organizacija ob pomoči sveta zveze pio-

vati pri njihovem urejanju. Žal pa so igrišča in druge prostore okoli hiš in blokov odrasli spremenili v parkirišča. Radi bi kak klubski prostor, kjer bi se zbirali, poslušali glasbo, igrali šah in organizirali druge dejavnosti, žal pa za to ni denarja in se bomo še naprej zbirali ob podrhtih ograjah, gostilnah in točilnicah — in odrasli se bodo še naprej jezili na nas. Radi bi organizirano delovali tudi v krajevni skupnosti, žal pa naše pobude naletijo pogosto na gluha ušesa — ko zapustimo šolske klopi, smo samo še otroci, ki morajo ubogati starejše. Želimo si dobre mentorje iz vrst mladincev in posameznih društev. Marsikje pionirjem pomagajo taborniki, planinci, pripadniki JLA, gasilci in drugi. Mladinci pa ob naših akcijah stojijo ob strani, podcenjujejo nas, ne jemljejo nas resno. Krajevnim skupnostim in hišnim svetom smo dobrodošli, ko je treba raznašati obvestila in sodelovati pri kulturnih prireditvah ali pri čiščenju okolice. Manj pa se menijo na nas, ko je treba ustvariti temeljne možnosti za naše delo krajevni skupnosti.

Tako so pionirji potožili in tako tudi zapisali v sklepe ugotovitve konference. So razočaranja, skrita v teh besedah, nujna bolečina, razvojnega obdobja, ko se zdiš samemu sebi že velik in pomemben, starejši pa te imajo še vedno za otroka? Je preraščanje otroštva lahko tudi drugačno, prežeto z dejavnostjo, z veseljem in ponosom, da sodeluješ s starejšimi vrstniki in odraslimi — skoraj kot enak z enakimi in skupaj z njimi urejaš okolje, ga zboljšuješ, ustvarjaš nekaj novega?

Pedagogika in socialistična samoupravna demokracija sta za drugo možnost, zanj so se izrekli tudi pionirji sami. To zavest bo treba širiti iz šole v okolje, med vse, ki v krajevni skupnosti lahko prispevajo, da se bo mladi rod krajanov čutil sprejet, obdan z zaupanjem, brez očitkov »najstniške« nezrelosti.

Problemska konferenca Pionir v krajevni skupnosti je nedvomno uspela. Uspela je tudi živa demonstracija šole, ki išče vsebino za pouk in interesne dejavnosti učencev tudi v neposrednem okolju, v odprti knjigi narave in življenja, ki je lahko veliko bolj resnična in bogata kot marsikatero suhoparno poglavje v učbeniku.

O vsem tem bi si ob srečanju v Prestranku mentorji in drugi pedagogi imeli še veliko povedati. Veliko vprašanj temeljnega pomena za delo pionirske organizacije in osnovne šole bi zahtevalo globljo pedagoško, psihološko in sociološko osvetlitev. Program tega ni predvidel, pa tudi prirediteljem ne moremo zameriti, če je ta razsežnost posvetovanja ostala odprta. Res pa je, da bomo drugi prav o teh vprašanjih prirejali puste sestanke in dolge posvetovanja, z akademskimi in načelnimi referati, ki bodo manj blizu življenju in resničnim razpotjem pedagoškega dela, kot je bilo srečanje pionirjev in mentorjev v Prestranku.

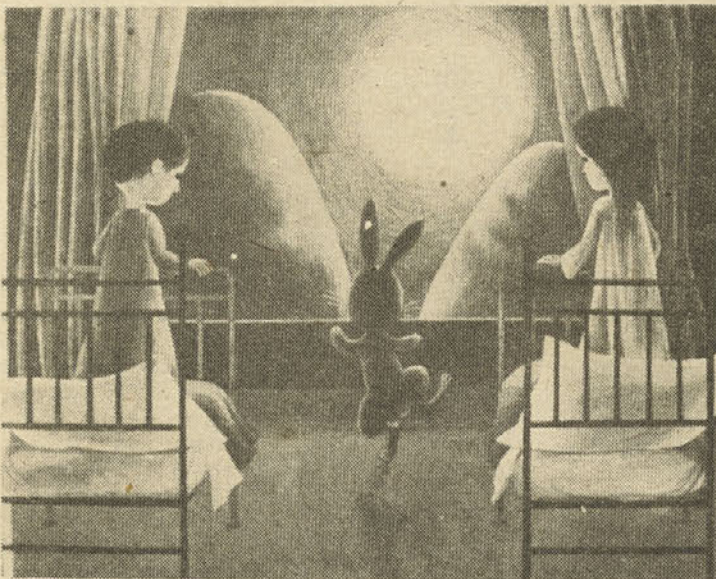
JOŽE VALENTINČIČ

Večna mladost je v izvirih,
ne v steklenicah in sodih in kletih.
Longfellow

Zmota mladine: številu
svojih doživljajev pripisuje
večjo važnost kot njihovi
globini.
Habe

Mladost je čudovita stvar.
Kakšen zločin, da jo
dajemo otrokom, ki jo
zapravljajo.
Shaw

Mladost je paradiz življenja;
radost je večna mladost duha.
Nievo

Ilustracija ak. slikarke Ančke Gošnik Godec h knjigi Ele Peroci — Modri zajec

Komisija za delovna razmerja
KMETIJSKEGA ŠOLSKEGA CENTRA CELJE
63000 Celje, Ljubljanska 95

razpisuje dela in naloge

- učitelja osnov tehnike in proizvodnje — pogoj dipl. inž. kmetijstva — za nedoločen čas
- učitelja telesne in zdravstvene vzgoje — za določen čas, pogoji po zakonu o usmerjenem izobraževanju

Začetek dela 1. 9. 1982.

Kandidati naj pošljejo dokazila o izobrazbi v 15 dneh po objavi razpisa.

Komisija za delovna razmerja
OSNOVNE ŠOLE MIRANA JARCA, LJUBLJANA,
Ipavčeva 1

razpisuje dela in naloge

- 5 učiteljev, vodij oddelkov podaljšanega bivanja, U ali PRU (PA — razredni pouk)

Prosta dela in naloge razpisujemo za nedoločen čas s polnim delovnim časom. Začetek opravljanja del in nalog je 1. september 1982. Kandidati morajo izpolnjevati pogoje, predpisane z zakonom o osnovni šoli. Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev bomo sprejemali 15 dni po objavi razpisa.

Svet
ZAVODA ZA IZOBRAŽEVANJE IN KULTURO LITJA,
Parmova 9
ENOTA GLASBENA ŠOLA

razpisuje za nedoločen čas dela in naloge

- učitelja klavirja
- učitelja nauka o glasbi, ki bo dopolnjeval delovno obveznost s poučevanjem klavirja

Začetek dela 1. 9. 1982. Stanovanja ni. Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite v 15 dneh po objavi razpisa.

Komisija za medsebojna delovna razmerja
OSNOVNE ŠOLE LOJZETA HOSTNIKA-JOVA GABROVKA

razpisuje za šolsko leto 1982/83 za nedoločen čas prosta dela in naloge

- učitelja slovenskega jezika

Kandidat mora izpolnjevati pogoje, predpisane z zakonom o osnovni šoli. Stanovanja ni.

Komisija za delovna razmerja
OSNOVNE ŠOLE BORISA KIDRIČA, LJUBLJANA,
Matjaževa 4

razpisuje dela in naloge

- pomočnika ravnatelja
- Pogoji:
  - da izpolnjuje splošne, z ZOŠ določene pogoje,
  - da ima strokovni izpit in najmanj 5 let delovnih izkušenj v osnovni šoli,
  - da ima ustrezne družbeno-politične in moralno-etične lastnosti,
  - da ima organizacijske sposobnosti;
- učitelja glasbene vzgoje, PRU ali P, vseljivo enosobno stanovanje.

Delovno razmerje bomo sklenili za nedoločen čas s 1. 9. 1982. Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev bomo sprejemali 15 dni po objavi razpisa. Kandidati bodo obveščeni o izbiri v 30 dneh po izteku razpisa.

Kadrovska komisija
ŠOLE ZA USMERJENO IZOBRAŽEVANJE, p.o. MUTA

razpisuje prosta dela in naloge

- učitelja umetnostne vzgoje — polovičen del. čas; nedoločen čas;
- učitelja tujega jezika (angleški in nemški jezik) — polovičen del. čas; nedoločen čas;
- učitelja matematike — poln delovni čas; nedoločen čas;
- učitelja fizike — poln delovni čas; nedoločen čas;
- učitelja kemije — polovičen del. čas; določen čas;
- učitelja zgodovine — poln delovni čas; določen čas;
- učitelja geografije — polovičen del. čas; določen čas;
- učitelja zdravstvene vzgoje — polovičen del. čas; nedoločen čas;
- tekstilnega inženirja — poln delovni čas; nedoločen čas.

Razpisni pogoji:

- visoka strokovna izobrazba ustrezne smeri po zakonu o usmerjenem izobraževanju, za tekstilnega inženirja zadostuje višja izobrazba;
- idejna in moralna neoporečnost in družbeno-politična dejavnost

Razpis velja 15 dni po objavi. Začetek dela 1. 9. 1982.

Kandidati bodo o izbiri obveščeni v 30 dneh po končanem razpisu. Stanovanja ni.

Kandidati naj pošljejo prijave na naslov: Kadrovska komisija Šole za usmerjeno izobraževanje, p.o. Muta, Muta 112, 62366 Muta.

GLASBENA ŠOLA, ŠKOFJA LOKA, Puštal 21

razpisuje prosta dela in naloge

za nedoločen čas s polnim delovnim časom:

- učitelja klavirja, P
- učitelja harmonike za dislocirana oddelka Železniki in Gorenja vas. V Gorenji vasi bi poučeval tudi nauk o glasbi

za določen čas:

- učitelja klavirja, P
- učitelja trobente in roga, P
- učitelja klarineta in flaute, P
- učitelja violine, P
- učitelja harmonike

Prijavite se v 15 dneh po objavi razpisa. Kandidati bodo obveščeni v 15 dneh po izteku roka za prijave. Vloge z dokazili pošljite na gornji naslov.

STEKLARSKA ŠOLA ROGAŠKA SLATINA

razpisuje dela in naloge

za poln delovni čas:

- učitelja slovenskega jezika in nemškega jezika
- učitelja angleškega jezika in STM
- laboranta za kemijo, fiziko in biologijo

za nepoln delovni čas:

- učitelja obrambe in zaštite (12 ur)
- učitelja geografije (4 ure)
- učitelja biologije (4 ure)

- učitelja zdravstvene vzgoje (5 ur)
- učitelja umetnostne vzgoje (5 ur)

Delo se združuje za nedoločen čas s polnim delovnim časom od 1. 9. 1982.

Pogoj za sprejem je visoka izobrazba ustrezne smeri v skladu z zakonom o usmerjenem izobraževanju.

Prijave z dokazili o strokovnosti sprejemamo 15 dni po objavi razpisa. Kandidate bomo obvestili v 30 dneh.

OSNOVNA ŠOLA CANKOVA

razpisuje prosta dela in naloge

- učitelja matematike in fizike, PRU ali P, za nedoločen čas
- učitelja biologije in kemije, PRU ali P, za nedoločen čas
- učitelja likovne in tehnične vzgoje, PRU ali P, za nedoločen čas
- učitelja fizike in tehnične vzgoje in za delo v oddelku podaljšanega bivanja, PRU ali P, za določen čas (do 31. 8. 1983)
- učitelja slovenščine in srbohrvaščine, PRU ali P, za nedoločen čas
- blagajnika-ekonoma — vodja prehrane, polovičen delovni čas, za nedoločen čas

Za učitelja biologije in kemije je na voljo stanovanje.

Prijave z dokazili pošljite v 15 dneh po objavi razpisa.

Kandidati bodo obveščeni o izbiri v 30 dneh po preteku razpisnega roka.

Komisija za delovna razmerja

OSNOVNE ŠOLE
LUCIJANA BRATKOVIČA BRATUŠA
RENČE

razpisuje prosta dela in naloge

- specialnega pedagoga za delo v oddelku podaljšanega bivanja na osnovni šoli Renče, ki je v oddelku podaljšanega bivanja pripravljen prevzeti obravnavo legastenikov in se dodatno izobraževati. Delo združujemo za nedoločen čas s 1. 9. 1982.
- učitelja razrednega pouka v oddelku podaljšanega bivanja na podružnični šoli v Bukovici, za določen čas, nadomeščanje delavke na porodniškem dopustu. Nastop dela 1. 9. 1982.
- učitelja razrednega pouka za kombiniran pouk na podružnični šoli Gradišče, za določen čas od 1. 9. 1982 do 13. 10. 1982
- vzgojitelja za VVE Bukovica, za določen čas, nadomeščanje delavke na porodniškem dopustu. Začetek dela 18. 6. 1982.

Vsi kandidati morajo v 15 dneh po objavi razpisa poslati prijave in dokazila o izpolnjevanju pogojev na naslov: Osnovna šola Renče, komisija za delovna razmerja.

nirjev, društva prijateljev mladine v krajevni skupnosti, mladinske organizacije, društev in drugih družbenih dejavnikov. Kjer bi pionirji imeli dobre mentorje in bi bilo okolje naklonjeno takim zamislim, so možnosti za delovanje pionirjev v krajevni skupnosti brez dvoma velike, tako v telesnokulturnih dejavnostih, s planinsko in taborniško organizacijo vred, kot v različnih kulturnih dejavnostih, v tehniki, pri varovanju in lepšanju okolja, pri razvijanju medsebojne solidarnosti, sosedske pomoči in delovnih akcijah, pri ohranjanju revolucionarnih tradicij, obrambni in samozaščitni vzgoji mladih in še marsikje.

Srečanje pionirjev v Prestranku je potrdilo ta izhodišča in pokazalo, kako lahko najdemo v vsaki krajevni skupnosti veliko možnosti za interesno zaposlitev mladih. Pionirji pa so na problemski konferenci povedali tudi precej grenkih izkušenj, ki jih doživljajo, kadar se hočejo uveljaviti in živeti svojo pionirsko življenje v okolju in se vključiti kot organiziran mladi rod v življenje krajanov.

»Radi bi imeli igrišča in pripravljeni smo tudi sami sodelo-

**Por za medsebojna razmerja
OSNOVNE ŠOLE JANKA PADEŽNIKA MARIBOR**

razpisuje prosta dela in naloge

- učitelja biologije in družbenomoralne vzgoje za nedoločen čas s polnim delovnim časom
  - učitelja OPB na razredni stopnji za nedoločen čas s polnim delovnim časom
  - učitelja OPB na razredni stopnji za določen čas s polnim delovnim časom — nadomeščanje delavke, ki bo na porodniškem dopustu
- Prijava z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite na osnovno šolo Janka Padežnika, Maribor, Iztokova 6, v 15 dneh po objavi razpisa. Kandidati bodo obveščeni o izbiri v 30 dneh po poteku razpisa.

**GOJNO-IZOBRAŽEVALNI ZAVOD
ZAGORJE OB SAVI**

razpisuje dela in naloge

- TOZD OSNOVNA ŠOLA IVANA SKVARČA — ZAGORJE
- učitelja telesne vzgoje (moški) za nedoločen čas s polnim delovnim časom
- učitelja angleškega jezika za nedoločen čas s polovičnim delovnim časom
- učitelja glasbene vzgoje za nedoločen čas s polovičnim delovnim časom
- učitelja matematike za nedoločen čas s polovičnim delovnim časom
- TOZD OSNOVNA ŠOLA TONETA OKROGARJA — ZAGORJE
- učitelja tehnične vzgoje za določen čas
- učitelja slovenščine in angleščine za oddelek podaljšanega bivanja

Prijava z dokazili o strokovnosti sprejemata razpisni komisiji pri TOZD 15 dni po objavi razpisa. Kandidati bodo obveščeni o izbiri v 30 dneh po končanem zbiranju prijav.

**Komisija za delovna razmerja
OSNOVNE ŠOLE VELIKA NEDELJA**

- razpisuje za nedoločen čas s polnim delovnim časom dela in naloge
- učitelja matematike, PRU ali P
- učitelja telesne vzgoje in zemljepisa, PRU ali P
- učitelja glasbene vzgoje, ki bo dopolnjeval obveznost na podružnični šoli v Podgorcih, PRU ali P

PODRUŽNICO PODGORCI:

- 2 učiteljev razrednega pouka, PRU ali U

Kandidati morajo izpolnjevati pogoje, ki jih predpisuje zakon o osnovni šoli. Začetek dela je 1. 9. 1982. Prijava z dokazili o izobrazbi in življenjepisom sprejema komisija za delovna razmerja 15 dni po objavi razpisa. Kandidati bodo obveščeni o izbiri najkasneje v 10 dneh po končani izbiri.

**Komisija za delovna razmerja
ŠOLA TONČKE ČEČEVE, CELJE, Mariborska 43**

razpisuje za določen čas prosta dela in naloge

- 4 vzgojiteljic pripravnic (za šolsko leto 1982/83)
- Pogoji: končana vzgojiteljska šola.
- 2 vzgojiteljic za delo v popoldanskem času (nadomeščanje delavk v času porodniškega dopusta).
- Pogoji: končana vzgojiteljska šola in opravljen strokovni izpit.

Prijava z dokazili o izpolnjenih razpisnih pogojih sprejema komisija 15 dni po objavi razpisa.

**INTER SREDNJIH ŠOL DOMŽALE,
Ljubljanska cesta 105**

razpisuje prosta dela in naloge

- nedoločen čas:
- 2 učiteljev obrambe in zaštite
- učitelja osnov tehnike in proizvodnje
- 5 učiteljev kovinarskih strokovno teoretičnih predmetov
- učitelja usnjarsko-galanterijskih strokovnih predmetov, višja izobrazba ustrezne smeri

- določen čas:
- učitelja osnov tehnike in proizvodnje
- učitelja kovinarskih strokovnih predmetov

Pogoji: Kandidati morajo imeti ustrezno visoko izobrazbo. Za dela in naloge, razpisane za nedoločen čas velja pripomba, da morajo kandidati opraviti dodatni študij v skladu z zakonom o usmerjenem izobraževanju.

Začetek dela: 1. 9. 1982.

CENTRA SREDNJIH ŠOL DOMŽALE

razpisuje dela in naloge

- vodja kovinsko-predelovalne usmeritve
- vodja usnjarsko-predelovalne usmeritve
- elavec za ta dela ima posebna pooblastila in odgovornosti. Kandidati prijavljene na razpis, morajo izpolnjevati pogoje predpisane z zakonom o usmerjenem izobraževanju in imeti:
- nad 5 let delovnih izkušenj pri ustreznih delih in nalogah
- ustvarjalen odnos do samoupravljanja
- smisel za organizacijo
- in ustrezati družbeno-političnim in moralno-etičnim merilom.

Začetek dela: 1. 9. 1982.

Kandidati za vsa razpisana dela in naloge naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev in življenjepisom v 15 dneh po objavi razpisa na naslov: Center srednjih šol Domžale, Ljubljanska c. 105.

**Svet šole v ožji sestavi pri
OSNOVNI ŠOLI MOZIRJE**

razpisuje naslednja prosta dela in naloge

- učitelja glasbenega pouka, PRU za nedoločen čas s polnim delovnim časom
- učitelja telesne vzgoje — ženska, PRU za nedoločen čas s polnim delovnim časom
- učitelja telesne vzgoje — PRU s polovičnim delovnim časom za nedoločen čas

Preključimo razpis prostih del in nalog za 2 učitelja telesne vzgoje — ženski, ki je bil objavljen v Prosvetnem delavcu dne 26. 4. 1982.

Začetek dela: 1. 9. 1982.

Kandidati naj pošljejo prijave z vsemi dokazili v 15 dneh po objavi razpisa.

O izbiri bodo obveščeni v 30 dneh.

**Svet
OSNOVNE ŠOLE ADAMA BOHORIČA BRESTANICA**

razpisuje prosta dela in naloge

- za nedoločen čas s polnim delovnim časom:
- učitelja matematike
- učitelja likovnega in tehničnega pouka ali učitelja tehničnega pouka
- vzgojiteljico za delo v VVE

za določen čas:

- učitelja glasbenega pouka (nadomeščanje porodniškega dopusta od septembra do aprila)

Pogoji: PA z diplomom ali visoka šola ustrezne smeri.

Na voljo je dvoipolobno stanovanje in dvosobno stanovanje s centralnim ogrevanjem za učitelja matematike in učitelja tehničnega ali likovnega pouka.

Rok za prijavo je 15 dni po objavi razpisa. Kandidati bodo obveščeni o izbiri v 10 dneh po poteku razpisnega roka.

VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI ZAVOD TOLMIN

razpisuje dela in naloge

- ravnatelj
- Za ravnatelja je lahko imenovan, kdor:
- izpolnjuje pogoje iz 511. člena zakona o združenem delu;
- izpolnjuje pogoje iz zakona o osnovni šoli ter zakona o izobraževanju in usposabljanju otrok in mladostnikov z motnjami v telesnem in duševnem razvoju;
- je moralno-politično neoporečen ter ima vsaj 5 let vzgojno-izobraževalne prakse.

Ravnatelj bo imenovan za štiri leta.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite v 15 dneh po objavi razpisa na naslov: VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI ZAVOD TOLMIN, Rutarjeva 18, 65220 Tolmin, z navedbo: za razpisno komisijo. Kandidati bodo obveščeni o izbiri v 30 dneh od poteka razpisa.

**Komisija za delovna razmerja
VZGOJNO-VARSTVENA ORGANIZACIJA ANTON MEDVED KAMNIK, Kidričeva 23**

razpisuje prosta dela in naloge

- 4 vzgojiteljic za vodenje priprave na šolo zunaj dnevnega varstva in 80-urnega programa s polnim delovnim časom
- Pogoji: vzgojiteljska šola.
- 5 varuhinj s polnim delovnim časom
- 10 varuhinj s 4-urno zaposlitvijo
- Pogoji: šola za varuhinje.

Delo združujemo za nedoločen čas. Če se prijavi varuhinje, ki ne izpolnjujejo zahtevanih pogojev po izobrazbi, bodo sprejete za določen čas, do enega leta.

Začetek dela: 1. 9. 1982. Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o strokovni izobrazbi v 15 dneh po objavi razpisa.

OSNOVNA ŠOLA RAKA

razpisuje dela in naloge

- učitelja razrednega pouka za nedoločen čas
- Pogoji: ustrezna strokovna izobrazba pedagoške smeri.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izobrazbi v 15 dneh po objavi razpisa na naslov: Osnovna šola Raka, 68274 Raka.

**Komisija za medsebojna delovna razmerja
ŽG — ŽELEZNIŠKEGA SREDNJEŠOLSKEGA CENTRA
LJUBLJANA
TOZD ŽELEZNIŠKA SREDNJA ŠOLA MARIBOR,
MARIBOR, Preradovičeva 33**

razpisuje prosta dela in naloge

- učitelja osnov tehnike in proizvodnje za nedoločen in poln delovni čas
- 2 učiteljev matematike in fizike za nedoločen in poln delovni čas
- učitelja zdravstvene vzgoje in biologije za nedoločen in poln delovni čas
- učitelja samoupravljanja s temelji marksizma za nedoločen in poln delovni čas
- učitelja varstva pri delu za določen čas — 6 ur na teden
- učitelja umetnostne vzgoje za določen čas — 12 ur na teden
- 2 učiteljev strokovno-teoretičnih predmetov (železniški promet, komerciala) za nedoločen in poln delovni čas

Kandidati morajo izpolnjevati pogoje, predpisane z zakonom o usmerjenem izobraževanju in s smernicami, ki jih je sprejel strokovni svet SR Slovenije za vzgojo in izobraževanje.

Začetek dela: 1. 9. 1982.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev in življenjepisom na naslov: Železniška srednja šola Maribor, Preradovičeva 33. Prijavi naj se v 15 dneh po objavi razpisa. O izbiri bodo obveščeni v 30 dneh po objavi razpisa.

OSNOVNA ŠOLA KOKRŠKEGA ODREDA KRIŽE

razpisuje prosta dela in naloge

- učitelja likovnega pouka, s polnim delovnim časom za določen čas (1. polletje 1982/83 — nadomeščanje delavke, ki bo na porodniškem dopustu)
- učitelja matematike in fizike, za določen čas s polnim delovnim časom (za šolsko leto 1982/83 — nadomeščanje delavca, ki bo služil vojaški rok)
- Pogoji: ustrezna izobrazba.

Kandidati naj pošljejo prijave komisiji za medsebojna delovna razmerja osnovne šole Kokrškega odreda Križe v 15 dneh po objavi razpisa.

VZGOJNOIZOBRAŽEVALNA ORGANIZACIJA TREBNJE

razpisuje prosta dela in naloge

ZA TOZD OSNOVNA ŠOLA MIRNA:

- učitelja telesne vzgoje
- učitelja zgodovine in zemljepisa
- učitelja v oddelku PB od 5. do 8. razreda

ZA TOZD OSNOVNA ŠOLA MOKRONOG:

- učitelja glasbenega pouka
- učitelja gospodinjkega pouka
- učitelja nemškega jezika

ZA TOZD OSNOVNA ŠOLA ŠENTRUPERT:

- učitelja zgodovine in zemljepisa
- učitelja biologije in kemije
- učitelja telesne vzgoje

ZA TOZD OSNOVNA ŠOLA TREBNJE:

- 2 učiteljev tehničnega pouka
- učitelja likovnega pouka
- knjižničarja
- učitelja razrednega pouka na enoti Čatež — za določen delovni čas

ZA TOZD OSNOVNA ŠOLA VELIKI GABER:

- učitelja matematike in fizike
- učitelja tehničnega pouka s polovičnim delovnim časom

ZA TOZD VZGOJNO-VARSTVENA ORGANIZACIJA TREBNJE:

- ravnatelj

Pogoji:

- Za učitelje veljajo določila 96. člena zakona o osnovni šoli (Ur. l. SRS, št. 5-282/80).
- Za ravnatelja VVO Trebnje veljajo pogoji po 73. členu zakona o vzgoji in varstvu predšolskih otrok (Ur. l. SRS, št. 5-282/80).

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili ustreznosti TOZD v 15 dneh po objavi razpisa. Za vsa navedena dela se združuje delo za nedoločen čas, razen če je v razpisu drugače napisano.

VZGOJNO-VARSTVENA ORGANIZACIJA OBČINE LITJA

razpisuje prosta dela in naloge

- ravnatelja VVO Litja za 4 leta, začetek dela 1. 9. 1982

Pogoji:

- da izpolnjuje pogoje za opravljanje del vzgojitelja ali strokovnega delavca po določilih 38. in 39. člena zakona o vzgoji in varstvu predšolskih otrok ali da izpolnjuje pogoje za opravljanje del učitelja po določbi 96. člena zakona o osnovni šoli
- da ima 5 let delovnih izkušenj, od tega najmanj 2 leti pri vzgoji in varstvu predšolskih otrok
- da ima organizacijske in strokovne sposobnosti ter ustrezne moralno-politične lastnosti

Kandidati za razpisane naloge in imenovanja naj pošljejo prijave z dokazili na naslov: Vzgojno-varstvena organizacija Litja, Bevkova 1, v 15 dneh po objavi razpisa. Kandidati bodo obveščeni o izbiri v 30 dneh po poteku razpisa.

OSNOVNA ŠOLA JARENINA

razpisuje dela in naloge

- učitelja telesne vzgoje, PRU ali P, za nedoločen čas
- učitelja razrednega pouka, za določen čas
- učitelja v oddelku PB (razredna stopnja), za določen čas

**Komisija za medsebojna delovna razmerja delavcev v združenem delu
GIMNAZIJE MILOŠA ZIDANŠKA MARIBOR**

razpisuje prosta dela in naloge

- učitelja matematike, P
- učitelja osnov tehnike in proizvodnje, P

Dela in naloge so razpisane za nedoločen čas s polnim delovnim časom.

Začetek dela je 1. 9. 1982.

Rok za prijavo je 15 dni po objavi razpisa.

**Komisija za delovna razmerja
OSNOVNE ŠOLE STARŠE**

razpisuje za nedoločen čas prosta dela in naloge

- učitelja matematike, PRU ali P
- učitelja glasbenega pouka, PRU ali P
- učitelja razrednega pouka, U ali PRU
- učitelja za delo v oddelku podaljšanega bivanja na razredni stopnji, U ali PRU

Začetek dela 1. 9. 1982.

Prijave z dokazili o strokovni izobrazbi pošljite v 15 dneh po objavi razpisa na naslov: Komisiji za delovna razmerja, osnovna šola Starše, Starše 5, 62205 Starše.

OSNOVNA ŠOLA MILOŠA LEDINEKA ČRNA NA KOROŠKEM

razpisuje dela in naloge

- učitelja biologije in kemije, PRU, za nedoločen čas, s polnim delovnim časom; samska soba
- socialnega delavca, za nedoločen čas, s polnim delovnim časom; stanovanja ni
- učitelja za delo v oddelku PB s polovičnim delovnim časom, ki bo dopolnjeval obveznost s poučevanjem slovenskega jezika in DMV, za določen čas (šolsko leto 1982/83); stanovanja ni
- 2 učiteljev za delo v oddelkih PB s polovičnim delovnim časom, za določen čas (šolsko leto 1982/83); stanovanja ni.

GLASBENA ŠOLA POSTOJNA

razpisuje prosta dela in naloge

- učitelja trobil in dirigenta pihalnega orkestra, visoka izobrazba, polna zaposlitev
- 2 učiteljev klavirja, visoka izobrazba, polna zaposlitev
- učitelja godal, visoka izobrazba, polna zaposlitev
- učitelja flavte, visoka izobrazba, polovična zaposlitev
- učitelja harmonike, srednja izobrazba, polovična zaposlitev
- učitelja nauka o glasbi, visoka izobrazba, polna zaposlitev

Prijave s kratkim življenjepisom in z dokazili o strokovni izobrazbi pošljite v 15 dneh po objavi razpisa na naslov: Glasbena šola Postojna, Cankarjeva 1.

Komisija za delovna razmerja OSNOVNE ŠOLE MAKSA BRAČIČA CIRKULANE

razpisuje prosta dela in naloge

- učitelja razrednega pouka, PRU (PA) ali U
- učitelja razrednega pouka za podružnico Zavrc, PRU (PA) ali U
- učitelja za delo v oddelku podaljšanega bivanja na nižji stopnji, PRU (PA) ali U
- učitelja za delo v oddelku podaljšanega bivanja na višji stopnji, PRU
- učitelja tehničnega pouka, PRU, za 12 ur
- učitelja matematike, PRU, za 10 ur
- učitelja glasbene vzgoje, PRU, ki bo dopolnjeval delovno obveznost na podružnici Zavrc
- učitelja likovne vzgoje, PRU, za 8 ur

Prijavite se v 15 dneh po objavi razpisa. Prijave z dokazili o izobrazbi in s kratkim življenjepisom pošljite komisiji za delovna razmerja.

Komisija za delovna razmerja OSNOVNE ŠOLE JOSIPA BROZA TITA DOMŽALE, Kettejeva 13

razpisuje prosta dela in naloge

- za nedoločen čas:
- učitelja v oddelku podaljšanega bivanja
  - učitelja zgodovine in družbeno-moralne vzgoje
  - učitelja — specialnega pedagoga za delo z učenci s SUT in jutranje varstvo
  - učitelja telesne vzgoje
  - učitelja matematike in tehnične vzgoje oziroma fizike in tehnične vzgoje (polovičen delovni čas)

za določen čas (nadomeščanje delavke, ki bo na porodniškem dopustu):

- dveh učiteljev razrednega pouka

Kandidati morajo izpolnjevati pogoje, ki jih določa zakon o osnovni šoli. Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite v 15 dneh po objavi razpisa na naslov: Osnovna šola Josip Broz Tito Domžale, Kettejeva 13. Začetek dela je 1. 9. 1982. Kandidati bodo obveščeni o izidu razpisa v 30 dneh po izbiri.

TEHNIŠKI SREDNJEŠOLSKI CENTER BRANKA BRELIHA NOVA GORICA

razpisuje prosta dela in naloge

- dveh učiteljev slovenskega jezika — visoka izobrazba pedagoške smeri iz slovenskega jezika in nemškega jezika
- učitelja fizike in matematike — visoka izobrazba pedagoške smeri iz fizike in matematike,
- dveh učiteljev obrambe in zaščite — visoka izobrazba smeri splošna ljudska obramba ali diploma vojaške akademije, ali visoka izobrazba katerekoli smeri in končana šola za rezervne oficirje ter program za pridobitev pedagoške-andragske izobrazbe,
- dveh učiteljev telesne vzgoje — visoka izobrazba pedagoške smeri za telesno vzgojo,
- učitelja strokovnoteoretičnih predmetov v elektrotehniški usmeritvi — visoka izobrazba iz elektrotehnike — elektroenergetik in program za pridobitev pedagoške izobrazbe,
- učitelja strokovnoteoretičnih predmetov v elektrotehniški usmeritvi — visoka izobrazba iz elektrotehnike — elektronik in program za pridobitev pedagoške izobrazbe.

Kandidati za vsa dela in naloge morajo imeti 3 leta delovnih izkušenj. Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev sprejema tajništvo šolskega centra v 30 dneh po objavi razpisa. Kandidati bodo obveščeni o izbiri v 30 dneh. Z izbranimi kandidati bomo sklenili delovno razmerje za nedoločen čas s 1. 9. 1982.

prosvetni
delavec

Ustanovitelj: Republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti ter izobraževalna skupnost Slovenije — Izhaja štirinajstredno med šolskim letom.

Izdajateljski svet ČZP Prosvetni delavec: Metka Rečnik, pred-

Naknadni razpisi

Kot smo objavili v prejšnjih številkah našega glasila, bomo objavili naknadne razpise v prihodnji številki Prosvetnega delavca, ki bo izšla 21. junija, kasnejše razpise pa v zadnji številki v tem šolskem letu, ki bo izšla 12. julija.

Vodstva vzgojno-varstvenih in vzgojno-izobraževalnih organizacij in razpisne komisije prosimo, da nam pošljejo razpise čimprej, če le mogoče vsaj deset dni pred izidom posamezne številke. Prosim, da pri tem upoštevate splošna navodila o pripravi razpisov, ki smo jih objavili v letošnji 6. številki našega glasila.

Komisija za medsebojna delovna razmerja OSNOVNE ŠOLE GORNJI PETROVCI

razpisuje prosta dela in naloge za določen čas:

- učitelja razrednega pouka za 2. razred, PRU ali U (od 1. 9. 1982 do 31. 1. 1983), nadomeščanje delavke, ki bo na porodniškem dopustu
- učitelja matematike, PRU (od 1. 9. 1982 do 31. 7. 1983), nadomeščanje delavca, ki bo služil vojaški rok
- učitelja nemškega jezika, PRU (od 1. 9. 1982 do 15. 4. 1983), nadomeščanje delavke, ki bo na porodniškem dopustu
- učitelja za delo v varstvu od 1. do 4. razreda, U (od 1. 9. 1982 do 31. 7. 1983)

za nedoločen čas:

- učitelja biologije in kemije, PRU
- učitelja slovenskega in srbohrvaškega jezika, PRU
- učitelja likovnega pouka, PRU
- učitelja gospodinjstva pouka, PRU
- učitelja telesne vzgoje (moški), PRU

Na voljo je garsonjera.

Kandidati naj se prijavijo v 15 dneh po objavi razpisa.

SREDNJA ŠOLA ZA GOSTINSTVO IN TURIZEM V LJUBLJANI DE GOSTINSKA ŠOLA ZAGORJE, Cesta zmage 3a, Zagorje ob Savi

razpisuje prosta dela in naloge

- ravnatelja šole
- Pogoji: Kandidati morajo izpolnjevati pogoje za učitelja srednje šole, ki jih predpisuje zakon o usmerjenem izobraževanju, imeti visoko izobrazbo, pet let delovnih izkušenj v vzgojno-izobraževalnem delu, strokovni izpit in biti moralno in politično neoporečni.
- učitelja telesne vzgoje in obrambe in zaščite, ustrezna visoka izobrazba
- učitelja stredbe in organizacije stredbe, ustrezna izobrazba v skladu s smernicami sveta SRS za vzgojo in izobraževanje o vrsti in stopnji izobrazbe učiteljev in sodelavcev,

Šola nima stanovanj.

Prijavite se v 15 dneh po objavi razpisa v Prosvetnem delavcu. Začetek dela: 1. septembra 1982.

Komisija za medsebojna delovna razmerja OSNOVNE ŠOLE DR. JOŽETA POTRČA LJUBLJANA, Potrčeva 1

razpisuje za nedoločen čas dela in naloge

- 6 učiteljev razrednega pouka za delo v oddelkih podaljšanega bivanja na razredni stopnji, U ali PRU razrednega pouka

Stanovanj ni.

Prijave z dokazili sprejema komisija 15 dni po objavi razpisa. Kandidati bodo obveščeni o izidu 30 dni po objavi razpisa.

Svet

OSNOVNE ŠOLE JANKA RIBIČA CEZANJEVCI

razpisuje po zakonu o osnovni šoli dela in naloge

- delavca s posebnimi pooblastili — ravnatelja šole za 4 leta

Kandidati morajo izpolnjevati pogoje, predpisane s 137. členom zakona o osnovni šoli. Prijave in ustrezna dokazila, predpisane z zakonom, naj pošljejo v 15 dneh po objavi razpisa.

Komisija za delovna razmerja VVZ — OTROŠKI VRTEC METLIKA

razpisuje dela in naloge

- vzgojiteljice
- Pogoj: vzgojiteljska šola.

Delo združujemo za določen čas. Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o strokovni izobrazbi v 15 dneh po objavi razpisa. Začetek dela: 1. 9. 1982.

sednica, Tea Dominko, Milanka Dragar, Tone Ferenc, Leopold Kejžar, Marjana Kunej, Vida Nered, Marija Skalar, Janez Sušnik, Zdravko Terpin, Jože Valentinčič, Boštjan Zgonc.

Uredniški odbor: Geza Čahuk, Tea Dominko, Jure Gartner, Marjana Kunej, Rudi Lešnik, Barica Marentič-Požarnik, Veljko

Troha, Jože Valentinčič, Marija Velikonja, Majda Vujović
Uredništvo: Jože Valentinčič, glavni urednik, Marjana Kunej, odgovorna urednica, Tea Dominko, tehnična urednica.
Naslov uredništva in uprave: Poljanski nasip 28, tel.: 315-585, poštni predal 21, Ljubljana 61104

France Galič

V petek, 14. maja, je prispela pretresljiva in neverjetna novica, da je na poti na Pedagoško akademijo k svojem delu nenadoma preminil naš kolega profesor France Galič.

Ko ga ni bilo k deski velike matematične predavalnice v stari hiši biotehniške fakultete, ni nihče mogel slutiti, da ga je neizprosna usoda iztrgala iz naših vrst. Prepričani smo bili, da ga je zadržala pomembnejša dolžnost, saj smo vedeli, da je bil razpet med predavalnico in družbenim delom.

France Galič se je rodil v revni kmečki in proletarski družini v Cirniku blizu Brežic pred skoraj tridesetimi leti. Tujec ga je med vojno pregnal z rodne grude skupaj z družino, daleč v tujo deželo, od koder se je po štirih letih pregnanstva vrnil v domači kraj. Tu v Brežicah je končal gimnazijo, kjer je srečal mnoge kasnejše prijatelje in sodelavce. Veselje do naravoslovja, zlasti do matematike, ga je privleklo v matematični seminar ljubljanske univerze, v razred profesorja Plemmlja, kjer se je sprijateljal s svojimi kolegi. Tu je spoznal duha matematike, ki mu je postala delovna spremljevalka in področje snovanja v njegovem nadaljnjem življenju. Kljub naporim in odgovornim družbenim nalogam se je vedno znova vračal k matematiki, ki ji je ostal zvest vse do poslednjega dne. Po diplomu na oddelku za matematiko in fiziko je od leta 1956 sedem let poučeval kot gimnazijski profesor v Šišni in Kočevju. Nato ga srečamo v Zavodu za prosvetno-pedagoško službo v Ljubljani kot pedagoškega svetovalca in direktorja tega zavoda, kjer je ob vodstvenih dolžnostih skrbel za napredek matematike v srednjih in osnovnih šolah. Postal je pomočnik republiškega sekretarja za prosveto in kulturo z dvehletnim mandatom, dokler ni leta 1967 prevzel mesto učitelja algebre na Pedagoški akademiji v Ljubljani.

Na akademiji je bil pomočnik direktorja v letih 1969—1973 in bil štiri leta predstojnik oddelka za matematiko in fiziko. V letih 1977—1981 je prevzel odgovorno in zahtevno delo prorektorja Univerze Edvarda Kardelja. Strokovno se je izpopolnjeval v ZDA (študijsko leto 1964—1965) in krajši čas v Veliki Britaniji (1968, Univerza Northwestern, Evanston in Univerza Hull).

Vsakemu delu se je posvetil z vso svojo vnemo. Kot srednješolski učitelj, kot pedagoški svetovalec ali kasneje kot profesor višje šole je delal odgovorno, kot vodilni delavec pa z največjim podelom. Njegova misel je bila dogana in jasna, predavanja so navduševala, družbeno delovanje je bilo pretehtano, prodorno in vplivno. Njegova izredna osebnost je zlasti izstopala v njegovem odnosu do svojih študentov in do vseh svojih sodelavcev. S svojo mirno naravo in trdnim značajem, s svojim občutkom za probleme, je bil vzor mlajšim kolegom in tistim, ki so ga poslušali, ki jim je bil mentor in ki jih je

kolegom
v
slovo

vodil do lepot matematične sveta. Njegovo razvejeno delo pustilo trajne sledove na različnih področjih. Kot matematik je povelil veliko moči prenovi pouka matematike v osnovni šoli, ko je vodil (1971—1976) na Zavodu SRS za šolstvo delovno skupino in projekt. Sooblikoval je učne programe za osnovne in srednje šole in pri tem iskal izvirne rešitve, prilagojene domačemu okolju. Soustvarjal je skupaj s kolegi učbenike in metodične priročnike (18 zvezkov) za osnovno šolo in svojimi izvirnimi prispevki obogatil učbeniško kulturo slovenskega naroda.

Bil je aktiven član številnih družbenopolitičnih organizacij strokovnega društva. Med drugimi je bil član predsedstva predsednik izvršnega odbora vzgojo in izobraževanje republiškega odbora Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije član izvršnega odbora Izobraževalne skupnosti Slovenije, sekretar osnovne organizacije ZKS Pedagoški akademiji v Ljubljani član predsedstva Univerzitetne konference Univerze Edvarda Kardelja, član Mestne konferenčne zveze komunistov in predsednik delegacije za samoupravne inštitucije resne skupnosti v KS Savinjske Kleče.

Posvečal se je širši problematiki ekonomskega položaja študentov kot prorektor in kot predsednik podpisnik družbenega dogovora o štipendiranju študentov. V rednem mandatnem obdobju je prevzel tudi predsedstvo odbora za načrtovanje in programiranje. Posebne izobraževalne skupnosti za pedagoško usmeritev.

Viden je njegov prispevek Društvu matematikov, fizikov astronomov SRS, zlasti pa, ko bil več let predsednik komisije Vegova priznanja.

Posebno obeležje njegovega dela so številna priznanja, ki jih je podelila družba za njegovo delo. Red dela z zlatim vencem zlata plaketa Pedagoške akademije v Ljubljani, plaketa Zveze društev matematikov, fizikov astronomov Jugoslavije, plaketa zveznega odbora delavcev družbenih dejavnosti Jugoslavije, zlata plaketa Univerze Edvarda Kardelja so odličja, ki ga sam potrjujejo kot neumornega delavnega delavca.

Profesor Galič je ljubil slovensko zemljo in njene naravne lepote, ki se jim je predajal zares preobremenjenosti redkeje, toda z vsem svojim srcem. Imel je izreden poslušal za soljudi, njegov besedni, privlačni, pomirljivi hkrati prodorni nastop je pritegnil vsakega sogovornika. Z velikim občutkom odgovornosti se je lotil številnih aktualnih, študentskih, socialnih, samoupravljalnih in širših družbenih in strokovnih problemov. Nobena naloga, ki jo je sprejel ali ki jo moral reševati, zanj ni bila nerazumljiva. Vselej je našel najboljšo rešitev. Vsi, ki smo delali z njim, smo živeli ob njem, smo mu hvaležni za nesebično in plodno delo.

Ob grenkem slovesu s hvalnostjo zagotavljamo, da bo trajal ostal v naši zavesti kot plemenit učitelj in sodelavec.

ALEKSANDER KREGAR

Tiska ČZP Ljudska pravica.

ISSN 0033-1643
Po mnenju Republiškega komisija za vzgojo in izobraževanje časnik »Prosvetni delavec« prejemal temeljnega davka od prometa proizvodov (glej 7. točko odstavka 36. člena zakona o davčenju proizvodov in storitev prometu).